

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Prosinac/Dezember 1987. Broj **12** (87)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
ERSCHEINUNGSORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

*Oretan Božić i blagoslovljena Nova godina!
Frohe Weihnachten und ein gesegnetes neues Jahr!*

Dođi nam u tuđinu, Isuse!

Djeca, najvjernija slika Isusova, najviše se raduju dolasku maloga Isusa

U ovom broju:

- Svim na zemlji, mir veselje str. 2
- Hrvatski božićni običaji str. 3 – 5
- Matoševa Božićnica str. 6
- Sudbine naših ljudi – Plavuša str. 7 – 8
- Zbivanja u našim misijama str. 8 – 18
- Božićna poslanica apostola Pavla Titu str. 19
- Hrvatski Božić na Drugom programu njemačke televizije str. 20

*Skoro će Božić, dođi nam Isuse,
nama radnim gostima iz hrvatskih*

*strana,
do stanova pristojnih s mnogo sivih
dana
i stanara u njima bolnih za daljinama.*

*Govorit ćemo, možda, jedni protiv
drugih,
ako nam dođeš za Božić, Isuse;
lutalački usud, duša puna jala,
bratu bolje ide, boljka naša stara.*

*Kada dođeš uskoro, za Božić, Isuse,
u pohode nama, putnicima vječitim,
mnogi će iznijeti rakiju najbolju,
varljivi lijek za pelin, knedlu u grlu.*

*Navrati na razgovor, navrati na čakule,
kada nam uskoro dođeš u tuđinu;
otvorena bit će krvareća srca,
mišice nam krhkije, a godina brojnije.*

*Dođeš li nam, Isuse, na prag našeg
stana
pa osluhneš razgovor na njemačkom:
ne smetaš, uđi, nisu gosti u kući,
tako mi zborimo sa djecom rođenom.*

*Svi Te molimo dođi, dođi u tuđinu,
radi pogleda, radi riječi utješnih,
iz očiju Tvojih jasno svjetlo trebamo,
maglene su ceste, nejasna budućnost.*

*Ne zamjeri samo budemo li šutljivi
u toplome stanu, u tuđemu gradu.
Zašuti s nama pa ćeš i Ti čuti
iz daljina južnih glase što nas zovu,*

Glase što nas zovu... Mato Valjan

Svim na zemlji mir, veselje

Danas u našoj kući
slušaj riječi
pjesme ove.
I ovdje noćas
svi
radosno, zanosno
pjevaju opet:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Pjeva se noćas svuda,
svuda
na svakom,
baš svakom, mjestu
gdje Hrvata ima.
Na svim kontinentima,
dalekim i blizim.
U svim zemljama,
posebno
u domovini našoj.

U katedralama,
crkvama, bazilikama
i jednako
u seoskim crkvicama.
Svuda se čuje pjesma:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Vjerujem,
noćas ste bili
srce,

dušom,
bićem svim
u selu svom.

Slijedili ste hod
vaših dragih
na putu k ponoćki.
Osluškivali ste pjev
roda vašeg:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Mislama, znam,
bili ste svi
u vašem selu,
kući vašoj.
Netko je slušao
starački pjev
oca i majke,
netko bio
uz ženu i djecu
i svi ste čeznuli
srce, dušom,
da noćas s njima
pjevate radosno:
Svim na zemlji
mir, veselje.

I mi ovdje
u tuđini
pjevamo isto:
Svim na zemlji
mir, veselje.
Mir,
što anđeli ga navijestiše
kad rodi se
Krist
u Betlehemu,
u štali.

Što je mir?
I znači li to
samo
odsutnost rata
ili nešto drugo?

Svim na zemlji
mir, veselje!

Mir je radost duše,
sreća, obilje,
sloga,
zadovoljstvo
s malim.

Kad svi smo sretni,
i otac i majka,
i djed i baka,
i žena i djeca,
i moj susjed
i prijatelj,
tad možemo
radosno pjevati:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Mir ne smije
noćas
ničim pomućen
biti.
I noćas ne smije
biti
u oku suze,
u srcu tuge.

Radosno prihvatiti
život kakav jest,
a živjeti u nadi
da vratit ćemo se
domu svom,
i ognjištu našem,
gdje ćemo moći
radosno pjevati:
Svim na zemlji
mir, veselje!

S bratom se
i susjedom izmiri.
Kršćanski im
stisni ruku
i iskreno reci:
Mir tebi,
i zatim
s njima skupa
veselo pjevaj:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Bolesna,
osamljena,
tužna
i nesretna
pohodi, utješi,

malim darom razveseli.
Još više, još bolje
darivaj bližnjega svog
njemu
poklonjenim vremenom.
Zadrži se s njim
u razgovoru
iskrenu, poštenu.
I zatim,
zajedno s bližnjim svojim
zapjevaj sretan:
Svim na zemlji
mir, veselje!

Slava Bogu na visini
i mir ljudma
dobre volje!
Anđeli su tako
navijestili rođenje
Krista
u Betlehemu.
Ako ovu noć
promijenimo sebe,
ako se odrekemo
svoje sebičnosti,
ako živimo svoj život
mirno,
bez lude trke
za markom,
ako svoju ljubav
i srce
otvorimo
za bližnjega
i susjeda,
moći ćemo zajedno
s četom anđela
pjevati zanosno:
Svim na zemlji
mir, veselje.

Podite sada
smireni, radosni,
- ne, neću reći -
domovima svojim,
nego,
podite u
iznajmljene,
privremene stanove svoje,
s nadom u duši,
s odlukom u srcu,
da vratit ćete se
skoro
domovima vašim.
I pjevajte stoga
radosno:
Svim na zemlji
mir, veselje.

s. Miroljuba Marijanović, Regensburg

Urednikova riječ

Dragi čitatelji,

I ja vam sa svoje strane čestitam „Sretan Božić“ i božićne blagdane. Neka vas u narednoj godini služi dobro zdravlje i neka vas, na svim vašim putovima, prati sreća i Bog.

U ovom broju možete pročitati nekoliko priloga o najradosnijem danu kršćanstva. Nadam se da će vam se svidjeti. Osim toga, donijeli smo jako mnogo izvještaja o zbivanjima u našim misijama. Mnogi ćete se u tim prilogima naći, prepoznati. U umetku, na žutim stranicama, pročitate pažljivo građivo za godišnju olimpijadu. Pomoći će vam ti tekstovi da uzrastete u spoznaji Krista, Gospodina, njegove Majke i mjake Crkve. A, to nam je svima tako potrebno.

Upozoravamo vas na ZDF-ovu emisiju o „Hrvatskom Božiću“. Pogledajte je, nećete se pokajati.

Svako vam dobro želi vaš fra Ignacije, urednik „Žive zajednice“.

Hrvatski božićni običaji

Dok preko papira gledam kako se magla provlači kroz opustjelu krošnju ulične topole, a sivilo stiže iz uskog luka gradskog neba, razmišljam koji su stvarni razlozi za rekapitulaciju ove teme.

Pripadamo kolijenu koje je doživjelo snažno gašenje pučkih tekovina, posebno onih vezanih uz seljačku kulturu. Poslušamo li danas glazbu na nekoj pučkoj zabavi ili pogledamo li betonsku kućerinu u jadranskom krajoliku, mora nam se učiniti da smo u proćepu, sa surrogatima u rukama, pa nas obuzima žalost za orcanjem, rozganjem i oćkanjem, za guslama, diplama, dvojnicama i dangubicama ili za skladom arhitekture bilo kojeg starog sela. Valjalo bi se međutim ipak možda distancirati od nostalgije, jer bi suprotno značilo da se ne želimo sjećati da je staro predstavljalo ne samo ljepotu, već i bolest, siromaštvo i neslobodu, a značilo bi i da ne vjerujemo da stvaralačke sile ljudi u sebi uvijek nose sjeme za vlastitu obnovu.

Vidljivo je da su skupine ljudi uvijek težile da misle i djeluju u skladu s obrascima koji su u velikoj mjeri osebujni samo za njih. Uzajamno povezani oni predstavljaju ono po čemu se prepoznamo i doživljavamo narodom. Znamo da je sadržaj obrazaca ono što zovemo kulturom naroda, ali je manje vidljivo, i zato me ta misao zaokuplja, što je etnicitet sam po sebi. Znanost će nam više reći gdje se etnicitet pokazuje kao iracionalan, agresivan i spososan za ekscese (mada u međuvremenu znamo da se nacionalizmi mogu razviti i iz panetničkih ili „neetničkih“ ideja), nego o njemu samom, o prirodi sila koje nas čine narodom.

Teorije o etnicitetu naći ćemo među dva pola: početak je možda starozavjetna misao da je svijet skrojen od datog i krajnjeg broja naroda, a dorađivat će je, sve do naših dana, teoretičari koji autohtonost naroda i jezika smatraju dokazivom. Druga strana, predstavlja je rano kršćanstvo sa svojim univerzalizmom, sv. Augustin npr., mnogi srednjovjekovni mislitelji, pa sva moderna teorija društva od Saint-Simona do Parsonsa, naglašavat će promjenjivost etniciteta u pravcu jednog „višeg“ stanja čovječanstva, s vrlo integriranim kulturama i jezicima. Ova će misao svoj vrhunac doseći u klasičnoj marksističkoj teoriji koja deetnizaciju i stapanje jezika vidi kao odrednicu. Sama rasprava počinje Platonom i Aristotelom; prvi je mislio da bi deetnizirani ljudi bili bolji i korisniji ljudi, a drugi da onaj koji ne pripada nijednoj skupini ne pripada ni čovječanstvu; da dijete koje pripada svima ne pripada nikome.

Autohtoničari vide etnicitet i jezik kao jezgru svakog društvenog bitka, objektivisti kao slučajnu činjenicu koja služi za manipulaciju ili prema sebi ili prema drugima. Obadje struje se međutim potpuno slažu

da su etnicitet i jezik u ljudima intenzivno prisutni, da određuju način mišljenja, moral, da su vidljivi u umjetnosti, načinu prehrane, odgoju djece, ukoliko da su stvaralački.

Nepoznavanje biti i smisla etniciteta sigurno je zapreka u razumijevanju svijeta i života ljudi u njemu. Neprijeporno je da narodima ne treba samo prostor, prostor u svakom smislu, da bi stvarali, već i znanje o stvarnom, znanje o sebi.

Narodil se je kralj nebeski,
od Ma rie chi zte De vi cze:
Ej na mla dom le tu ve fce le mo fce,
mla do ga Kra lya mi mo le mo.
Narodil se je kralj nebeski,
od Ma rie chi zte De vi cze:
na

Zato, razmišljajući o božićnim običajima tražim jednu od niti koja će mi pokazati nešto od tisućugodišnjeg kontinuiteta narodnog bića o kojem ovisim, odmotati poneki simbol, ali i povezati me, kako će se vidjeti, sa susjednim narodima, pa i sa svim ljudima.

Hrvatska riječ Božić umanjena je od imenice Bog. To je blagdan kojim se kršćani sjećaju rođenja Isusa Krista. Slavi se 25. prosinca, premda dan nije povijesno zajamčen kao stvaran dan Isusova rođenja. Klement Aleksandrijski spominje ga 18. i 19. travnja. Kao blagdan vjerojatno je uveden u Rimu u doba Julija I (333–352) ili njegova nasljednika Liberija (352–366). Crkva je 25. prosinca izabrala za svetkovinu vjerojatno zato da tako istisne pogansku svetkovinu nepobjedivog Sunca (Natalis Solis Invicti) koja se u čast ponovnog sunčevog dizanja na obzorju slavila u Rimu upravo u to vrijeme. Dani tada postaju dulji, sunce pobjeđuje tminu. Mnogi sveti oci, npr. sv. Ciprijan i sv. Ambrozije, zovu Isusa upravo suncem. Kako se čuđenje nad suncem i slika svjetla, koje obećaje Isu-

sov dolazak, spajaju u jedno, pokazuje stih stare hrvatske pjesme iz Bosne:

*Granu sunce iza brda,
Nije Sunce, nego Božo.*

Uz svetkovinu Božića u katoličkim Hrvata vezan je velik i slojevit krug narodnih običaja, pa ovdje mogu spomenuti samo najuočljivije. Mnogi su se, osim toga, ugasili a da ih nitko nije zabilježio, a mnogi tek čekaju iscrpnu obradu etnologa. Vremenski, običaji počinju sa sv. Barbarom ili, češće, sv. Nikolom, a traju do iza Bogojavljenja. Narod ih je oblikovao, nasljedovao i održavao tolikim intenzitetom, u želji za mirom, zdravljem i srećom ljudskom, u čežnji da se odvrati sve ono što nije dobro i što u naš život unosi nered sigurno zato jer ga je sam događaj, kojega se (običajima) sjećao, proživljavao istom silinom. Sitan događaj nikad neće prožeti toliki dio naroda; a ako ga i prožme, pomognut silama koje su izvan smisla same stvari, nikada se u njemu neće zadržati vjekovima.

U došašću (zavezima, adventu) sigurno je prvi rašireniji običaj – sijanje žita. To može biti pšenica, ječam, zob, raž, pir, lan, kopriva pa i grah, a siju se na sv. Luciju, da do Božića dovoljno narastu. Sijući, djevojka je govorila: „Kako raslo ovo žito, tako raslo i napredovalo sve u našoj kući“ (Ivčević-Kosa, Lika). Običaj se sa svojom moćnom simbolikom klijanja, prodiranja života u dobu kad se u prirodi sve čini mrtvo, održao čak i u građanskom svijetu sve do danas. Ponegdje na taj dan (Slavonija) osobitu ulogu ima žeravica i paljenje vatre da rastjera tamu.

Među Dalmatincima i Bunjevcima, pa i dalje, poznat je osobit običaj da djeca u nedjelju prije Božića vežu ili pokušavaju vezati očeve („očići“), a dvije nedjelje prije Božića majke („materice“), pa se roditelji moraju otkupljivati darujući slastice. Ponegdje su poznati i „djetinci“, kada na treću nedjelju roditelji vežu djecu. Iako nije poznato porijeklo ovih običaja, vidim u njima elemente igre, ali i priliku za refleksiju, za malu obnovu odnosa roditelja prema djeci. Običaj daje ritualno značenje komunikaciji unutar obitelji.

Među danima cijelog božićnog kruga nesumnjivo se, u etnologijskom smislu, najviše ističe Badnjak. Očekivanje radosnog događaja jak je doživljaj među ljudima, pa je ovaj dan, napose Badnja večer, folklorno obilniji od bilo kojeg dana u godini.

Porijeklo riječi badnjak dugo se tražilo, ali se danas jezikoslovci i etnolozi slažu da je izveden iz istog korijena koji je u glagolima bdjeti i buditi, i u pridjevu budan. Znači, dakle, večer ili noć kada se bdi.

U toj gotovo najduljoj noći godine svjetlo i toplina nosit će metafizičko ali i stvarno značenje. Otuda na taj dan nezaobilazno paljenje svijeća, obično jedne, ponegdje triju u bojama trobojnice, usađenih u zdjelicu sa žitom. Prava, vidna, ali i obredna vatra bila je vatra Badnjaka, a na njoj se grijala hrvatska kuća dok je u njoj bilo ognjišta. Danas

je običaj nestao ili su mu se zadržali samo tragovi: cjepanica se potpaljuje u peći ili štednjaku. Običaj s badnjakom, pokazuju istraživanja, držali su svi Hrvati, a zna se da ga poznaju i svi Srbi i cijeli Balkan. Tragovi mu se mogu naći i u mnogim drugim zemljama, u Francuskoj, Italiji, Portugalu i dijelu Njemačke, pa znanstvenici misle da je područje tog običaja bio teritorij Rimskog carstva i krajevi koji su mu bili na doseg. Kako običaj ne poznaje niti jedan od sjevernih slavenskih naroda, vjerojatno su ga Hrvati našli pri svom dolasku na jug i tu ga usvojili.

Jedna od najstarijih potvrda da se badnjak palio u staro doba je vijest iz 1272. zabilježena u „Liber statutorum civitatis Ragusii“, koja spominje pomorce koji u vatru polažu panj. Običaj su sve do nedavno poznavali i Gradišćanski Hrvati, koji mora da su ga ponijeli iz stare domovine pri svojoj selidbi iz Like i zapadne Hrvatske tijekom 16. stoljeća.

Glavno drvo od kojeg se sijekao badnjak bio je hrast. U kuću ga je na Badnju večer unosio sam domaćin te ga polagao uz rub ognjišta da polagano i dugo gori. Poznato je da bi ga starješina posipao žitom ili polijevao vinom ili uljem i pri tome podsticao vatru da vrcaju iskre, poistovjećujući ih s ostvarenjem želja: „Kuliko iskric, tuliku tičić“ (Jaskansko prigorje). Ugarci badnjaka bi se kasnije ponegdje zaticali u polja i vrtove ili bi se njima potpaljivala slama pri prvom oranju da svojom moći čuvaju prirodu.

Očito je da je paljenje badnjaka nosilo osobine čina magične naravi. Strahovi i čuđenja naših poganskih pradedova nad silom života i plodnosti, te mrakom i smrti, prodrli su do ovih vremena.

Proslava Badnjaka je u kršćanskim hrvatskim seljačkim, pa i građanskim kućama sve do nedavno bila nezamisliva bez unošenja **slame**. U kuću bi je unosio domaćin, ponegdje i djeca, u košu, plahti ili u naramku, prostirao po podu ili stolu i pri tome izgovarao čestitku: „Faljen Isus! Čestit vam Badnjak, i Adam i Eva, i Bog i Božić, i sveto slavno porođenje Gospodina našega Isukrista“ (Varoš kod Slav. Broda), ili: „Pomozi vam Bog i čestit Božić! Kako je na Božić, tako bilo i po Božiću. Novo ljeto rodovito, rodilo vam žitno polje i vinska gora. Imali dosta svega i svačesa, a najviše Božjeg mira i blagoslova!“ (Žumberak). Na selu su se djeca valjala po slami, a ranije su svi ukućani na njoj doista i spavali. Iz kuće se iznosila na određeni dan, najčešće na Sv. Tri kralja, pa bi se uz vjerovanje da ima posebnu moć ponekad polagala na vočke, u vrt ili polje.

U narodu je uvriježeno mišljenje da se slama prostire na spomen Isusova rođenja. Tako je npr. planinka objašnjavala djeci: „Draga djeco, Spasitelj svita rodio se na slami ječmenoj. Zato ćemo mi večeras spavati na slami“ (Ivčević-Kosa, Lika). Etnolozi, međutim, spominju vezu s ritualnim steranjem slame koje je bilo prisutno pri prino-

šenju žrtve božanstvima u rimskoj, grčkoj i indijskoj kulturi pa je moguće da je njeno kršćansko značenje u južnih Slavena tek preuzimanje starijeg značenja iz naše indoevropske prazajednice. Na to posebno upućuje i običaj da se slama nije prostirala samo po podu da se na njoj spava, već gotovo uvijek i po stolu koji se onda prekrivao stolnjakom.

Osim badnjaka i slame na ovaj je dan uvijek prisutna i **simbolika zelenila**. To je svježe proklijano žito, vriježe, grančice imele, lovrike, masline ili bršljana, ponegdje drijene i lijeske, a u zadnje vrijeme okićeno crnogorično drveće. Smisao božićnog zelenila je očito isticanje života, životne snage sadržane u klijanju i listanju kao suprotnost mrtvili prirode u ovo najtmurnije doba godine.

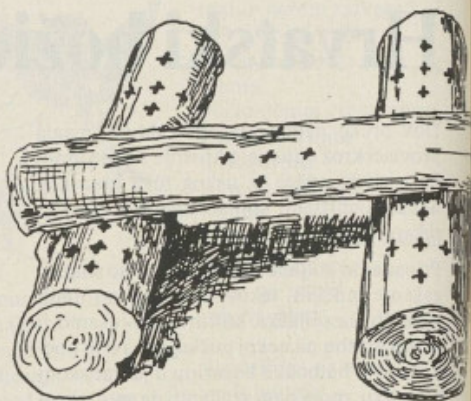
Sam **bor** ili **jela** koji su danas najprisutniji od sve božićne simbolike nemaju dubljih korijena u hrvatskim običajima. Među Hrvate je ušao preko zapadnih krajeva tek početkom stoljeća, ali se dosta naglo proširio po svim krajevima. Danas je već ušao u svaku seljačku kuću. U prvo se vrijeme nakit sastojao od jabuka, oraha, medenjaka i nakita od tijesta i papira koji se izrađivao kod kuće. Danas se čar tih kućnih priprema izgubio, a bor se kiti posrebranim kuglama i električnim svjećicama. Uz bor se danas obično povezuje polaganje darova, čak i više, darivanje stvarima postalo je središnja točka današnjega evropskog građanskog Božića. Takve vrste darivanja u nas ranije nije bilo. Bilo je sitnih darova, lješnjaka, oraha, badema, smokava, suhih šljiva i rogača, a darivalo ih se djeci. Poznato je i davanje jabuka, obično crvenih, u kajkavskim krajevima zvanih „božićnica“, koje su se posebno spremale za ovu priliku a darivali su se, međusobno, momci i djevojke.

Na sam Božić zabilježeno je daleko manje bogatstvo narodnih običaja negoli na Badnjak. To ne vrijedi samo za Hrvate, nego i za ostali dio kršćanske Evrope.

Posvuda je uobičajeno čestitanje. Tijekom stoljeća stvoreno je više formula, npr.: „Faljen Isus! Čestit vam Bog i Božić!“ – s odgovorom: „Živ i zdrav bio!“ (Slavonija, Srijem), ili npr.: „Mir i Božić i do godine, u zdravlju i rahatluku da dočekamo!“ (Hercegovina).

U gotovo svim krajevima u kuću je dolazio **polaznik** (polaznik, položajnik), osoba koja kao prvi čestitar dolazi u znanu, prijateljsku ili rodbinsku kuću.

U Dalmaciji je zabilježen običaj s krijesovima na Božić ili na Stjepanjan. Kako ih nazivaju kolede, običaj nas upućuje na vezu s rimskim novogodišnjim proslavama – Kalendama. Uočljiv je ovaj prijenos naziva isto kao i činjenica da se neki običaji u jednom kraju održavaju oko Božića, a u drugom se odnose na Novu godinu. Isto tako se neki običaji ponegdje odvijaju dvaput, i na Božić i na Novu godinu. U staroj božićnoj popijevci „Narodil se je kralj nebeski“ govori se o

Badnjaci s dalmatinsko-bosanske granice

„mladom ljetu“. Razlozi za sve ovo su povijesni: U prvih pet stoljeća kršćanstva Nova je godina padala na 1. siječnja (Calendae ianuariæ). Početkom 4. stoljeća Crkva je blagdan Kristova rođenja stavila na 25. prosinca. Kasnije je i početak godine premješten na taj isti dan i to je dvoje spojeno. Tek u 16. stoljeću se ponovno provodi rastavljanje ovih dvaju blagdana, pa se početak godine opet stavlja na 1. siječnja. Kolebanje u vršenju običaja je dakle vidan trag iz vremena kada su se Božić i Nova godina slavili zajedno. Narod se držao ukorijenjene stare navike da je Božić početak nove godine pa otuda npr., i naziv „litnica“ za Božić (Poljica) ili „letnica“ za božićni kruh (Jaskanski kraj).

Dani iza Božića uglavnom su dakle nastavak ili ponavljanje običaja Badnjaka ili samog Božića. O Stjepanju su ponegdje zabilježene utrke i blagoslov konja, o sv. Ivanu blagoslov vina, a na dan Nevine dječice na čitavom je hrvatskom području bio raširen običaj šibanja.

U dijelu jadranskih Hrvata na prva je dva dana iza Božića zabilježen zanimljiv običaj **biranja kralja** (ponegdje „hrvatski kralj“). Na nekom istaknutom mjestu, određenom tradicijom, mještani bi jednog između sebe proglasili kraljem ili knezom. Izabranik bi, obućen u naročito svečanu narodnu nošnju, dobio čak i krunu (otok Silba), a onda bi sebi izabrao pomoćnike (Bibinje kraj Zadra). Izabranik bi za vrijeme svog mandata izravnavao neriješene sporove ili utvrđivao zajedničke seoske poslove za slijedeću godinu. Oko porijekla ovog običaja etnolozi izražavaju različita mišljenja, a ističe se ono koje smatra da se ovdje doista radi o nasljeđivanju biranja negdašnjih hrvatskih vladara, kraljeva i knezova. Postoje povijesni izvori koji nam omogućuju da ovaj običaj pratimo u daleku prošlost. Običaj se spominje u jednom sudskom zapisniku iz Trogira iz godine 1272. Pavao iz Rovinja piše u svom izvještaju o vizitaciji po Dalmaciji godine 1640. g., da je vidio biranje u Krapnju kraj Šibenika, a i Fortis ga 1774. spominje u svom znamenitom putopisu „Put po Dalmaciji“.

Iz vrlo davnih vremena, svakako još iz doba prije doseljenja na jug, održao se sve do po-

četka ovog stoljeća običaj obilaženja selom od kuće do kuće uz pjesmu – koleda. Koledalo se ponajviše uz Badnji dan, pa na Božić a drugdje na Novu godinu ili na Sv. tri kralja. Redovito su koledali muškarci i mladići, u pjesmi izricali dobre želje i čestitke za novo ljetu, a domaćin bi ih za uzvrat darivao orasima i jabukama i častio vinom i rakijom. Pjesme i melodije bile su različite od kraja do kraja, ponekad bi selo imalo različite popijevke za svaki od blagdana, a ponekad bi se pjesme udešavale prema tome pred čijom se kućom koledalo. Fran Kurelec je 1838. u Hrvatskim Šicama zabilježio ovu koledarsku pjesmu koju mora da su Gradišćanski Hrvati održali sigurno iz vremena selidbe iz starog kraja – gotovo sasvim istu pjesmu nalazimo u Ivčević-Kosi, pa i drugdje – jer koledanje ne poznaju njihovi germanski susjedi:

*Vstane gori gospodar,
Otprite nam vrata!
U vašem dvori Božja mat,
Posrid dvora zelen bor,
Pod borom crlen konjic,
Na konjicu sinak moj,
Na sinku je klobučac
Na klobučcu jabuka,
Na jabuki ptičica,
Ka će lipo popivat...*

Istraživanja baštine koledanja slijede sve do sjevera, do vremena naše zajednice iza Karpata. Ime međutim kazuje da smo običaj primili neposredno iz rimskog ili, možda preko istoka, grčkoga kulturnog izričaja.

Uz pjevanje koledara valja spomenuti i pjevanje zvjezdara u sjeverozapadnoj Hrvatskoj uoči Sv. tri kralja. Selom je obilazila družba dječaka od kojih su trojica bila maskirana kao Gašpar, Melkior i Baltazar, s rasvijetljenom zvijezdom, načinjenom od obođa sita i papira. Običaj je, kako mu i ime kaže (u Austriji „Sternsinger“) prodirao strujanjem iz njemačkih zemalja i to u prošlom stoljeću.

Ovo bi iznošenje božićnih običaja bilo doista krnje kad ne bih spomenula baštinu hrvatske božićne crkvene pjesme. Od velikog niza vrlo lirskih i nježnih pjesama, nekih i vrlo starih – „Zdravo budi, dijete drago“, koja u sebi čak još nosi elemente poganskih vjerovanja, zabilježena je već u „Pavlinskoj pjesmarici“ iz 1644. – dvije su sigurno mnogima u srcu: „Narodil se je kralj nebeski“ i „U sej vrime godišta“. Obje su autohtone, a zapisane su već od 17. stoljeća („Cithara octochorda“ iz 1701).

Maja Runje

Izvori:

Ivanka Bakrač:
Božićni običaji iz sela Kašine, Etnološki prilozi, Zagreb 1978.

Milovan Gavazzi:
Godina dana hrvatskih narodnih običaja, Zagreb 1939.

Vrela i sudbine narodnih tradicija, Zagreb 1978.

Hrvatska enciklopedija, knjiga III, str. 195 – 200.
Zagreb 1941.

Mara Hećimović-Seselja:
Božićni običaji u selu Ivčević-Kosi, Lički zbornik, Gospić 1978.

Josip Miličević:
Nestajanje neistraženog narodnog blaga Istre, Etnološki prilozi, Zagreb 1978.

KÖNIGSTEIN/NIEDERHÖCHSTADT

Božićni bazar za karitasovu djecu u Zagrebu

Na inicijativu gospođe Ružice Markota, majke troje djece, organiziran je 29. i 30. studenoga ove godine, po treći put, u navedenim mjestima, božićni bazar za karitasovu djecu u Zagrebu. Pomoću dobrovoljnih pomagača i ovaj je bazar u svakom pogledu uspio. Prodajom kave, pića, kolača, sarma i različitih predmeta iz „drugog i trećeg svijeta“ sabrana je svota od preko 6.000,- DM za napuštenu djecu u Zagrebu.

Jelena Brajša i fra Augustin Dragun

Na bazar je ove godine došla i voditeljica karitasa u Zagrebu, gospođa Jelena Brajša, sa svojih četvero štićenika među kojima je bio i slijepi Tomislav. On je na nedjeljnoj Misi, zajedno s njemačkim orguljašem, odsvirao „Tebe Boga hvalimo“. Na priredbama je nastupila i folklorna grupa Hrvatske kat. zajednice Frankfurt, „Croatia-ensemble“, pod vodstvom Dražene Brešić.

Zahvaljujući susretljivosti njemačke župe u Königsteinu i velikodušnoj otvorenosti fra Augustina Draguna, župnika u Niederhöchstadtu, čitavo je odvijanje bazara teklo glatko i u radosnom raspoloženju. Riječi zahvale gospođi Markota izrekla je i Jelena Brajša, koja je, na veliku radost slušateljstva, spomenula: „Svatko imaj svoj hoby. Jedni sakupljaju poštanske markice, drugi novčiće, drugi opet nešto drugo. A moj je hoby da skupljam ostavljenu djecu.“

Ružica Markota

Stabla mira

*Ne mogu nikako shvatit
zašto još traje rat,
zašto se ljudi mrže,
ubija brata brat.*

*Zašto maleno dijete
sirotno samo jeca.
Još uvijek širom svijeta
umiru nedužna djeca.*

*Zašto ne pitaju djecu,
kako se mostovi grade.*

*Zašto ni danas neće
stabla mira da sade.*

*Na njima plodovi rastu
koji od ljubavi zriju,
pod njima odmaraš dušu.,
tu nova prijateljstva kliju.*

Matoševa Božićnica

U svojoj knjizi književnih ogleda svrstanih pod zajedničkim naslovom „Umjetnik i zagonetka života” (Izd. Kršćanska Sadašnjost, Zagreb 1982.), hrvatski pjesnik, dominikanac Rajmund Kupareo posvetio je jedan prikaz „Vjerskim osjećajima Antuna Gustava Matoša” (1873. – 1914.), iz kojega prenosimo doživljaj Božića u Matoša, našegavnog pečalbarskog predšasnika.

U nekoliko svojih pripovijesti i napisa Matoš je toplo i prisno pisao o Božiću. U zapisu **Kuća** Matoš ovako doživljava Božić: „Evo nam drevnog praznika. Kroz mračne, maglovite doline ori se pomirljivi, blagoslovni glas starih zvona. Još malo i među harmonijom planeta zapalit će se zvijezda koja je u skromnost betlehemske pojate dovela tri bajna, daleka kralja: **Gašpara, Melhiora i Baltazara**. Iako je u stvari praznik svih beskućnika, svih velikih, plodnih i nesebičnih misli rođenih na tuđoj slami, pored goveđe i magareće začuđenosti, **Božić** je danas praznik sitih i zadovoljnih, uspomene i domaćeg zadovoljstva. Blagdan prezrene štalice postade blagdan domaćeg ognjišta, **blagdan kuće**. Milosrdni, proleterski **Nazarenac** vodi nam za ruke duše predaka i zaštitnike domaćeg ognjišta.”

*„Domus-domi-domo-dum-dum,
Zvonu zvona na polnoćku.
Domus-domi-domo-dum-dum
et Dominus vobiscum.”*

Božić, Uskrs, Tijelovo (Brašančevo), Gospa, smrt, kršćanski ideali, nazočni su u Matoševim djelima. U članku **Bog Uskrsa**, Matoš povezuje Božić s Uskrsom: „Rodio se u jaslama među domaćim životinjama. Istok, dubok i tajanstven, pošao je za njegovom zvijezdom, tripot mu se kraljevski poklonio u magu Gašparu, u knezu Melhioru i u kralju Baltazaru. Već djetetom bježaše iz domovine pred domaćom čedomornom tiranijom... Pilat, skeptik i liberal, pere ruke, ali ga iz oportunizma žrtvuje – njega „nekog Hrestosa”. Pribiše ga na križ kao razbojnika između dva razbojnika. I onda je uskrsnuo.”

Članak **Božićnica Zagrebu** Matoš završava prijekorom i pozivom ‘gore srca’: „A ti, purgare i građanine zagrebački, prijatelju purana, mlinaca i dobre

kapljice, ne prejedi se medenjacija, sarmama i puserlima... a kad izađeš o polnoć, otpjevavši sa narodom **Narodil se kralj nebeski**, pogledaj na nebo i ugledaš li jednu zvijezdu, tihi, samotnu, visoku kao uzor i sjajnu kao sloboda, sjeti se na našu Hrvatsku kojoj se još ne nađe Spasitelj, premda joj se našla Kalvarija sa svojim mučnim putima i križevima.”

Najcjelovitiji doživljaj Božića opisao je Matoš u članku **Na Božić** iz kojega Ku-

Antun Gustav Matoš

pareo prenosi samo nekoliko misli, iako smatra da bi ga bilo korisno prenijeti u cjelini: „Još nekoliko sati i dogodit će se čudo. Najprosvjetljeniji dio čovječanstva proslavit će, kao svake godine, rađanje Boga koji se rodio u štalici, na slamici, izdahnuvši kao lupež među lupežima na križu i slomivši snagom svoje samotne boli najjači dosadašnji imperium na svijetu: Rimsko Carstvo. Dogodilo se čudo i čudo je što mi i danas usuprot modernom imperijalizmu, egoizmu i naturalizmu to betlehemska čudo slavimo sa strahopoćtanjem Marte, Marije iz Magdale i Ivana, najdražeg mu apoštola...”

„Ali najveć je čudo ljudska duša i Onaj koji je ljudsku dušu prvi uzdigao do predvorja nebeskoga i do glavnoga životnog sadržaja. On je dao svijetu dušu i zato je On vječni Pastir duša naših.”

„Mir ljudima dobre volje! Mir vama Hrvati, koji stradate, koji patite, i za ljubavlju i slobodom ljudskom čeznete u

sjeni njegovog žuljevitog, krvavog križa! Vjerujte, vjerujte, spasit će vas vjera, a pošto je vjera i hrvatska sloboda, vjerujte u slobodu i radite za nju kao dvanaest neukih apoštola koji snagom vjere i svetog uvjerenja osvojiše svijet. Vjerujte u Hrvatsku koja nekad kao Francuska bijaše slika Marije, Majke Božje sa sedam mačeva u srcu na banskoj staroj zastavi! Vjerujte u domovinu i molite za nju Boga ljubavi, mučeništva, slobode i potpunog požrtvovanja...! Naša **božićnica** neka razvedri i zalutale Hrvate i neka obrađuje svakoga tko ide stopama Onoga koji je spasio svijet... Svima pak čestitim Hrvatima i Hrvatima čestit Božić!”

A u članku **Anda vu morje** (naslov što ga je uzeo iz pjesme „Kip domovine vu početku leta 1831.” Pavla Štoosa, Matoš piše: „Ali ne, nema narod, naš narod, vjere filozofa i teologa. Njegov Krist je siromašak, prikovan na krst, njegova nevinost što strada, njegov brat u stradanju, što ga viđa svaki dan na seoskim raskrižjima, na brdima i u dolinama. On živi od Krista i sa Kristom kao od kruha i sa kruhom pjevajući mu kao svom djetetu:

*Lepa moja ti rožica,
Mili sinek moj,
Kak dišeća fiolica,
Dragi golub moj.
Moj lilium lepi, beli,
Vesel mi budi,
Oj ti klinčec moj zeleni,
Sladko zavusni!*

„Kao seljanka iz Pušće ili Turopolja pjeva Bogorodica ovu uspavanku, jamačno poznatu Janku Draškoviću i Štoosu, pa nas toliko hvata za srce:

*Vusni, vusni, dragi tiček, zibala te bum,
Vusni, dragi moj slaviček,
spevala ti bum:
Noć je prešla, danak došel,
ne muti me ti,
O rožica, fiolica, sve moje si ti.”*

Oglas

U Poreču se prodaje kuća s dva stana (svaki po 100 m²), na parceli od 1.000 m², udaljena 500 m od mora. Jedan je stan potpuno izgrađen, a drugi 60%. U potkrovlju stan s terasom (40 m²). U kući je podrum i 2 garaže. Prodaje se sve skupa ili odvojeno. Upitati na tel.: 07 91 / 16 18 (Njemačka).

Sudbine

Plavuša

Dragicu sam sreo jednoga vrućeg popodneva u gradu na kalifornijskoj obali.

Na prvi pogled je ostavljala dojam vesele i sretne osobe. Uljudno me pozdravila i nenametljivo odgovarala na uobičajena pitanja. U naručju je držala djevojčicu s dugom plavom kosom. S glavom naslonjenom uz Dragičino lice, poluzatvorenih očiju mi odgovorila da se zove Irena. Nezainteresirano je nastavila svoj polusan. Djevojčici je moglo biti do tri godine.

Evo, to je sve što imam. To je moje zlato – reče mi Dragica. Potvrđno sam klimao glavom ne osvrćući se na riječi koje su bile izgovorene s posebnim naglaskom.

Čudno me pogledala. Shvatila je da nisam pogodio smisao tih riječi. Htjela se okrenuti, ali se zaustavi i ponovno me pogleda. Tek tada sam shvatio da se u tim riječima nešto krije. Ponovno sam je pogledao ravno u oči. Bilo mi je jasno da nešto skriva.

Ovdje može biti kraj ove životne priče. A početak?

Davno je to bilo kad je Dragica s roditeljima i starijim bratom trčala slavonskim ravnicama. Bila je sićušna djevojčica s izrazito velikim očima. Svi su je voljeli. Njezino veselje prekinuto je onoga dana kada je napustila onaj divni kraj uz Savu. Mislila je da ide u posjet tetki u obližnji grad. Nije slutila da je to odlazak... odlazak na kraj svijeta. Čudno joj bilo vidjeti velike gvozdene ptice kako se kreću po nekom polju od betona, a onda opet kako su malene kad polete. Čvrsto se privila uz očev vrat, zatvorila oči kao da je slutila da joj te srebrene ptice neće donijeti ništa dobrog.

U Americi se smjestila kod ujaka kojega uopće nije voljela jer ga prije nikada nije vidjela. Brzo su se njezini snašli i ona je imala nekoliko lutaka s kojima je mogla razgovarati.

Godine su prolazile brzo. Dragica je bila dobra učenica i poslušna djevojčica. Roditelji su je pazili i nisu joj dozvoljavali da se druži s djecom iz susjedstva.

Ona sama povlačila se u sebe i sve više razmišljala o odlasku iz starog kraja. Zaborav je sve jače prekrivao ono malo uspomena iz ranog djetinjstva. Pred njom je bio novi izazov. Jednog dana povjerila se majci: Mama, ja idem baki – i briznula u neočekivani, duboki plač.

Majka se iznenadila. Shvatila je da nešto nije u redu. Dijete moje, tješila ju je majka – što ti to sada pada na pamet!

Dragica se trgnu i povišenim glasom zavika: Nije to sada, mama, nije to sada! Zašto sa mnom postupate kao s djetetom! Ja ovako ne mogu dalje. Zalupila je vratima i pobjegla u vrt.

Prolazili su dani. Dragica se sve više gubila. Zanimarila je školu i počela sve više zabavljati. Proživljavala je teške trenutke samoće i izgubljenosti. I roditelji su bili u strahu. Nisu nikome govorili o svojoj Dragici. Pribojavali su se da se o njoj proširi loš glas. Izbjegavali su posjete prijatelja. Njihova lijepa kuća počela je sve više sličiti na ukletu kuću. Zadah straha i nesigurnosti uvlačio se

Život je težak. Posebno je bolan kad roditelji skrivaju nemilu sudbinu svoje djece.

u svaki kutak. Nestalo je veselja. Čak je i govor postao tiši. Prozori su sve manje bili otvarani, kao da su se njezini stanovnici bojali da će i povjetarac otkriti njihovu nevolju.

Da, uzdahnula je Dragica, teško je sve to opisati. Najradije bih taj dio života zauvijek zaboravila. Uvijek sam vjerovala da će biti bolje. To se zaista i dogodilo. Nisam bila zatvorena djevojka. Takvom me učinila okolina. Našla sam snage da se otkinem iz strogog očinskog zagrljaja. Završila sam školu i počela raditi u agenciji za prodaju automobilskih guma. Bila sam jedna od nekoliko djevojaka koje smo radile u izrazito muškom društvu. Svaki dan smo susretali nova lica i sabirali nova iskustva. Počela sam se, naravno, zanimati za mladiće. Ubrzo sam zapazila da oni prema meni imaju drugačiji pristup nego prema ostalim djevojkama. To me je veselilo. Svi su me odreda voljeli i poštivali. Postala sam voljena osoba. To me je ohrabrilu. Moji roditelji su to brzo zapazili i zajedno se sa mnom radovali. Veselje se vratilo u našu kuću.

Primili smo vijest da nam je umrla baka. Bilo mi je žao, ali sam bakinu smrt brzo preboljela. S bakom je nestala i posljednja veza s djetinjstvom i starim krajem.

I kao što to obično u tim godinama biva, javila se prva ljubav. To je bila tajna. Nisam otkrila koga sam voljela, a ja sam ipak voljela.

Nije bio ljepotan. Upoznala sam ga na seminaru o novim znanstvenim dostignućima na području automobilskih guma.

Uljudno mi se predstavio: – Ja sam Louis. – U razgovoru sam saznala da su mu roditelji doseljenici iz Francuske, a majka rođena Mađarica. O moj Bože, pomislila sam, zašto nije Hrvat? Dobro sam znala što bi roditelji rekli ako bi saznali da sam ga upoznala. Ali svejedno. Svaki put sam na njemu otkrivala nove odlike koje su mi se sviđale. Bio je tih i nenametljiv. Kao da je doputovao iz nekog drugog kraja, iz daleke zemlje, gdje su ljudi još uvijek braća. U njegovim očima odražavala se sva dobrota koju je u sebi nosio. Tiho mi je prilazio i odmah započinjao razgovor. Dugo smo razgovarali o sasvim sitnim stvarima, o djeci, o pticama. Učinilo mi se ponekad kao da smo dječica koju su roditelji zaboravili na nekom polju i otišli. Bilo nam je lijepo. To je trajalo više godina. Iskreno smo se voljeli.

Povjerila sam se majci. Iznenadila sam se da je majka primila sve to sasvim mirno. Mislila sam, neće mi stvarati probleme. Ali, prevarila sam se. Jednog nedjeljnog prijepodneva unišla je majka u pratnji oca u moju sobu. Slutila sam što mi se sprema.

Dragice, odrješito je progovorio otac – odmakni se od tog Mađara! Ja ne želim takvoga zeta! O key! Ni riječi dalje! Bila sam jako prestrašena. Potvrđno sam klimala glavom.

Roditelji su brzo napustili moju sobu. Nisam mogla sama sebi vjerovati. Slutila sam da neće biti dobro. Dugo sam ostala kao skamenjena. U ušima su mi odzvanjale očeve riječi: Odmakni se... od Mađara...! Ali on nije Mađar. On je Louis. On ima dušu. Nisam izlazila iz sobe čitav dan. Nisam bila ni na nedjeljnoj svetoj Misi. Jedva sam čekala da osvane ponedjeljak.

Ujutro sam sjela u automobil i odjurila na posao. Nazvala sam Louisa telefonom. Upitao me: Zašto si tužna? – Ništa, rekla sam mirno, kazat ću ti.

Nisam mu kazala istinu. Izmisli sam nešto drugo. I vrijeme je prolazilo. Mladići su me okruživali na svakom koraku.

Tada se dogodilo ono što mi je život učinilo tužnim. Roditelji su me uvjerali da Louis nije mladić za mene. To sam prenijela i Louisu. On je to mirno prihvatio. Ostala sam sama. Tek tada sam shvatila što sam izgubila.

Roditelji su bili sretni što Louis neće biti muž njihove kćerke. Nisu ostali skrštenih ruku. Preporučili su mi mladića koji je bio sasvim drugačiji od Louisa. Bio je ulizica. Sate i sate je sjedio s mojim roditeljima. Bio je uporan u namjeri da dođe na mjesto Louisa. Hvalio se pred drugima da sam njegova djevojka i da će se sa mnom oženiti. Ja sam se na sve to smijala. Nisam ga voljela.

On nije odustajao. Svaki dan je dolazio u našu kuću. U meni se sve srušilo. Započeo je rat srca i uma. Razum mi je govorio da je

FREIBURG

Stopama kršćanskih hodočasnika

Kao mnogi kršćani sa svih strana svijeta, kao i mnogi Hrvati koji su stoljećima hodočastili u središte kršćanstva, na grobove apostola i mučenika, i mi smo se, 29. listopada '87., uputili u Vječni grad – Rim, da na svetim mjestima učvrstimo svoju vjeru, da obnovimo svoju ljubav prema Kristu i Crkvi.

Upravo vođeni tom Kristovom ljubavlju, uz molitvu i pjesmu, stigismo u Asiz u kojem se izdiže veličanstvena bazilika sv. Franje. Tu na grobu „Asijskog sirotana“, u zajedništvu s Nijemcima – hodočascima, također iz Freiburga, proslavili smo euharistiju koju je

sa svečanom koncelebracijom predvodio dragi nam nadbiskup Oskar. Ispunjeni ljepotom žive prošlosti i pitomim pejzažima Umbrije, prijateljeni s „Bratom suncem“ što nam uljepšavaše dan te osnaženi novom snagom Duha, krenusmo ka glavnom svom cilju – Rimu.

I dok se dan pozdravljao s večeri ustupajući joj mjesto, u prvi sumrak, pozdravi nas kupola sv. Petra.

Rim – metropola rimskog imperija s brojnim hramovima, palačama, trgovima, katabombama, arenama...

Hodočasnici iz Freiburga pred glavnom crkvom kršćanstva – bazilikom Sv. Petra u Vatikanu

(Nastavak s prednje str.)

zadnji trenutak za udaju, a nepokorno srce mislilo je samo na Louisa. Razum je pobijedio, srce je izgubilo bitku. Pristala sam na udaju. Primicalo se vrijeme vjenčanja, a srce se stalno bunilo. Komu se potužiti da ga ne volim? Jedne večeri kad sam se vraćala iz grada, povjerila sam se prijateljici: Anita, ja ne volim Srećka! Suze su mi navrle i jedva sam izgovorila te riječi. Našla sam snage i nastavila: Kako se mogu udati za čovjeka kojega ne volim? Anita me čudno pogledala i hladno procijedila kroz zube: On je bogat i s njim će ti biti dobro.

To je bio zadnji pokušaj srca da dobije rat. Suze su prestale. Znala sam da nema povratka.

Došao je i dan vjenčanja, dan koji nikada neću zaboraviti. Mladoženja i svatovi pred vratima, a ja još uvijek u nadi da će se nešto promijeniti. Htjela sam pobjeći. Svi se vesele, a moje srce hoće da pukne od tuge.

Dugo sam gledala fotografije u vjenčanoj haljini. Nisam se mogla prepoznati. Na svakoj slici sam bila tužna, iako sam pokušavala biti vesela, skrivajući svoju veliku tugu.

Godine i život čine svoje. Pomirila sam se sa stvarnošću. Zavaljela sam Srećka. Rodila sam mu Irenu i mislila sam da sam postigla sreću. Vidite, reče mi Dragica, kako život može biti zanimljiv. I lijep – nadodah spremno. Tako je to u životu. Nikada se ne zna gdje sreća spava. Da – ironično će Dragica – moja sreća je davno zaspala. Kada sam vjerovala da je sve ružno prošlo, moj Srećko je odlazio drugim ženama. I konačno me napustio. Trag mu se jednostavno zameo. Ostavio me samu s ovim djetetom. Sada sam ponovno s roditeljima. Ne spominju više Mađara...

Dragica je plakala. Pozdravila me i otišla. U naručju je nosila Irenu koja mi je nevoljko mahnula svojim ručicama.

Dugo sam gledao za Dragicom. Odnijela je svoju Irenu i sa sobom svoju tužnu životnu priču. Nestala je iza blokova zgrada i utonula u brazdu samoće i neizvjesnosti. Kakva draga djevojka, a kakva ružna životna priča. Vjetar je tiho šumio ne mareći za riječi koje je spremio u svoja njedra.

S. Maleš

Kršćanski Rim – s mnoštvom crkava, savršenih fresaka i skulptura... Rim – glavni grad talijanske republike sa svim oznakama velegrada...

Sutradan poranismo te prvi korak uputismo izvoru Kršćanskog Rima – Kalistovim katabombama – dragocjenom svjedočanstvu vjere prvih kršćana.

Tu, nekoliko metara ispod zemlje, bez tračka dnevnog svjetla, u polutami, prožeti zajedništvom s tisućama koji tuda prolaziše, pjevaše, moliše ili snivaju u miru, kroz euharistijsko slavlje okusismo dio Vječnosti.

Naš put kroz Vatikan, srce kršćanskog Rima, zajedničku domovinu svih kršćana – svih koji su pozvani da u Kristu postanu djeca Božja, probudio je u nama osjećaj da tu nismo stranci, već braća okupljena pod okriljem zajedničkog Oca.

To se napose očituje za vrijeme beatifikacije novih blaženika u bazilici Sv. Petra, kad je Sv. Otac Ivan Pavao II uzdigao na čast oltara: svećenika Arnolda Reche, s. Blandinu M. M. Merten i s. Ulriku Nisch. Sv. Otac nas je potakao da poput ovih predanih života i mi vjerno i istinski svjedočimo svoju vjeru u svakodnevnicu življenja. Okupljeni oko Petrova nasljednika, ljudi različitih kultura, običaja, jezika – Kinezi, Francuzi, Nijemci, Talijani, Hrvati... iako strani i raznojezični razumjeli smo se srcem osjećajući duboku istinitost Pavlovih riječi: „Nema više Židov – Grk, rob – slobodan, muško – žensko, svi ste vi Jedan u Kristu Isusu.“

Zagrljeni kolonadama Petrova trga, što se poput ruku šire želeći zagrliti i izmiriti cijeli svijet, nas stotinjak tisuća, bijasmo uistinu „Jedan“.

Rim s veličanstvenim crkvama: sv. Petra, sv. I. Lateranskog, sv. M. Velike, Koloseumom, slavolucima, fontanama... s pravom se diči i naziva centrom kulture.

U njegovoj sadašnjosti snažno živi i govori prošlost.

Mi se Hrvati također ponosimo Rimom, prisjećajući se stoljetne vezanosti i vjernosti Rimu preko Zvonimira, Tomislava, Sv. Oca Siksta V, R. Boškovića i tolikih drugih što su se nadahnjivali i ostvarivali u Rimu.

Svoje hodočašće okrunismo posjetom Padovi, gradu našeg sveca sv. Leopolda Mandića i među nama također vrlo štovanog sv. Antuna Padovanskog.

Na njihovim grobovima srca nam još jače zaigraše te obećamo nijemim zavjetom srca da ćemo Božjom pomoći biti dosljedni nosioci vjere i baštinici slavne povijesti.

Ovo putovanje Vječnom gradu simbol je puta k Vечноj domovini, a ljepota zajedništva duha i srca, početak Božjeg kraljevstva među ljudima.

Poželismo i dalje živjeti i širiti tu radost.

Marija Vuković

Obiteljski seminari

Roditelji u školi

Svake godine organizira Tomislav Čirko, karitasov socijalni radnik u Esslingenu, nekoliko seminara za naše obitelji. Posljednji ovogodišnji bio je od 20. do 22. studenoga u Gomadingenu, nedaleko od Reutlingena, u zgradama Evangeličke Crkve koje su kao stvorene za takve susrete. Na seminar je došlo 25 obitelji iz esslinske misije sa svojom djecom. Sve u svemu: 107 osoba. Voditelj seminara bio je fra Ignacije Vugdelija, urednik „Žive zajednice“.

U nekoliko predavanja fra Ignacije je govorio o braku i obitelji. Spomenuo je da je činjenica rađanja čudesna, da je svaka ljudska osoba nešto posve jedinstveno, da su roditelji povlašteni Božji suradnici, da u obitelji počinje put prema Drugome koji nam dolazi u susret u svim drugima i da je taj Drugi Bog kojega treba upoznati u Isusu Kristu, našem suputniku i našem Bogu. Govorio je i o erotici, toj veoliki sili u ljudima, koja je sveta, ali tek kad se uključi u cjelovitost ljudskog bića. „Dati se bez pridržaja u svetom ženidbenom savezu, znači dati se zauvijek“, rekao je predavač. Opširno je govorio o homoseksualnosti, zaljubljenosti, zarukama, bračnoj čistoci (ona se sastoji u činjenici da se oboje supružnika zajedno, kao prave ljudske osobe, doživljavaju u braku!), plodnosti u braku, auctoritetu u obitelji i obavezi odgajanja potomstva. S tim u svezi naglasio je dužnost roditelja da djecu odgajaju za muševce i žene, za samostalnost. Citirao je učenje „Novog katekizma“ koji doslovce kaže: „U obitelji gdje povjerenje i razumijevanje imaju prednost pred dužnošću i poslušnošću, mogu se razviti cjelovite i plemenite osobnosti.“

Osim toga, predavač je, uistinu pozornom slušateljstvu, iznio što od svojih iseljenih vjernika danas očekuje njihova domovinska Crkva. Sva je ta očekivanja sažeo u riječ **ljubav** – ljubav prema Bogu, Crkvi, hrvatskom narodu, čovjeku, svojoj obitelji, povijesti, kulturi. O povijesti hrvatskog naroda i Crkve održao je fra Ignacije i posebno predavanje koje se jako dojmilo svih prisutnih, jer naš svijet ni o tome ne zna, nažalost, odveć mnogo. Nitko se, osim Crkve, ni ne trudi da ga u tom pravo pouči. A, inače se o svemu našim ljudima govori.

I dok su roditelji išli i razgovarali, o njihovoj su djeci vodile „majčinsku brigu“ naše dvije djevojke – Marijana i Dijana.

Za ovaj u svakom pogledu uspjeti obiteljski seminar treba zahvaliti socijalnom radniku gosp. Tomislavu, njegovoj „desnoj ruci“, supruzi Katici i svim sudionicima.

Problem kulture je općeljudski problem. Što je čovjek kulturniji, to je više svoj u svakom pogledu. Tome pomažu i ovakvi seminari.

Iv.

Sudionici na obiteljskom seminaru u Gomadingenu. Na slici: zajednički snimak.

„Imamo i mi problema s roditeljima“

I opet sme mi obitelji iz Aachena imali svoj obiteljski seminar koji već 11 godina organizira Biskupska akademija Aachen u suradnji s Karitasom Aachen. Seminar je održan od 6. do 8. 11. 1987. i to je treći ove godine, a drugi na kojem su i mladi imali svoj seminar. Tako smo se već ranije dogovorili, jer naša djeca isto imaju svojih problema koji su im teški kao i nama naši. I ovaj put smo se sastali u Wildenburgu, u lijepom Eifelu, gdje je, čini mi se, priroda ostala netaknuta – onakva kakvu je Bog stvorio.

Na samom početku smo se s našim psiholozima **Ružom** i **Ivanom Grbešić** dogovarali da li da radimo zajedno ili odvojeno. Netko od odraslih predložio da se radi zajedno. Još nije ni završio, kad li se mladi počnu javljati za riječ. Samo da vam je bilo prisustvovati tom živom razgovoru! Najprije 14-godišnja djevojka kaže: „Mi nismo više djeca!“ a njoj se pridruži 13-godišnji dječak: „I mi imamo problema s roditeljima; zašto nas još uvijek smatraju djecom?“ I tako, zašto ovo, zašto ono. Ne bih dalje pisao o sadržaju ovog razgovora. Naime, ova grupa je sebi stvorila jednu vrstu „zakona“: u grupi vlada otvorenost, svatko može iskreno pričati o sebi i

svojim poteškoćama, nitko se nikome ne ruga, nego je svaki svakome spreman pomoći i sve što se kaže ostaje u grupi; o tome se ne priča naokolo. I tako naši mladi odlučili su raditi posebno, tj. odvojeno od roditelja, a Ruža se rado primi tog posla s njima. Ivan će s nama odraslima. Bilo je živo u obje grupe, a isto tako korisno i nama odraslima kao i našim mladima. I opet smo pokušali saznati za

uzroke ovog ili onog problema u obitelji, na radnom mjestu, u školi. Već sama činjenica, da smo ovdje strane obitelji, jest naš problem. Našeg Ivana smo zasuli pitanjima. Uvidjeli smo koliko je važan rad s mladima baš na ovakav način. A mladi su nas i na ovom svom drugom susretu puno zadužili. Oni ne žele više biti po strani, ne žele biti naš ukrasni predmet, koji se drugom pokazuje; oni žele da ih se ozbiljno shvati. Oni se ne daju više nositi, hoće samostalno u život. Mi im moramo dozvoliti da postanu samostalni, a tu smo da ih upozoravamo na opasnosti koje vrebaju u životu; tu smo da ih usmjerimo u životu. Ostao sam stalni sudionik ovih seminara, jer mi ono što na njima saznam i doživim puno koristi. Primjećujem da su i naši mladi zadovoljni.

Josip G., Aachen

Piši mi, sine

Dragi moj sine, zašto mi ne pišeš? Možda zato što je majka nepismena, pa misliš da joj ne treba pisati? Ili misliš, da nije potrebno pisati, jer se čujemo preko telefona? Ili pak, jer misliš da nema ništa novoga? Tako mi i tvoje sestre govore kad im kažem da ti napišemo pismo: „Eno ti telefon, pa ako trebaš, nazovi ga!“ Piši mi, sine! Kad dobijemo tvoje pismo, onda se sakupimo svi u kući i tvoja najmlađa sestra čita nam ga naglas. Tada smo svi na okupu kao onda, sjećaš se, kad si bio još kod kuće. Na večer bi zajedno pozdravili Gospu i dogovarali se što ćemo sutra raditi, kako ćemo mlađoj sestri kupiti knjige za školu, kako ćemo preživjeti. Otac bi rano išao spavati a ti bi uzeo njegove čizme, jer su samo jedne u kući

bile i pošao bi na prelo. I kako si onda lijepo pjevao, sine moj. Za novac nisi pitao, jer ga nismo imali. Nigdje nisi radio. A bio si veseo, sine moj. A sad mi kažeš preko telefona, da nemaš kad pisati, da ti se uvijek nekamo žuri. Stani, zaustavi se, sine, piši majci! Da li je teško u tuđini? Kad si bio za Uskrs kod kuće, bio si mi tužan, sine moj. Ne pjevaš više, stalno buljiš u neku kutiju u autu i govoriš mi: „Pusti me, majko, sad igra Hajduk“, pa onda „sad igra Dinamo“. A majka bi stara rado s tobom pričala, rado bi te pitala kad ćeš se vratiti kući, kome si ovu kuću napravio. Ne može majka tu kuću više gledati. Ona stoji kao spomenik, prazna! Ne voli majka u nju ni unići, sine moj. Majka više voli onu našu malu kuću u kojoj je život tekao i tekao, onu našu malu kuću punu života.

Josip G., Aachen

Molitveni susret naše mladeži u rottenburškoj biskupiji

„Budite hrabri!”

Drugi molitveni susret hrvatske katoličke mladeži s područja biskupije Rottenburg/Stuttgart održan je 21. studenoga 1987. godine u Rottenburgu. Priželjkivanja organizatora ovoga susreta – svećenika i pastoralnih radnika – da na susret dođe što više mladih, u punoj su se mjeri i ostvarila. Dok se na prvom susretu prošle godine okupilo oko 400 mladih, ove se godine njihov broj utrostručio.

Toga pro hladnog jesenskog jutra krenulo je više od 1.200 hrvatskih mladića i djevojaka iz 17 naših misija, u 21 autobusu, prema Weggentalu, gdje se u maloj crkvi imao održati prvi susret s Bogom i međusobno. Pokorničko bogoslužje predvodio je fra Ante Bilić. Ispovjedilo se dosta mladih, više nego što se očekivalo.

Iako je sipila sitna kiša, mladi su u procesiji prevalili nekoliko kilometara – od crkve u Weggentalu do katedrale u Rottenburgu. Na čelu procesije išli su mladi u narodnim nošnjama. Pjevalo se cijelim putem. Promet je stao dok se dugačka povorka hrvatskih mladića i djevojaka kretala uskim rottenburškim ulicama. Nijemci su zastajkivali, radoznalo provirivali na prozore, čudili se i divili, dok se ulicama razlijevala pjesma na hrvatskom. Nisu ljudi navikli vidjeti ovoliko mladih na okupu, k tome još mladih koji na zvuk zvonâ nagruše u katedralu i ispuniše je do posljednjeg mjesta. Nije ništa neobično vidjeti tolike mlade na nogometnim utakmicama, zabavama... Ali u crkvi?!

Mjesni biskup dr. Georg Moser bio je ugodno iznenađen i radostan što se odazvao tako velik broj mladih. Svečano euharistijsko slavlje u katedrali predvodio je biskup u koncelebraciji s mons. Adamom, naddušobrižnikom p. Dukićem i svećenicima iz svih naših misija u ovoj biskupiji. Mladi su skladno pjevali uz pratnju orkestra „Zajedništvo”, sastavljenog od mladih glazbenika iz misija Esslingen, Ludwigsburg, Stuttgart i Waiblingen, pod ravnanjem prof. A. Klinca. Djevojka iz Rottweila pozdravila je biskupa i mlade na njemačkom i hrvatskom jeziku. Sedamnaest mladih u narodnim nošnjama iz Sindelfingena prinijelo je simbolično, u ime sedamnaest hrvatskih misija, darove na oltar: kruh grožde, krnsi zdenac, umjetničku sliku, loptu i dr.

Biskup je zahvalio mladim Hrvatima za njihovu vjernost Crkvi. Reče da bi ih sve želio zagrliti i sakriti pod svoj plašt te ih tako zaštititi od negativnih utjecaja Zapada. Priznaje da je Njemačka Crkva ponekad hladna prema mladim inozemnim katolicima. Materijalno ih pomaže, ali mladima je potrebno mnogo više od toga. Potrebna im je ljubav, spoznaja da su prihvaćeni i voljeni i da u Crkvi nisu stranci. „Budite hrabri”, rekao je biskup, „jer mnogi će vas smatrati zaostali-

„Molitvu vjernika” na susretu mladeži u Rottenburgu izrekle su ove dvije djevojke

ma zato što vjerujete. Ostanite čvrsti i znajte da vas sve volim i da sam ponosan na vas.”

Mladi su potom izrekli „Ispovijest vjere Hrvata katolika” i upraveli u molitvi vjernika svoje prošnje Bogu. Molili su za sve one koji vjeruju u uskrslog Krista, za pastire i odgovorne u Crkvi, za biskupa Mosera koji je uvijek imao razumijevanja za potrebe našega čovjeka, za prognanike, utamničenike, izbjeglice, iseljenike, za one koji se bore za prava i dostojanstvo ljudske osobe i dr.

Djevojka iz Ludwigsburga zahvalila je biskupu i mladima. Na kraju Mise otpjevana je „Lijepa naša”.

Nakon euharistijskog slavlja opet su oživjele ulice grada, mladi su pošli k autobusima da se okrijepe s onim što su za put ponijeli i da krenu u Wurmlingen, u Uhländhalle, gdje se imao odvijati poslijepodnevni dio susreta.

Kulturno-zabavni program započeo je ritmikom „Teci, Jadro, teci” (Esslingen), a zatim su mladi iz Ludwigsburga izveli vrlo uspješno igrokaz „Ne ostavljaj me, sine”.

Pozdravni su govori bili kratki. Biskup je voditelj programu vlač. Luki Luciću dao ček na 1.000,- DM, za „rad s mladima”.

Mons. Adam reče na hrvatskom: „Jako me raduje da ste vi veseli kršćani, onako kako to

Krist želi. Pokažite svoje životno veselje u igri, pjesmi i plesu. Mi kršćani moramo biti kao vatra koja daje svjetlo i toplinu. Budite ponosni da ste hrvatska mladež naše biskupije. Mi smo na vas ponosni i volimo vas.”

P. Dukić je također uzeo riječ u kojoj je izrazio radost što sudjeluje na tom skupu. Govorio je i predstavnik njemačke kat. mladeži, a u ime organizacijskog odbora fra Ante Bilić. Taj je odbor izabran ima dvije godine, a svoj je posao obavio izvršno i zaslužuje pohvalu.

Poslije pozdravnih govora nastupile su folklorne grupe iz Waiblingena, Stuttgarta i Aalena. Mladi folkloristi su bili razigrani i raspjevani, oduševili su sve nazočme i izmamili buran pljesak.

Moglo bi se ipak reći da je program bio predugačak. O tom će organizatori sigurno raspravljati. Mladi su naime s nestrpljenjem, uz vrisku i pljesak, dočekali popularnu splitsku grupu „Magazin”. No, za ples je ostalo samo dva sata vremena. Premalo, ako se uzme u obzir odakle je grupa došla i koliko je koštala. Nadamo se da će se to na idućem susretu popraviti.

Bio je to nesvakidašnji dan, dan pun doživljaja, dojmova, poznanstava.

Stanka Vidačković

Život

bio bi ljepši s mostovima ljubavi,
bio bi dragocijeniji kad bismo svi
postali jedno,
bio bi smisleniji kad bi svi
našli njegov smisao – kad bi
našli Tebe,
bio bi svima samo jedno kratko
putovanje.

A smrt bi, svakome od nas,
bila početak Života.

***

Svaki dan svojim grijesima umrijeti –
a onda uskrsnuti;
svaki dan iznova započeti...
Svaki dan
učiniti jedan korak
naprijed.

Dijana Dolić

Franjevačko-pastoralni susret u
Vierzehnheiligenu

U dušama se budi Crkva!

U Vierzehnheiligenu, malom mjestancu kraj Bamberg, održan je od 9. – 12. studenoga 1987. godine po mnogočemu specifičan i zanimljiv seminar. Na njemu se, i to je novost, uz hrvatske franjeve i franjeve iz Zapadne Evrope, koji se jednom godišnje okupljaju da bi produbili svoje vjerničko poslanje i franjeve karizmu, našao i lijep broj pastoralnih suradnika i suradnika iz naših misija u Njemačkoj. Tema seminara: laici u Crkvi, franjevački i laički pokreti, liturgija, Crkva trećeg tisućljeća. Seminar je vodio **dr. fra Jure Radić**, profesor na Visokoj franjevačkoj školi u Makarskoj, poznati i priznati liturgičar i veliki zaljubljenik prirode Biokovskog podneblja, o čemu je napisao nekoliko vrlo stručnih knjiga.

U svojim izlaganjima koja ni nisu bila predavanja u klasičnom smislu riječi, fra Jure je, na sebi svojstven način, zahvaljujući svojoj silnoj informiranosti, memoriji i proročkom duhu iznio mnogo teza, stavova i poticaja o kojima se može i mora dugo i dugo razmišljati da bi ih se pravo domislilo i u djelo provelo. Evo nekih!

Sve što je stvoreno, rekao je, Božje je djelo, a sve je stvoreno u Kristu (poslanica Kološanima). Crkva je osnovni sakrament. Bez nje, bez čovječanstva i Krist je nepotpun. Na prvi Božić već je postojala Crkva. Objava je nad hijerarhijom Nitko nema prava govoriti neistinu. Naše je znanje samo mala kapljica, a neznanje beskrajno more. Ipak, znamo da nema ni jednog atoma koji nije u Bogu. Prvo čovjekovo posvećenje dolazi po Božjem daru uma i volje. Zato u Crkvi ni nema profanoga, nema svjetovnjaka. Svi smo spomenutim darom posvećeni.

Govoreći podrobno o liturgijskoj obnovi u svijetu i u Hrvatskoj (njegova doktorska dizertacija glasi: „Liturgijska obnova u Hrvatskoj”) iznio je oduševljenja, napore, muke i razočaranja liturgijskih pionira – Parscha, Casela, Herwegena, Kniewalda, Pušića.

Danas je sve ono za što su se promicateli liturgijskog pokreta borili dozvoljeno, ali se ne čini dosta. Treba se osloniti na ono što je objektivno u molitvi, u Crkvi, jer je opasnost da se ode u subjektivizam (karizmatičari) vrlo velika. Gas je danas, posebno u liturgiji, puno jači od kočnice. Uvijek iznova treba podgrijavati i usavršavati odnose s Bogom, čovjekom i prirodom. Župnik-liturg mora na srcu više imati one koji ne idu u crkvu od onih koji svoju vjeru prakticiraju. Ateisti su često protiv Boga kojega smo mi „iznakazili”. Ako Bog nije pred crkvom kao i u crkvi, ne treba ga štovati. Crkva – i kler i laici, mora se probuditi da ne bude kasno! Služba ljubavi u Crkvi važnija je od službe upravljanja. Prirodna istina božanska je kao i natprirodna. Roditelji su prvi svećenici u svojoj obitelji. Zato je potrebno uvesti liturgijsku molitvu u obitelj. Svećenici i pastoralni surad-

Fra Jure Radić rado i često slavi euharistiju u Biokovu

nici moraju još više raditi na poučavanju vjernika da su i oni Crkva. U Crkvi, kao i u liturgiji, svatko ima vršiti svoju službu, odnosno svoju ulogu. Posvećenje Kristovom istinom, njegovom Riječi, jednako je važno kao i posvećenje euharistijom. Ni prijest ne koristi, ako čovjek nije posvećen Isusovom istinom. Liturgija je krvotok organizma Crkve. U tom smislu treba i oblikovati, obogati-

ti cijelo liturgijsko događanje. Naglasio je da je pashalni misterij središnji misterij liturgije i zato ga ne smiju „zamašnjivati” nikakve privatne pobožnosti. O navodnim ukazivanjima općenito, reče, da mu nisu potrebna, da uopće nisu potrebna kad možemo gledati, kad možemo vidjeti Boga u Kristu, Crkvi, ljudima, prirodi.

Za Crkvu trećeg tisućljeća misli da će biti onakva kako je danas odjelotvore laici i klerici. Njemu je često puta teže o Bogu razgovarati s hijerarhijskim ljudima nego s tzv. ateistima. Veseli ga konkretizacija religije sa strane pojedinaca i u malim skupinama. Profano je po njegovu mišljenju samo ono što je čovjek profanirao. Sve što jest, sveto je, ako ga čovjek ne iskvari. Zanos ga učenje II. vatikanskog sabora koji je sakralizirao „profano”. I inače, učenje tog Sabora za nj je religiozni događaj od neprocjenjive vrijednosti. Za Crkvu nadolazećeg tisućljeća se ne plaši. Nju Bog hoće. Samo da je egoizam i subjektivizam ne potamne! Ono što sijemo pri kraju ovoga tisućljeća, to ćemo i brati, žeti, u narednim stoljećima, misli fra Jure.

Jedno je predavanje održala i **s. Edita Šolić**, magistra biologije, koja je odmah na početku naglasila da „po onom što se vidi treba ići do onoga što se ne vidi, do Nevidljivoga”, da naša ljubav prema ovom svijetu „mora povećavati naš zanos za drugim svijetom”. Govorila je opširno o ekološkim problemima pokazujući, i u dijasima, ljepote Božjeg djela u prirodi. Tu stvarnost Božjeg očitovanja naročito je dobro zamjećivao sv. Franjo, pa je zato i proglašen zaštitnikom ekologije, gdje se „zemaljsko s nebeskim, a ljudsko s božanskim sjedinjuje”.

Uza sva razočaranja na području religije i liturgijske obnove, na području crkvenosti, fra Jure je, prema vlastitim riječima, neopravljivi optimist. Svoja razmišljanja završio je riječima Romana Guardinija: „Zbiva se događaj od neprocjenjive važnosti i poput radosne pjesme odjekuje blaga vijest: u dušama je oživjela Crkva.” Ignacije Vugdelija

Nesvakidašnje zanimljivosti

Ideja Muzeja školjki nikla u Hanau

Kad smo se prošlih dana – za vrijeme trajanja Susreta franjevki, franjevaca i past. suradnika u Vierzehnheiligenu, od 9. – 12. XI. – sreli s **fra Jurjom Radićem**, profesorom iz Makarske i direktorom Malakološkog muzeja i Instituta „Planina i more” u Makarskoj, ovdje kao našim predavačem, saznadoh nešto veoma neobično: da zamisao, ideja o Malakološkom muzeju ili Muzeju školjki u franjevačkom samostanu u Makarskoj, prvom takve vrste kod nas, zapravo potječe, „rodila se”, nekako jednim dijelom barem, ukoliko imamo pred sobom imena dvoje doktora iz Hanaua, osim na našem moru, kome pripada začetnik fra Jure, također i duboko na kontinentu, na obalama Majne.

Fra Jure to opisuje ovako: Još ljeta 1955. pojavila se u Makarskoj obitelj Grendel, dr. Ingrid i dr. Kurt. Došli su u samostan zanimati se kod mene, kada će se održati Uskrsno bdjenje/vigilija. Od tada traje naše poznanstvo. Poslije sam s nekolicinom suradnika ja bio pozvan od Saveza njemačke omladine na jedan seminar u Njemačku. Bilo je to 1959. g. Tada sam iskoristio priliku, pa posjetio tu obitelj u Alzenau-Kälberau, kraj Hanaua. Imali su nešto školjki kao obiteljsku zbirku, a ja sam im obećao (i kasnije izvršio!) obogatiti zbirku s još stotinjale vrsta s našeg „plavog Jadrana”, hrvatskih žala.

Po istom uzoru, misljah, zašto ne bismo i mi u samostanu poduzeli nešto slično, još većih razmjera, jer su nam mogućnosti veće. Ta mi smo, u Dalmaciji, i na cijeloj hrvatskoj obali, „na izvorima blaga školjki”. Njih je uvelike

zanimala priroda i naša obala. Zašto da tu ljubav ne pretočimo u sebe, u nas ljude mora? Tada su mi oni poklonili za cijelu ovu akciju presudnu knjižicu „Školjke europskih obala”. Tako je krenula čitava ta inicijativa oko Muzeja školjki, koji je danas poprimio evropske razmjere. Suradnici se povećali, tu je i č.s. Edita Šolić, magistra biologije. Sada već postoji i Institut „Planina i more” u Makarskoj, pri samostanu. Naravno, fra Jure, zanesenjak Biokova i mora, duša je cijelog tog znanstvenog projekta, jedinstvenog u Hrvatskoj i Europi.

Pa zašto da se takvi kurioziteti ne zabilježe i ne zapamte za pokoljenja iza nas? Ostaje zahvaliti fra Juri Radiću za takvo svojevrsno predstavljanje naše domovine svijetu, kao i fra Ignaciju V., njegovom velikom suradniku u tako velebnom kulturno-znanstvenom djelu i podupiratelju, da čitav projekt ne stane.

Narijan Kovač

ELLWANGEN/SCHÖNENBERG

Inozemni misionari u školi

Godišnja konferencija inozemnih svećenika u biskupiji Rottenburg/Stuttgart, u organizaciji Ureda za strance na čelu s prelatom msgr. Jürgenom Adamom i gospodinom Hassom, održana je od 3. do 6. 11. ove godine u kući duhovnih vježbi u Ellwangu, na Schönenbergu. Na susretu je bilo 12 nacionalnosti.

Msgr. Vizenz Platz, predavač, ušao je u svojim izlaganjima u srž problematike braka i pripreme bračnih parova za sakrament vjenčanja i za budući obiteljski život. 70 inozemnih svećenika pozorno je pratilo vrlo zanimljiva predavanja.

Predavač je rekao da njemački problemi postaju sve više i problemi stranaca. Manjak zajedništva bračnih partnera, najviše zbog posla, ne pogoduje ni najmanje ozbiljnom bračnom rastu. U pripravama za brak misionari su dužni naglašavati vrijednost sakramenta ženidbe i sakramentalnog života općenito. Parovima treba dočarati da moraju živjeti jedno za drugo u ljubavi i zajedništvu. Politika kao faktor svakodnevice nudi li-

Inozemni misionari na predavanju o braku i pripremi za brak

beralizam u braku i životu, pa se često zapostavlja ono što je vrijedno i sveto.

Radilo se i u grupama. Naša hrvatska grupa ukazala je na specifične probleme vezane uz bračni život hrvatskih gastarbajtera. Napomenuto je da se ovdje više nego u domovini zapaža sukob generacija. Zajednički rad i razgovor roditelja i djece, suradnja s Crk-

vom i obiteljska molitva doprinose nadilaženju nesporazuma i konfrontacija.

Ozbiljan rad svih sudionika, molitva, Mise, razgovori i izlet u Dünkeshühl pokazali su da je „dobro i ugodno kad braća stanuju zajedno“. A nadodali bismo: i korisno. Cilj svake obitelji i svakog bračnog para jest da po riječima Djela apostolskih „u svemu budu jedno srce i jedna duša“.

Acivi

MANNHEIM

Nadbiskup Jozinović i inozemna pastva

Ove godine preuzv. gosp. nadbiskup Jozinović slavi svoj deset godišnji jubilej biskupstva.

Postavši nadbiskupom Vrhbosanske nadbiskupije uočio je da je velik broj vjernika u inozemstvu, pa se i na poseban način posvetio u svojoj brizi za svoje vjernike u tuđini. Zatekao je već neke od svojih svećenika u inozemnoj pastvi, ali u toku deset godina nadb. Jozinović nije bio škrt u slanju novih svećenika u inozemnu pastvu. Nadbiskup Jozinović je širok u bratskoj pomoći pastvi u inozemstvu, ali također i subračni biskupa diljem Njemačke, koji se nalaze u pomankanju svećenika. Tako da se može danas ustvrditi, da preko 40 svećenika živi i djeluje u inozemstvu, bilo među našim svijetom u misijama, bilo na njemačkim župama. Ovdje se ne smije zaboraviti da je nadb. Jozinović kao prvi nadbiskup iza rata poslao i svećenike misionare u Afriku, konkretno Zambiju; pa i tu je pokazao svoj smisao za potrebe opće Crkve. Gdje god je potrebno, a

on ima mogućnosti, spreman je pomoći i uputiti svećenika.

Nadbiskupovo djelovanje u inozemnoj pastvi vidno je i u pastoralnim pohodima, sudjelovanju kod pojedinih proslava, te dijeljenju svetih sakramenata, posebno sv. potvrde. Nadbiskup Jozinović neumoran je u pohodu svojih svećenika u inozemstvu. Tako npr. on redovno održava opće svećeničke sastanke svojih svećenika na području Njemačke. Prvi takav sastanak bio je već u siječnju 1978. u Ravensburgu, a potom su slijedili gradovi: Ulm, Augsburg, Konstanz, Heidelberg, Darmstadt, Mühlthal, Bingen, Aalen, Schwörstadt, Mannheim, Tuttlingen, Eichstatt, Unlingen i tako dalje i tako dalje. Na svim ovim sastancima uvijek je poneko održao kakvo predavanje iz oblasti teologije ili problema vezanih uz život svećenika u inozemstvu, odnosno vjernog puka. Na svakom sastanku preuzv. g. nadbiskup je informirao svećenike o najnovijim događajima u biskupiji, te iznio pojedine probleme, odnosno zahvate na tlu dijeceze. Na sastancima nije manjkalo ni molitve, jer smo imali zajedničke sv. Mise, odnosno dio časoslova i jasno prigodu za sv. ispovijed. Ali nije

manjkalo ni bratske radosti, kako u susretu, tako i kod zajedničkog stola. Svaki je uvijek imao mogućnost osobnog razgovora s nadbiskupom.

No, nadb. Jozinović nije se samo držao svojih svećenika iz dijeceze nego je sudjelovao i u općoj Crkvi izvan Domovine na taj način što je predsjedao jedanputa vjeronaučnoj Olimpijadi u Bochumu, potom nekoliko puta bio kod duh. vježbi svećenika u Njemačkoj, gdje držao pobudnice i homilije kod bogoslužja. Sudjelovao je na općoj osnovi Crkve u Hrvata u inozemstvu kod međunarodnih proslava u Kölnu, odnosno Fuldi. Bio je dični naš predstavnik pred cijelom Europom, odnosno svijetom.

Osim ovoga javnog djelovanja nadbiskupa među svećenicima u inozemstvu, on nije nikada propustio prigodu, kada bi privatno posjetio inozemstvo, da se ne sastane sa svojim svećenicima.

Naše je vrijeme vrijeme previranja i selidbe. Za to vrijeme treba imati poseban osjećaj. Nadbiskup Jozinović to ima, jer mu je Bog dao kao dar, pa neka to njegovo djelovanje bude i u budućnosti blagoslovljeno. Hvala mu u ime svih.

A. Lutter

Misijska nedjelja

18. listopada u Mannheimu, u Hrv. kat. misiji, proslavljena je misijska nedjelja. Svečana sv. Misa s misijskom propovijedi bila je u 12 sati u crkvi Sv. Duha gdje se vjernici iz Hrvatske redovno nedjeljom sabiru.

Poslije svete Mise priređen je bazar za potrebe misija. Vrijedne ruke domaćica izvele su lijepe ručne radove, te donijele i drugih vri-

jednih sitnica koju se prodane na misijskom bazaru. Za vrijeme bazara svaki je posjetilac bio ponuđen kavom i kolačima, te smo svi u ugodnom raspoloženju proveli nekoliko sati zajedno.

Sakupljeni darovi, kako u crkvi, tako i kod bazara, iznosili su 1.800,- DM, od čega je poslano misijskoj centrali u Sarajevo 300 DM, a Dominku Biliću u Zambiju, koga misija pomaže u gradnji crkve 1.500,- DM.

Misijski bazar postao je u Mannheimu tradicija, u čemu se ističu na poseban način mnoge obitelji i pojedinci, tako da nije moguće sve poimenice spomenuti, nego je najbolje svima dobrim srcima toplo zahvaliti, te zamoliti za Božji blagoslov za njihov život i za njihove obitelji. Bog platio, a svima koji sudjelovaoše i s najmanjim darom i molitvom, iskrena hvala. Predobri Bog neće nikome ostati dužan, jer je rekao da će nagraditi i čašu hladne vode. Hvala i od Boga plaća.

Ljubite jedni druge!

Kako lijepo zvuče ove tri riječi, a tako nam je teško držati ih se u svom svakidašnjem životu. Zašto nam teško pada ljubiti jedan drugoga? Zašto krivicu tražimo u tuđim očima? Pri tome najčešće lažemo sami sebe, jer nam se to čini lakše, no takav postupak ostavlja duboke rane na duši.

Kada su djeca suočena s problemom kojem nisu dorasla, nesvjesno ali vješto nametnu problem jednoj starijoj i iskusnijoj osobi. Tom djetetu je ipak donekle jasno da postoje stvari i problemi s kojima ono neće izaći na kraj. Odrasla će osoba riješiti poteškoću i dijete mu neće biti zavidno, jer je u stanju da učini nešto što ono samo ne može. Naprotiv, to će se dijete moći oslonuti na tu osobu i njoj se duboko u sebi diviti i zavoljeti je.

Djeca su impresionirana ljudima koji imaju smisla i talenata koje ona još nisu razvila. Za njih je to nešto novo ili nešto za čim će težiti.

No nažalost kasnije u životu kada to „dijete“ počinje sazrijevati i spozna što su ugled, slava, novac, sebičnost... stvari gleda sasvim drugačije. To je ujedno i slika nas u današnjem svijetu. Divimo se još samo samima sebi i pazimo na svoju vanjštinu. Ima li netko u našem krugu poznatih više sreće u životu, braku, školi, ili ako je više nadaren od nas, toj osobi se nećemo diviti – mi joj jednostavno zavidimo. Postajemo pakosni i počinjemo joj tražiti mane, ogovarati je – ona nam naprosto smeta. Nastaje nešto što je za mene jedan viši stupanj zavidnosti – mržnja! A zašto? Upravo zato jer nismo u stanju ljubiti jedni druge, priznati sami sebi svoje slabosti, jer zavidimo samo onda kad

nešto nemamo što drugi ima. Mrzeći druge upravo mrzimo sami sebe zato što nismo takvi. No, toga nismo svjesni i ne želimo to priznati, jer se nikada nismo upitali: tko sam ja, kakav plan ima Bog sa mnom. Naš Otac ima sa svakim od nas jedan plan. Mi smo dužni upoznati sebe i izvršiti taj plan, te usavršiti talente. Tko god idući svojim putem zastajkuje da provjeri kuda drugi idu i kako idu, nikada neće stići do svoga cilja. Ta svaki od nas ima drugi put, ali isti cilj – kraljevstvo Božje.

Zato pođimo svojim putem, upoznajmo sami sebe i prihvatimo se onakvima kakve nas je Otac stvorio. Na taj način naučit ćemo poštivati sebe i druge. Mislim da je nova godina koja nam je na pragu jedan dobar povod za novi početak, za nove odluke i poboljšanja.

I. C.

Kuglaški turnir u Waiblingenu

Naš čovjek u tuđini traži razne načine za susretanje sa svojim sunarodnjacima. Zato naše misije u posljednje vrijeme sve češće organiziraju, uz vjerske, i mnoge druge susrete: kulturne, zabavne, športske. U misijama djeluju i mnogi kuglaški klubovi, a neki se od njih natječu i u njemačkoj ligi.

U organizaciji misijskog kuglaškog kluba „Croatia“ iz Waiblingena, održan je 14. studenoga 1987. godine u Waiblingenu kuglaški turnir na kom su sudjelovali: KK „Zagreba“ (Stuttgart), KK „Croatia“ (Ludwigsburg), KK „Marijan“ (Heilbronn), KK „Složna braća“ (Rottweil) te „Zrinski“ i „Croatia“ (Waiblingen). Bio je to vrlo dinamičan turnir, vrlo živ i zanimljiv susret koji se odvijao u pravom športskom duhu.

Trideset i šest ljudi nastojalo je u punih šest sati igranja oboriti što više čunjeva („drva“) i tako donijeti pobjedu svome klubu. Najuspješniji je bio KK „Zrinski“ (Waiblingen), koji je s 2.440 oborenih čunjeva zaslužio osvojio prvo mjesto. „Zagrebu“ iz Stuttgarta

pripalo je drugo, a KK „Croatia“ iz Ludwigsburga treće. Ove tri najbolje momčadi, kao i najbolji pojedinac – Marijan Lependa iz Waiblingena, primile su velike i lijepe pehare koje je darovala karitasova socijalna služba.

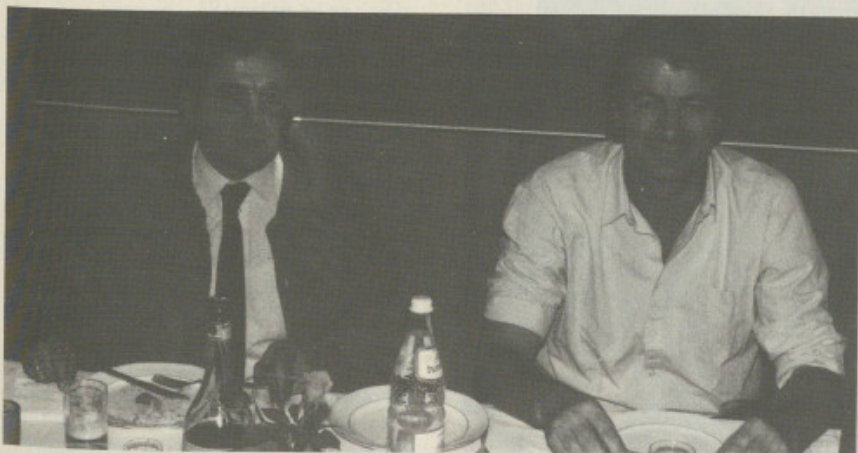
U Waiblingenu već dvije godine postoji i ženski kuglaški klub „Croatia“. Članice ovog kluba pripremile su sudionicama na turniru večeru u župnoj dvorani sv. Ante u kojoj se poslije natjecanja održala zabava koju je predvodio VIS „Mladost 5“ iz Ulma. Misijska folklorna grupa „Zrinski“ iz Waiblingena, u novim narodnim nošnjama, odigrala je splet kola iz Posavine i oduševila prisutne. Uspješno su nastupili i mladi folkloraši koji nisu mnogo zaostajali za starijima. Bila je to vrlo lijepa večer, prava obiteljska zabava.

Stanka

FRANKFURT NA MAJNI

Izabrano misijsko župno vijeće

U nedjelju, 15. studenoga, tjedan dana poslije Nijemaca, birana su u inozemnim misijama u biskupijama Limburg, Mainz i Fulda misijska župna vijeća. Bilo je tako i u misiji Frankfurt.

Predsjednik župnog vijeća Ilija Drežnjak (desno) i njegov zamjenik I. Školnik

Dotadašnji misijski suradnici, a bilo ih je 25, imenovali su najprije **izbornu komisiju**. Voditelj misije mogao je to i sâm učiniti, ali se tim pravom koje mu je dala biskupija nije htio služiti. Ta je komisija, na čelu s ing. Školnikom, obavila sve pripremne radove za izbor vijeća vrlo solidno i predložila Božjem narodu koji se okuplja na euharistijs-

kim slavljinama, što se drže na hrvatskom jeziku, listu od 39 kandidata za vijeće. Tiskan je posebni listić u kojem su objavljene fotografije, imena, dob i zanimanje kandidata za misijsko vijeće. Sve je to učinio, o svom trošku, g. Vlado Vuletić, naš tiskar u Frankfurtu (Rödelheimu). Od predloženih kandidata u vijeće je trebalo izabrati njih petnaest. To se i učinilo 15. studenoga.

Birati su mogli svi hrvatski katolici koji su navršili 16 godina, a izabran je mogao biti samo onaj koji je toga datuma navršio 18 godina. Na svim Misama ove velike misije biračkim pravom poslužila su se 1543 vjernika i izabrala svoje predstavnike u misijsko vijeće.

Najviše je glasova dobio socijalni radnik prof. Ilija Drežnjak, zatim dr. Josip Lucić i ing. Ivan Školnik. Zanimljivo je napomenuti da su sva četiri mlada kandidata ušla u vijeće.

Na konstituirajućoj sjednici misijskog vijeća koja se održala 26. studenoga 1987. godine za predsjednika je izabran prof. I. Drežnjak, a za njegove zamjenike ing. I. Školnik, Tonči Božić i Milena Periša. Očekuje ih golem posao. Srdačno čestitamo!

Iv.

MÜNSTER

„Brončana” olimpijska ekipa na izletu u Berlinu

Mladež naše misije, koja je na ovogodišnjoj Biblijskoj olimpijadi u Frankfurtu osvojila treće mjesto, pošla je sa svojim vjeroučiteljem **Antunom Vrbancem** i voditeljicom folklornih grupa gđom **Barbarom Birek**, za vrijeme jesenskih školskih praznika, na nagradno putovanje u Berlin.

Nakon podosta duge vožnje vlakom, pogotovu kroz DDR, prvi susret s Berlinom, s poznatim berlinskim kolodvorom **Zoo**, bio je neopisiv. Zar je to taj kolodvor iz poznate i potresne knjige i filma „**Wir Kinder vom Bahnhof Zoo**”? Dah nam stajalo, ali vremena za daljnje razmišljanje nije bilo; fra Vinko s č. sestrom već nas je čekao, kako bi nas što brže smjestio. Nakon pozdrava i dobrodošlice... i prva vožnja kroz grad do Hrvatskog centra. „Ovdje sve vrvi kao u loncu”, kaže fra Vinko. I prvi osjećaj je takav. Grad zatvoren sa svih strana.

Nakon smještaja radoznalost nas je tjerala da bar malo izađemo na ulice Kreuzberga, da osjetimo i udahnemo bar malo berlinske „atmosfera”. Kratka šetnja Kreuzbergom i par stotina metara... susret sa **Zidom**. Nije mo stajamo nekoliko trenutaka. Je li moguće da je to taj Zid – zid sramote, o kojem smo toliko čuli, čitali, slušali i gledali na televiziji ili filmu...? „Mislila sam da taj zid postoji negdje daleko, daleko od naše stvarnosti... ali on je tu, ovdje pred nama svima”, spontano kaza jedna sudionica.

Polako prolazimo uzduž Zida. Čitamo što sve piše na Zidu: tužno i šaljivo, duhovito i bezobrazno... sve je to na njem zabilježeno.

Trebalo nam je podosta vremena da dođemo k sebi, trebalo je „prožvakati” stvarnost koja je bila pred nama.

Drugi dan započeli smo razgledavanje centra grada. Poznata i svugdje naslikana „**Ge-dächtniskirche**” očarala je i nas. Posebnu čar ima i **Ku'damm**, taj najveći boulevard Njemačke. Poslije podne šetnja do „**Siegessäule**”, dvorca „**Bellevue**”, „**Kongresshalle**”, zatim šetnja „**Tiergartenom**” do Brandenburških vrata, naposljetku razgledavanje nekadašnjeg njemačkog parlamenta zvanog „**Reichstag**”.

Iako umorni od cjelodnevne šetnje i razgledavanja, nije nam bilo teško doći na susret i ples, što ga je organizirala berlinska mladež. Susret mladeži iz različitih hrvatskih misijskih zajednica ima svoj čar, smisao i ljepotu. Spontanost, smijeh, prijateljstvo, razmjena adresa...; ponekad bismo se mi stariji mogli i morali na njih ugledati.

Trećega dana: iznenađenje. Slučajni susret s našim nekadašnjim münsterskim profesorom hrvatskog jezika **Milom Mamićem**, koji je bio na proputovanju. Kako je svijet malen! Iako se prof. Mile opraštao s DDR-om i Leipzigu, uzeo je vremena za svoje Münsterate te nas provede **Istočnim Berlinom**. Radoznalost nas je vukla tamo, tamo „preko”? Samo jedna stanica podzemne željeznice i evo nas pred vratima Istočnog Berlina.

Milicija, kontrole, gužva i konačno smo na svježem zraku. „Klima” je drukčija, tajanstvena, ukočena... Bez velike gužve mogli smo razgledati, uz dobro tumačenje prof. Mile Mamića, nekadašnji centar Berlina. I konačno, televizijski toranj. Na 203 metra visine, Berlin nam je ležao pod nogama. S tornja se mogla raspoznati tragedija razdijeljenosti njemačkog naroda i Europe.

Mladi „brončani” olimpijaši iz Münstera u Berlinu

Četvrtog dana odlučili smo se za razgledavanje dvorca **Charlottenburg**, najznačajnije povijesne građevine Zap.Berlina. Razgledali smo istočni dio dvorca s „**Bijelom dvoranom**”, „**Zlatnom galerijom**” i „**Romantičarsku galeriju**”.

Predvečer smo krenuli na oproštajnu šetnju Berlinom. Još jednom pođosmo Ku'dammom; razgledavali smo „**Europa-Center**” i kupovali, s ono malo džeparca, uspomene na te nezaboravne dane.

Navečer, oproštajni susret i ples s malom zankom koju nam prirediše naši mladi u Berlinu. Hvala im. Hvala fra Vinku i sestrama za gostoprimstvo. Hvala münsterskom Caritasu i našem župniku Luki koji su nam pomogli da ovako nešto doživimo. Toni

Šport zbližava mlade

Već nekoliko godina organizira Hrvatska kat. misija Essen na Dan pokore i molitve

turnir u malom nogometu koji se ove godine održao 18. 11. u Gelsenkirchen-Uckendorf.

Dvostruki pobjednici iz Bochuma proslavili su svoj uspjeh u prostorijama misije

Na turniru je nastupila 21 momčad iz deset misija: Bochuma (tri), Dortmund, Düsseldorf (tri), Essena (tri), Mühlheima, Gelsenkirchena (dvije), Lüdenscheida, Wuppertala (dvije), Kölna (dvije) i Moersa (dvije). Momčadi su bile podijeljene po starosnoj dobi: **mal**i (10 – 14 godina), **sredn**ji (14 – 17 godina) i **stari**ji (17 – 21 godina).

Ne samo nogometaši nego i povećani broj mladih i drugih navijača došli su na sportsko borilište. Turnir je počeo u 13.00, a završio oko 18.30 sati. Nogometaši su pokazali pravu nogometnu vještinu. Na kraju su podijeljeni pehari. U grupi malih pobjednički pehar je pripao Wuppertalu. Mladi iz Bochuma pokazali su ovoga puta izvrsnu nogometnu kvalitetu i oduševili brojne gledatelje svojom sportskom vještinom, pa nije ni čudo da su osvojili dva preostala pehara u grupi srednjih i starijih.

Pobjede su lijepe, ali daleko je važniji susret. Oduševljeni ovim turnirom pozdravljamo sve naše mlade u hrvatskim misijama po Njemačkoj i poručujemo im: Doviđenja do olimpijade u Frankfurtu. Sudionik

„Razglednice” iz Stuttgarta

Spomendan o. Ante Antića

Više mjeseci ostvarivao se dogovor djelatnika Hrvatske katoličke misije u Stuttgartu i vicepostulature u Zagrebu kako bi se hrvatskim vjernicima u našoj misiji približio lik velikog Božjeg ugodnika sluge Božjega o. Antića. I konačni termin je prihvaćen. Uoči blagdana Svih svetih u dvorani HKM slijedio je spomen na o. Antića. Nakon kraćeg uvoda vicepostulatora fra Stjepana Vučemića prikazani su dijapozitivi o mjestima u kojima je živio o. Antić, slike iz njegova života, smrt, pogreb, prijenos tijela, razne komemoracije i otvaranje postupka za njegovo proglašenje blaženim. Dvorana je bila prepuna. Narod je sve pratio s velikim zanimanjem. Na kraju vjernici su uzeli list „Dobri otac Antić”, koje se dosada u velikom broju raspačavao, te njegove životopise i sličice.

Sutradan, 1. studenoga, na blagdan Svih svetih predvodio je Vicepostulator na tri različita mjesta svete Mise i održao sadržajnu povijest o kandidatu za oltar, slugi Božjem ocu Antiću. Naglasio je što sveci znače za život ljudi i posebno Crkve, iznio je zatim cijeli tijek života oca Antića i pozvao sve prisutne, a slušalo ga je tog velikog blagdana oko 3.000 vjernika, kao pripadnike istoga naroda kojemu je pripadao otac Antić, da upoznaju njegov kreposni život i da mole za njegovo uzvišenje na oltar. Preporučio je životopise oca Antića kao i list „Dobri otac Antić”.

Urota zrinsko-frankopanska

Na misijskoj tribini u Stuttgartu održano je 8. studenog jedno veoma zanimljivo predavanje iz hrvatske povijesti: **urota zrinsko-frankopanska**. O porijeklu, životu i stradanjima hrvatskih plemića Zrinskih i Frankopana govorio je, veoma živo, gost-predavač iz hrvatskog glavnog grada Zagreba, magistar Milan Kruhek, s Povijesnog muzeja Hrvatske. Oko 250 hrvatskih vjernika s pozornosti je slušala nesvakidašnje izlaganje popraćeno dijapozitivima o događaju koji je uzdrmao i Europu i Hrvatsku. Magistar Kruhek doputovao je u Njemačku na poziv Hrvatske kulturne zajednice iz Stuttgarta te je prethodnog petka održao isto predavanje u prostorijama misije u Kölnu, a u subotu u Stuttgartu u organizaciji HKZ. Velik broj posjetitelja kod obaju predavanja potvrđuje da naš iseljeni čovjek čezne za upoznavanjem svojih velikana – kako duhovnih, tako i svjetovnih.

M. Vukman

Zagrljaj s domovinom

Naši vjeroučitelji rekli su da u nedjelju navečer, 25. 10., dođemo pred našu misiju, svi mi koji putujemo na tjedni izlet u Domovinu. Skupili smo se na vrijeme, nas 98 vjeroučenika, predvođeni našim fratri Antom i Marinkom i časnim sestrama Tarzicijom i Alojzijom i vozačima Marincom i Bakulom. Krenuli smo na daleki put razdragani, s pjes-

Mladi iz Stuttgarta pred jednom domovinskom crkvom

mom. Iako su nam roditelji ostali u Stuttgartu, znali smo da nas čeka naša draga Domovina da joj dođemo u zagrljaj. Kako su nas roditelji lijepo opremili, tako su nas u Domovini i lijepo primili. Budući da je ovo Marijanska godina, odlučili smo posjetiti naša najveća i najpoznatija Marijanska svetišta.

Najprije nas je put dalek i pun vijuga vodio u našu Ramu. Tu su nas sestre i fratri divno dočekali i pogostili. Razgledali smo crkvu i samostan u Šćitu, slušali tešku i krvavu povijest Rame, obišli umjetno jezero... Nastavili smo, nakon toga, put prema Duvnu. U Duvnu smo i noćili kod obitelji. Lijepo su nas primili kao svoju djecu. Sutradan smo krenuli za kršnu Hercegovinu. Prije podne stigli smo u Mostar, razgledali katedralu i stari most, prošetali gradom i krenuli za Široki Brijeg. U ovom poznatom hercegovačkom samostanu i prekrasnoj crkvi slavili smo sv. Misu. Čuli smo o slavnoj povijesti samostana, crkve i fratar. Poslije podne krenuli smo u posjet najposjećenijem marijanskom svetištu u Domovini, a i u svijetu, u Međugorje. Svi smo s nestrpljenjem očekivali dolazak u ovo svetište. U crkvi smo se zajedno pomolili i zapjevali. Imali smo vremena da i sami Majku Božju pozdravimo i suvenira nabavimo. Nakon nezaboravnog susreta s Međugorjem nastavili smo svoje putovanje za Dalmaciju. U večernjim satima stigli smo u Runoviće i Zmijavce. Ovdje su nas divno primili i fratri i obitelji, a posebno mladi. Nismo mogli put u Sinj zaobići, Imotsko plavo i crveno jezero. I ovdje smo uživali u ljepotama naše Domovine. U Sinju smo razgledali i svetište Gospe Sinjske, slušali o dolasku fratar, naroda i slike Gospe Sinjske. Srijedu popodne iskoristili smo za posjet Omišu, gdje nas je divno pogostila franjevačka obitelj, i Splitu, da bismo navečer stigli u Šibenik. I ovdje je 20-tak izletnika spavalo kod obitelji, a ostali u sjemeništu. Nakon razgledanja šibenske katedrale sv. Jakova žurili smo da posjetimo biser „Lijepa naša”, Plitvička jezera. Šteta, velika šteta što je velika magla i kiša omela razgledanje Plitvičkih jezera. U četvrtak navečer prispjeli smo u naše nacionalno svetište Mariju Bistricu. U crkvu Majke Božje unišli smo svi s upaljenim svijećama i s pjesmom. Župnik nam je ukratko opisao povijest Gospina svetišta, a nakon toga je slijedila molitva Majci Mariji. U hrvatskom glavnom gradu Zagrebu ostali smo dva dana. Slavili smo sv. Misu

u katedrali skupa s mladima iz Gelsenkirchena i Hagena. Razgledali smo zagrebačku katedralu, Kaptol, Kamenita vrata, crkvu sv. Marka, Radićev trg, groblje Mirogoj... Imali smo vremena da i sami uživamo u bijelom Zagrebu.

U subotu, uoči blagdana Svih svetih, krenuli smo natrag u Stuttgart i kasno navečer stigli u naše „stare domove” puni lijepih i nezaboravnih dojmova sa susreta s Domovinom.

Milenka Bandur, 7. razred

Nezaboravna večer s grupom „Magazin”

Hrvatska katolička misija u Stuttgartu organizirala je dosada niz uspješnih kulturnih, sportskih i zabavnih priredbi. Ali zabavna večer koja se slavila 20. studenog o. g. posebno će se pamtit. Po prvi puta gost ove večeri bila je jedna od najpopularnijih i najslušanijih grupa iz naše Domovine, VIS „Magazin” iz Splita. Bio je to njihov prvi nastup u SR Njemačkoj i prvi nastup za misiju. Velika je bila dvorana DGB-a, ali veliko je bilo, puno veće, hrvatsko vjerničko mnoštvo koje se okupilo na ovo slavlje. Tjedan dana ranije sve su ulaznice bile rasprodane. U dvorani ih je bilo i previše koji su skoro za vrijeme cijelog koncerta i zabave prostajali, sad na jednoj, sad na drugoj nozi. Preko 1200 posjetilaca, od kojeg najveći broj mladih, okupilo se na slavlje koje je započelo pozdravnim govorom voditelja misije dr. fra Pavla Žmire.

Nakon toga su se na pozornici izmijenili orkestar misije koji je odsvirao par pjesama i kola i folklor. Folklorši su izveli 4 divna kola. Pod je pozornice jednostavno „pucao” pod nogama razigranih folklorša, a dvoranom su se prolamali ushiti oduševljenog gledateljstva. A onda se dvorana zapalila od plama srca, prolomila se od urnebesnog klijanja, slila se u jedan glas i misao kad je zapjevala grupa MAGAZIN. Iz svoga bogatog repertoara, koji je dobro poznat našoj mladosti, svirali su i pjevali „magazinci” na vrhunskom nivou. Lijepo sviranje i pjevanje, posebno šarmantne solistice Ljiljane, unijelo je radost i vedrinu u dušu nedaćama iseljeničtva bijenog hrvatskog čovjeka, razapeta između domovine i tuđine, između sadašnjosti i neizvjesne budućnosti. Ne zna se tko je bio sretniji te večeri: da li oni koji su uživali u glazbi i plesu, ili oni koji su tu atmosferu priuštili.

Marinko

Knjige knjige knjige...

Osvrt na knjige Luke A. Markovića misionara u Münsteru

1. „Den Weg mußt du dir selber ebnen“

Dietrich-Coelde-Verlag - 1978

Hod od dječjih osjećanja do knjige pjesama zrelog mislioca bio je dalek put: hod čovjeka koji traga za svojom putanjom, svojim pjevanjem; hod mladosti, trčanje u nedogled pod „zabrinutim“ očima voštanih figura, umišljenih nosioca slobode. Knjiga je puna neprestane budnosti mladog pjesnika, prgonjenog sumnjama: „O da li ću ikada - na tom papiru bijelom, dodat i jedno slovo novo“. Tu je i bolni oproštaj od majke i domovine (koji dira svakog hrvatskog lutaoca), te majčina oporuka: „Ne zgazi na putu nikoga - jer tko gazi, biva zgažen“. I sad boravak u tuđini, koji je postao već stalan, nikad ne dovršen povratak, ispunjen nemilim sjećanjima na „samopouzdanje“, koji brata ne vide; tu je i cesta nepoznata, ipak popločana nadanjima, nadanjima u povratak voljom. Zatim kao iz dubine pojavljuju se misli zabrinutosti nad egzistencijom svijeta: „O da li će čovjek jednom prestati biti podnožje piramidama“. Zatim riječi poput krika: „Kako je teško ploviti kroz rijeku - kada vode protiv tebe teku“.

Danas meditira Marković nad svojim putem, putem bosanskog dječaka, Franjinog mladića, bratskog pratioca svojih hrvatskih sunarodnjaka, sumislilaca u njemačkoj sveučilišnoj sredini. Zna „da put svoj trti treba“ i da je sve moguće s Onim koji se rodio malen, a čiji su koraci bili veliki. Pjesnik se pita osokoljen Njegovom prisutnošću: „Zašto bismo ostali kameni robovi - prazni grobovi - kad i mi vidimo - mislimo - i pravo

poznamo - a zar bi ono moglo biti nešto drugo - doli tvoja istina - da smo iz istog korijena rođeni - da istom proljeću idemo - spotičući se - na cesti nepoznatoj - i da ćemo stići tamo - jedino držeći se za ruke - a ne ljubeći bosa noge“. Sve u svemu, ova zbirka pjesama, koje je prvo izdanje već rasprodano, obogaćenje je hrvatske misaone lirike. Zbirka je prevedena i na njemački, kako bi njemačkim čitaocima postala dostupna.

2. „Mein erstes Rendezvous mit Zagreb“

Dietrich-Coelde-Verlag - 1987

Rodio si se možda u Gornjem Humcu, u Donjim Andrijevcima ili kao Luka Marković u Matićima, a sanjaš o Zagrebu. Dječjoj mašti Zagreb je sve: luka pradaćinih sjećanja, nikad viđeni, a ipak poznati prijatelj; ukorijenjena ljubav, poziv na molitvu, pozornica neumrlih velikana, jednostavno rečeno: ono što ispunja dušu mladog hrvatskog pjesnika.

U međuvremenu, iako je pjesnik postao odrasli mislilac, koji je prošao evropskim metropolama, ne može zaboraviti Zagreb, svoj prvi susret s voljenim gradom, tramvaj, koji ga brižno prati do u centar „Zagreba bijelog“. Duboko su se urezala sjećanja na „goruće čempresse iznad Maksimira“, na drevnu Ilicu, kojom su nekoć šetali hrvatski velikani poput Gaja, Vraza, Matoša, Šimića i Ujevića. Duboka sjećanja su tako postala lijepa knjiga stihova, i to dvojezično, kako bi i Nijemcima dočarala čudni svijet voljenog Zagreba.

3. „Ermittlung und Aufhebung der Entfremdung“ bei Karl Marx und „Praxis-Philosophen“, LIT-Verlag - 1987

Pored dviju zbirki pjesama poklanja nam Luka Marković u ovoj godini i treću knjigu, i to s područja filozofije, u izdanju njemačke izdavačke kuće za znanstvena istraživanja.

1973. rekao je dominikanac Tomo Vereš: „Naša domovina, koja je stjecište različitih nazora, vjerskih i nacionalnih pripadnosti, ima neke bitne prednosti da postane oazom marksističko-kršćanskog dijaloga“. Ove 1987. godine franjevac Luka Marković, kao

da želi ponešto nadodati na tu izričito optimističku tvrdnju T. Vereša. Na njemačkom jeziku predstavlja nam strujanja unutar jugoslavenske filozofije, koja sigurno nosi i nacionalna obilježja.

Prema Marxu čovjek je biće prakse koje se ostvaruje revolucionarnom praksom. Ta bi praksa trebala dovesti do ukidanja otuđenja čovjeka. Pišući o tom problemu misle neki marksistički filozofi, kako navodi autor, da je samim prevratom kapitalizma u socijalizmu već postignuto to oslobođenje čovjeka. Za njih je socijalizam a priori društvo neotuđenih. Autor dokazuje suprotno pokazujući na veliku otuđenost, koja posebno dolazi do izražaja u doba Staljina, te dalje u uvijek neprestanoj birokraciji, koja manipulira u ime Marxa i ideje socijalizma. Marković potkrepljuje svoje tvrdnje citatima zagrebačkih i beogradskih filozofa, koji pripadaju poznatoj grupi „praksisovaca“. Autor analizira naširoko teze ovih filozofa kako bi pobio ideje dogmatičara.

Kao kršćani, misli autor dalje, ne možemo biti samo slijepi promatrači tih međufilozofskih dijaloga (unutar marksističke filozofije), jer se to i te kako tiče i našeg bivstvovanja. Čitajući ovu knjigu ne samo da možemo bolje razumjeti poticaje progresivnih marksističkih mislilaca, nego se učimo i postavljati prava pitanja, kako bismo došli do stvarnog razgovora (iskrenog filozofskog mišljenja, oslobođenog dogmatskih zabluđa), te na taj način doći do boljeg razumijevanja, do humanijeg društva. Diethard Zils

Nova video-kaseta

Dio domovine, dio srca!

Snimanje i izdavanje folklorne video-kasete, u aranžmanu Hrvatske kat. misije u inozemstvu, jedinstven je i prvi slučaj. To je sigurno znak smjelosti i odvažnosti wuppertalske misije. Ali, u stvari, ova se kasete rađala deset godina. Pod stručnom i discipliniranom rukom gosp. Stjepana-Pište Bablija wuppertalska je folklorna grupa postigla ugled i respekt u cijeloj SR Njemačkoj, pa i dalje. Nastupala je ta grupa na svim mogućim susretima i pred mnogim nacijama. U svibnju ove godine nastupila je kao amater na Internacionalnom festivalu pjesme i folklora u Limburg / Lahnu.

Taj desetgodišnji rad, trud i uspjeh nisu „Wuppertalci“ htjeli pokopati, nego ovjekovječiti. Žele ga ponuditi drugima da mogu uživati i učiti.

Kaseta obuhvaća plesove i običaje Sjeverne Hrvatske. Ova 76-minutna kasete sadrži:

1. „Žena muža lepo... opravljala“ (Međimurje)
2. „Prigorski svati“ (Prigorje)
3. „Beljevina zemlja fina“ (Podravina)
4. „Žetveni dani“ (Slavonija)
5. „U Bunjevca salaš bili“ (Bačka)
6. „Pozdrav Domovini“

LUKA A. MARKOVIĆ

MEIN ERSTES RENDEZVOUS MIT ZAGREB

Luka Marković
"ENTFREMUNG"
UND "AUFHEBUNG DER
ENTFREMUNG"
BEI KARL MARX
UND DER
"PRAXIS"-GRUPPE

Philosophie Bd. 8

Lit

DEN WEG MUßT
DU DIR SELBER EBEN

Spomenik nepoznatim junakinjama

Postoje dvije „socijalne pravde”: Socijalna pravda kruha i socijalna pravda duha. Organizirano radništvo, boreći se za svoja prava, uspjelo je ispraviti mnoge nepravde, koje su mu iz ruku otimala teško zarađeni kruh. Tek u najnovije doba počeli su nicali „spomenici nepoznatom junaku”. Tim se počela ispravljati nepravda na području duhovnih vrednota. Uz spomenike velikih generala i vojskovođa počeli su nicali „spomenici nepoznatom junaku”. Tim se počela ispravljati nepravda na području duhovnih vrednota. Uz spomenike velikih generala i vojskovođa počeli su nicali spomenici običnom vojniku, koji je svojim životom dobio rat i pribavio slavu svom zapovjedniku. Ipak, izgleda, da ćemo morati još dugo čekati dok počnu nicali spomenici nepoznatim junakinjama, našim majkama i bakama. A one su, bez sumnje, najveći heroji svakoga rata: najviše trpe, najviše suza proliju, najdulje izdrže na bojištu (na kućnom pragu), najnepopustljivije su u čuvanju narodne svijesti... One su posljednji bedem svakoga naroda. Dok one ne padnu, bitka nije izgubljena, narodna tvrđava nije osvojena.

Obično se rekne: „Čija djeca, onoga budućnost.” Bolje je, a i istinitije je reći: „Čije majke, onoga djeca, onoga i budućnost.” Starinska je mudrost: „Ako propadne otac, propao je samo on; ako propadne majka, propala je obitelj.” Ako bismo to primijenili na

U stvari, ovdje se ne radi samo o plesovima. Ovdje su plesovi unešeni u svakidašnji život čovjeka, dakle, u život gdje su nastali i gdje su se izvodili. Dobro napravljene kulise i rekviziti dočaravaju nam skoro onaj pravi ambijent. Svaka je točka priredba za sebe. Kod izvedbe nekih točaka na pozornici su se nalazila čak 83 plesača. To sve govori o veličini i ozbiljnosti ovog pothvata.

Ova kaseta želi osvježiti i probuditi sjećanje na one drevne običaje, koji se polako zaboravljaju, koje polako potiskuje duh modernog vremena i baca ih u zaborav. S te strane, ova kaseta želi biti jedan mali doprinos hrvatskoj kulturnoj baštini. Ona će jako dobro doći kako starijima – za podsjećanje, tako i mlađima za pouku, poticaj i inspiraciju.

Kaseta je snimljena iz tri kuta. Snimanje i tonsku stranu obavili su ljudi vješti svom poslu. Rez (Schnitt) i slaganje obavljeno je u jednoj televizijskoj kući, koja je imala i kamere za snimanje.

Kaseta je snimljena za VHS, Beta i 2000 sistem, na najkvalitetnijoj kaseti tvrtke TDK.

Cijena: 65,- DM ili 45 USA dolara, ili u odgovarajućoj vrednosnoj visini u drugoj konvertibilnoj valuti. Za Domovinu: 25.000,- dinara.

Narudžba:

Kroatische Katholische Mission,
Brillerstr. 82, 5600 Wuppertal 1,
BR Deutschland

Bez majčinske njege i brige nikada od djece odraslih i zrelih ljudi

narodnu sudbinu, onda bi se moglo reći: „Ako se pokvare očevi, osiromašit će narod; ako se pokvare majke, izumrijet će narod.” Na ženi počivaju tri ugla kuće”, veli naš narod. Na njoj počivaju i tri četvrtine narodne prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

O našim hrvatskim majkama može se to reći u potpunom, stopostotnom značenju.

Naše su majke gladovale, ali djeca su bila sita.

Naše su majke strahovale, ali djeca su im bila bez straha.

Naše su majke robovale tuđim gospodari-ma, ali su u srcima djece othranile nadu u život Hrvatske i Hrvata.

Naše su majke sačuvale vjeru Kristovu u svojim srcima i u srcima svoje djece; jedino tako je Hrvatska ostala vjerna Bogu.

Naše su majke sačuvale hrvatsku riječ i govor kroz tisućljeća. One su najveći jezikoslovac našeg naroda.

Naše su majke slale djecu na sva bojišta i sačuvale im vatru na ognjištu i čekale ih u domu toplom i sačuvanom.

Hrvatsku su proslavili Tomislavi, Zrinjski, Frankopani... Ali na životu su je sačuvali nepozate junakinje, mlade i stare majke. One su nepoznati junaci hrvatske povijesti: povijesti našeg jezika, vjere, narodne svijesti; uvijek su ostale vjerne čuvarice doma, starih i porušenih grobova, vjenčane zakletve i majčinske ljubavi i molitve. Ne znači to da i među njima nije bilo majki slabijeg srca i karaktera. U novije vrijeme nažalost, kada smo počeli masovno dolaziti i tražiti kruh u zemljama Zapadne Europe ima ih takvih više. Primjera radi spominjem što se dogodilo u jednoj župi u domovini, na upit svećenika

prvopričesnicima „Kako glasi četvrta zapovijed Božja?” Jedan mališan odgovori kao iz

topa: „Poštuj dida i babu, pa će ti biti dobro”. Na upit svećenika, tko ga tako nauči, mali odgovori: „Moj did.” Mališan je tako odgovorio, jer se njegova majka po dolasku u Njemačku preudala i više ga ne dolazi vidjeti.

Dijete ne smije ni jednoga časa osjetiti da nema oca, da je siroče. To je bilo načelo naših majki kroz svu povijest, a posebno iza rata. I ostale su vjerne tom načelu: radile su posao i oca i majke, branile kuću i izvana i iznutra, branile i obranile!

„O sudbini naroda odlučuje onaj tko ljulja kolijevku”, misle svi narodi. O sudbini našega naroda odlučivale su junakinje, mučeni-ce i svetece – hrvatske majke. „Majku ne može zamijeniti nitko, a ona može zamijeniti svakoga”. To se desilo i kod nas. Narod se iselio, a ostale „starice majke, bake.” One su zamijenile sav narod, i to s uspjehom. „Majka starica”, znači „vječna majka”; njezino je krilo i početak i svršetak našeg života, i kolijevka i grob. A što vrijedi za pojedince, vrijedi i za čitav narod.

Majčinstvo je stajalo na početku naše povijesti, a ostat će kao „Amen” i na kraju te naše ispačene povijesti.

Mi volimo naše more, volimo naše planine, naše rijeke i jezera; naš jezik, našu himnu, naše grobove. Ali, majke su naša vrijednost broj jedan. Vrijednost nad vrijednostima naše povijesti, sadašnjosti i budućnosti, ostaje hrvatska majka. Ona je naša junakinja na koljenima, jer je heroj molitve. Ona je naša mudrost nad kolijevkom, jer je učiteljica velikana i odgojiteljica učenjaka.

I ovaj naš skromni prilog za božićno slavlje je jedan spomenik vama, neznane junakinje, majke. Spomenik zahvalnosti i ljubavi! Svaka riječ posvećena je vama. Vi ste nužna pretpostavka hrvatskog života i postanka.

Hrvatske majke, hvala vam!

M. Vranić

FRANKFURT/M.

Učenje, a ne samo šport i zabava

Svršetkom studenoga, točnije 27. 11. ove godine, našlo se na svom redovitom sastanku koji se održava svakoga petka u prostorijama misije, oko 80 djevojaka i mladića, da čuju predavanje doktora **Zlatka Hrgovića** o AIDS-u. Otkako je fra Stipe Grgat „preuzeo“ mlade u Frankfurtu, misijske su dvorane postale tijesne. Doktor nauka g. Hrgović, koji u Frankfurtu vodi i ginekološku ordinaciju, koja, između ostaloga, uvelike pomaže neplodnim bračnim parovima, govorio je o „kugi našega stoljeća“ znalački, dokumentirano, pripremljeno. Zanimljivo je spomenuti da se njegovo shvaćanje side potpuno podudara s učenjem Katoličke Crkve, tj. s učenjem Evanđelja. Uzdržljivost, disciplina, vjernost, bračna vjernost, bile su stvarnosti na koje je on posebno ukazao i preporučio ih.

Frankfurtski mladi na predavanju dr. Hrgovića (lijevo) o AIDS-u

Mladi su velikom pozornošću pratili izlaganje učenog poznavatelja problematike vezane uz tu čudnu bolest koja najvećim dijelom pogađa upravo one koji do Božjeg zakona što ga Crkva naviješta stoljećima ama baš ništa ne drže. O nastanku te bolesti iznio je doktor različite teorije, a o njezinu zaliječenju reče da „nauka još nije pronašla nikakvog efikasnog lijeka“. Ne znači to da se lijek neće uskoro pronaći, no upozori, da se lijek protiv sifilisa tražio puno, puno godina i da je bio pronađen tek tri stoljeća poslije pojave te bolesti.

Doktoru su i mladi i nazočni svećenici postavljali razna pitanja vezana uz njegovo predavanje o AIDS-u. Na sva je odgovarao stručno i argumentirano. Ugodno je bilo čuti kako brižljivo prati sve informacije i sva pisanja a toj nemiljoj pošasti. Šteta samo da o toj bolesti ne govori u svim, barem većim, hrvatskim misijama u Njemačkoj.

Mladima je potrebno učenje i igranje, a ne samo ovo posljednje. To je dokazala i ova večer.

Iv.

OFFENBACH / SPRENDLINGEN

Zbogom, sestro!

U Sprendlingenu, filijali Hrvatske katoličke zajednice Offenbach, župljani se nisu mogli pomiriti samo sa službenim oproštajem od svoje sestre **Mercedes Domić**, 6 rujna o. g. Stoga su samoinicijativno upriličili oproštajnu večer u lijepoj, modernoj dvorani župe Sv. Lovre u Sprendlingenu, u nedjelju 15. studenog, u večer, iza hrvatske sv. Mise, zadnji dan prije nego li sestra napusti ovo područje i otiđe u biskupiju Stuttgart-Rotenburg, gdje će – iako službeno u mirovini – ispomagati u jednoj tamošnjoj hrv. misiji. Župljanima taj nagli prijelaz i premještanje teško pada, pa su željeli sestri Mercedes malim iznenađenjem na poseban način izraziti svoju zahvalnost za njen 13-godišnji neumorni i požrtvovni rad. U dvorani koju je do posljednjeg mjesta ispunilo oko stotinu uzvanika, sestre je njezin 43-člani zbor otpjevao Domjanićevu „Falu“ – ovog puta bez njenog dirigiranja. Uvježbavanje i vodstvo preuzeli su mladi sami, onako kako ih je sestra do tada učila. A jedna mlada majka, koja je još kao djevojčica sudjelovala u zboru, sada je svog 6-godišnjeg sinčića Krunu naučila naizust slijedeće stihove, koje je opet jedna druga prisutna majka za tu zgodu sastavila:

*Pričala mi mama moja,
da je bila učenica tvoja.
Pjevala je u tvom zboru
i plesala u folkloru.*

*Tu si bila kad me majka rodila,
pa i mene ti se pjevat učila.
Moraš ići, ostavljaš nas drugima,
al' ostaješ ti u našim srcima.*

*Za sve ono, draga časna,
kličemo ti pjevajući:
hvala, hvala, hvala!*

*I majke ti kažu hvala
za svu pomoć što si dala,
i za školu, u učenju
savjetima, i u svemu...*

*Učila si djecu našu
i hrvatski i njemački.
Mnoge majke ne mogaše,
jer vremena ne imашe.*

*Velika si pomoć bila,
Bog te čuva, sestro mila!*

Da je sestra Mercedes bila velika pomoć, to priznanje izrekli su joj te večeri i predstavnici javnog života, koji su se našli među uzvanicima: dugogodišnji decernent za kulturu grada Offenbacha, gosp. Ferdi Walther, njemački kapelan župe sv. Lovre, gdje Hrvati imaju redovitu sv. Misu, predstavnik grada

Sprendlingena te dugogodišnji suradnik naše misije i voditelj Pastoralnog ureda za radnike biskupije Mainz, gosp. Weigel sa suprugom.

Sestri su roditelji predali zajednički dar: videorekorder, na kojem će moći gledati svoje dosadašnje župljane, budući da je cijela večer snimljena video-kamerom. U svom oproštaju s. Mercedes je kazala kako je iznenađena svime, jer je mislila da će doći tek petnaestak do dvadesetak ljudi iz užeg kruga na večer, bez programa. Kad se okupio ovako velik broj, stavila im je posebno na srce da mladi s roditeljima nastave ovo što su dosad postigli zajedničkim radom i nastojanjem, jer o tome ovisi budućnost njihove djece i djece njihove djece. Njezinoj nasljednici, novoj sestri, neka daju podršku i povjerenje, kako bi dosadašnji trud urodio daljnjim i trajnim plodovima, jer dosadašnji uspjesi obvezuju cijelu zajednicu.

Za uzvanike su marljive domaćice priredile i donijele svoje specijalitete – kolače, kavu i pića, a nakon „programa“ i nakon oproštajnih suza u očima mnogih prisutnih roditelja, i oni i mladi su zaplesali, jer stvarnost i promjene treba primati onako kako dolaze, a trenutnu potištenost treba zamijeniti vedrinom i optimizmom, prije svega u interesu mladog naraštaja.

Sp.

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Božićna poslanica Titu

Kao svakog Badnjaka, fra Jure dođe s međenom rakijom pa kliče s prorokom Izaijom: „Puer natus est nobis, filius datus est nobis – Dijete nam rodilo, sina dobismo!“ Nakon čašice mi kaže: „Ako dođeš na ponoćku, čut ćeš s oltara poznat ti glas!“

Kasne svete noći, dok jednim uhom hvatam žamor pune katedrale, a drugim slušam u srcu zvuk božićnih melodija iz djetinjstva, najednom zaoštrim oba uha i probudi me ženski glas, koji recitira poslanicu svetog Pavla Titu: „Baš se tim očitova milost Božja u svoj spasiteljskoj snazi za sve ljude, da nas odgaja da se odrečemo bezbožnosti i svjetskih požuda te da živimo umjerno, pravedno i pobožno...“ Onda mi sjevne: „Služavka“ Julka!

Kao svakog blagdana, katedrala je bila „puna ka' šipak košćica“, kako veli fra Jure, već sat prije ponoćke, pa sam se jedva ugurao do jednog od stražnjih stubova. Usprkos zamoru, brojnim čitanjima, pjesmama i dugoj propovijedi, osjećam se u nekom čarobnom, svijetlom prostoru, a uspomene davnih Božića tako ožive, da bih rukom mogao taknuti kršne čobane s janjcima oko ramena i pastirice s košarama jaja i sira oko drvene štalice između visokih, tamnih borova, kao nekoć u rodnom Đakovu. A sad ovaj glas s oltara! Nije to šum predike, koja od mene odskaka bez odjeka, kao suhi grašak od zida, nego baš kao da je Apostol one riječi meni pisao, a stara Julka ih sad za mene čita.

Nekad sam Julku dobro poznao. Zvali smo je zbog uslužnosti i od milja „sluškinja“, a i zato jer je podsjećala na Marijin pijev: „Veliča duša moja Gospodina, što je pogledao na neznatnost službenice svoje...“ Kad je kasnije došla za boljom zaradom u Njemačku, nije me prepoznala. Nikakvog čuda, jer dok je ona u đakovačkoj župnoj crkvi vršila dužnost zvonarice i čistačice, iako nije bila časna sestra (kako je oduvijek željela), ja sam kao dečko pratio kod Misse teški stalak s misalom i morao paziti, da ne posrnem preko ministrantske halje.

Iza ponoćke dočekam Julku pred crkvom. Ljudi si čestitaju Božić, a neki guslar uzeo guditi narodne pjesme i doskočice. „Ti ipak nisi otišla u samostan?“ pitam i podsjetim je na zajedničke godine u „maloj crkvi“. Čisto i

čedno obučena, pogleda me mirnim očima: „A, eto, valjda nije trebalo biti.“ „Kako si došla do velike časti da kao jedini stariji laik s oltara čitaš poslanicu?“, velim dok polazimo u noćni grad. „Fra Jure, vidi se, tio me utješit, kad već nisam postala redovnica!“

Dok koracamo šutke kroz snijeg prema tramvaju, prođe mi u jednom trenutku kroz glavu njezina čudna sudbina. Kao curica se ogledala za novakinjama Sv. Križa, odlazila u samostan na ispovijed, kasnije vodila razgovore s predstojnikom novicijata i tako saznala za „svoju sveticu“, Francisku Ulriku Nisch, kojoj se uzela moliti za zvanje. Nažalost je svakiput iskrsla nova zapreka. Najprije je morala izdržavati stare roditelje do njihove smrti, onda je negovala bolesnu sestru, a iza njezine smrti došla u Njemačku da otplati dugove i kredite. Dok je čistila kuće vodila je tihe razgovore sa svojom sveticom pa stalno sebi obećavala: „Čim stignem i prilike dozvole, odoh ja u samostan!“ Tako su prolazile godine, a Julka imala uvijek nekog na grbači.

„Jesi li čuo“, upita dok čekamo na tramvaj, „da je Sv. Otac u Rimu za Svisvete proglasio Francisku Ulriku blaženom? Onih dana se u Rimu našlo preko 800 sestara iz 15 provincija reda u svijetu. Naše đakovačke sestre su pred Papom zasvirale u tamburice! Bože sveti, da sam mogla bit među njima!“

Čitao sam o tome u novinama. Neuka služavka od Freiburga, koju su sestre primile u samostan iz samilosti, deset godina je živjela i radila u kuhinji između štednjaka i lonaca, nazvali je zato „Božja Pepeljuga“. Dok je kuhala i prala suđe, ukazivali su joj se anđeo čuvar, Marija i sam Isus. Kad je 1913. umrla mlada, od tuberkuloze, brzo su je svi zaboravili, dok se nisu počela umnažati čudesa i milosti, koje je Bog na Ulrikin zagovor dijelio sestrama i vjernicima na grobu u gradiću Hegne.

Na božićnom ručku u misiji padnu mi na pamet riječi: „Baš se time očitova milost Božja...“, pa razgovor stigne na Julku. Fra Jure govori: „Vidi se, da je sveti Pava' ima više vrmena neg mi, pa je pisa ne samo Titu, neg se dopisiva s cilim svitom. Kaže on na jednom mistu: „Lipo i ljudski je život u svitu, rodit i odgajat dicu – al je još bolje odreće svi- ta, pa poč u samostan!“

„A što je onda s našom Julkom?“ pitam. „Nit je rodila, nit postala časna sestra!“ Fra Jure se zamisli: „Jest, jer je svoj život žrtvovala za druge, skoro i bez mantije je obavljala posa' redovnice, al njena vična radinost i oklijevanje velika je mana – al što 'š, cili svit danas trpi od istog zla! Niko nema vrmena za ozbiljne stvari, nek vavik gura brdo sitni briga prid sobom, ka' mačka crklog miša! Al Bog nije ka siroma Lazar kojem dobaciš otpatke sa stola. On zaslužuje više neg mrvica srca i vrmena – on zove i oće cilog čovika! Kolko bi lipi zvanja uzraslo ovdje u tuđini, ka krasni borići u šumi, kad bi roditelji mlade klice pomnije uzgajali. Al vako, stalce mnogog zvanja uguši se srid korova gradskih potriha, poslovanja i nesritnih para!“

Prije nego poslije ručka krenem kući, u snijegom pokrivene brežuljke Taunusa, pitam fra Juru: „Imate li kaku zgodu svetog Frane u vezi s Julkom i zvanjima?“ Fra Jure odgovara: „A mogla bi bit jedino ona legenda o prvim jaslicama u talijanskom zaseoku Greccio. Kad je Frano 1223. god. tija oživotvorit prid narodom svetu betlemsku noć i svojim očima ugledat Dijete Isusa na slamici, međ vočičem i magarcem, obuka on đakonsku dalmatiku, pa, iako laik i brez svećeničkog reda, uzeo je čitat prid uzvanicima prvi' jaslca istu poslanicu Titu, baš ka tvoja 'sluškinja', a gajdaši u zoru stali svirat i pivat pastirske popivke!“ „Kad spominjete gajdaše“, velim na oproštaju, „jutros iza ponoćke je neki guslar pred crkvom zasvirao. Pjeva on, među ostalim, i o problemima naših Jugovića: 'Vidi momka, vidi mu kaputa – sve na kredit, moja rano ljuta!'“ „A meni se svidjela“, kažem, ona: „Kad se vrnem iz Frankfurta na Majnu – donet ću ti od zlata kolajnu.“ Fra Jure zaključi ozbiljno: „Al još bolje od zlata bi bilo, kad bi se iz Vranvurta vrnilo doli u domovinu bar deset dobri svećenički i redovnički zvanja! Ali što ćeš, kako reko', danas niko nema vrmena za važne stvari, Bog nas pomoga!“ „I blažena Franciska Ulrika Nisch!“ rečem, pa odem.

Ivo Hladek

Hrvatski Božić na Drugom programu njemačke televizije

Hrvatski vjernici koji za božićne blagdanе ostaju u S. R. Njemačkoj imat će prigodu gledati na drugom programu njemačke televizije (ZDF), 19. 12. u 12,00 sati, božićne običaje iz domovine. Emisija

je snimljena u Hrvatskoj kat. misiji Hamburg.

Svoje primjedbe i opažanja mogu poslati na redakciju ZDF-a u Mainzu.

Foto: f. Stjepan Maleš

Vjerujemo da će i ove djevojčice rado pogledati snimak o „Hrvatskom Božiću“ koji će emitirati ZDF

Katolički nagovori na WDR-u tijekom 1988. g. na hrvatskom

Poznata njemačka radio postaja WDR u Kölnu emitirat će u 1988. godini 23 duhovna nagovora na hrvatskom jeziku u svojim redovitim emisijama za građane iz Jugoslavije. Točan raspored nagovora utanačen je na sjednici hrvatskih govornika duhovne riječi s p. H. Burbachom, opunomoćenikom Katoličke Crkve pri WDR-u, koja se održala u Kölnu 1. prosinca ove godine. Svećenici su izrazili svoje negodovanje zbog vremenskog pomaka te dosta slušane emisije s 18.20 sati na 21.40 sati. Osim toga, zamolili su opunomoćenika Crkve da poradi na tom da se na televiziji dade koji prilog duhovnog karaktera na hrvatskom.

Evo rasporeda katoličkih nagovora na hrvatskom jeziku:

- 2. 1. 1988
p. Josip Bebić, Köln
- 23. 1. 1988
p. Miroslav Barun, Baden-Baden

- 13. 2. 1988
p. Bernardo Dukić, Frankfurt / M.
- 17. 2. 1988
p. Mato Kljajić, Aachen
- 5. 3. 1988
p. Mirko Gregov, Gelsenkirchen
- 26. 3. 1988
vlč. Ante Kutleša, Braunschweig
- 3. 4. 1988
mons. Mario Oblak, Zadar
- 16. 4. 1988
p. Ignacije Vugdelija, Frankfurt / M.
- 7. 5. 1988
p. dr. Pavao Žmire, Stuttgart
- 22. 5. 1988
dr. Josip Turčinović, Zagreb
- 28. 5. 1988
p. Josip Zrnčić, München

Postvertriebsstück	D 2384 E	Gebühr bezahlt:

ŽIVA ZAJEDNICA Herausgeber:
Kroatisches Oberseelsorgeamt in Deutschland
 6000 Frankfurt a. M. 50
 An den Drei Steinen 42, Tel. (0 69) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić
 Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija
 Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić, Stanka Vidačković, p. Stjepan Maleš

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina
 Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
 6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
 6082 Mörfelden-Walldorf 1

- 18. 6. 1988
p. Josip Bebić, Köln
- 9. 7. 1988
p. Miroslav Barun, Baden-Baden
- 30. 7. 1988
p. Bernardo Dukić, Frankfurt / M.
- 15. 8. 1988
jedna hrvatska redovnica
- 20. 8. 1988
p. Mirko Gregov, Gelsenkirchen
- 10. 9. 1988
p. Mato Kljajić, Aachen
- 1. 10. 1988
vlč. Ante Kutleša, Braunschweig
- 22. 10. 1988
p. Ignacije Vugdelija, Frankfurt / M.
- 12. 11. 1988
p. dr. Pavao Žmire, Stuttgart
- 3. 12. 1988
p. Josip Zrnčić, München
- 24. 12. 1988
p. Bernardo Dukić, Frankfurt / M.
- 25. 12. 1988
kardinal F. Kuharić, Zagreb
- 14. 1. 1989
p. Josip Bebić, Köln

XVII susret hrvatske katoličke mladeži i biblijska olimpijada Frankfurt/Offenbach, 29.travnja do 1.svibnja 1988.

- Športsko natjecanje (29. 4. 1988.)
- Biblijska olimpijada (30. 4. 1988.)
- Svečano euharistijsko slavlje (1. 5. 1988. – do podne)
- Akademija (1. 5. 1988. – poslije podne)

MARIJA I CRKVA

(Gradivo i pitanja za biblijsku olimpijadu)

Pietà, M. Buonarroti

Marija je rodila Sina kojega je Bog učinio prvorođencem među mnogom braćom, tj. među vjernicima, za kojih rođenje i odgoj ona surađuje materinskom ljubavlju.

„Svjetlo naroda”, dogmatska konstitucija II vatikanskog sabora o Crkvi)

MARIJA I CRKVA

U ovom božićnom broju „Žive zajednice” donosimo na žutom umetku gradivo i pitanja za biblijsku olimpijadu hrvatske katoličke mladeži koja će se održati 30. travnj 1988. godine. Na dvadeset i osam stranica sažeto je osnovno učenje Katoličke Crkve o Majci Božjoj i ukratko doneseno kako Crkva štuje Isusovu i svoju Majku. Cijelo je gradivo podijeljeno na pet poglavlja: 1. Učenje drugoga vatikanskog sabora o Mariji; 2. Marija u Svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta; 3. Temeljne vjerske istine o Mariji; 4. Štovanje Marije u Crkvi; 5. Marija u umjetnosti. Sržni je tekst ovoga gradiva svakako učenje II vatikanskog sabora o Mariji, zapravo osmo poglavlje dogmatske konstitucije „Svjetlo naroda” toga sabora. Ostala su poglavlja zapravo svojevrsna tumačenja i razrada spomenutog osmog poglavlja te konstitucije. Priznajemo da je koncilski tekst dosta težak, da mu ni jezik nije lagan, tečan i sočan, kao što ga nalazimo u drugim tekstovima na hrvatskom, ali ga treba čitati, proučavati i pamtiti, jer je u njemu na jedan zgusnut način kazano uglavnom sve što Crkva uči o Mariji. Dosta konkretnih i praktičnih stvari, posebno molitva Gospi, može se naći u drugim dijelovima ovoga vjeronaučnog gradiva. Budući da mladi vole pjesmu, donijeli smo i nekoliko pjesama poznatih hrvatskih pjesnika o Bogorodici. Ponavljamo: osnovicu čitavog gradiva sačinjava koncilsko učenje. Odlučili smo se na to, jer naš vjernički puk nažalost ne pozna dovoljno koncilskog nauka ni Koncila, „tog najvećeg i

najvažnijeg događaja našega stoljeća”, kako je rekao jedan učeni teolog, a i zbog toga jer je srž vjeronaučne olimpijade 1987. godine o „Liturgiji i njezinim simbolima” također sačinjavalo učenje istoga koncila. Želimo li biti katolici današnjega vremena, trebamo znati što uči II. vatikanski koncil. A bez čitanja, razglabanja i pamćenja koncilskih tekstova, ne možemo doći do poznavanja Koncila. Nije ni vjeronaučno gradivo za olimpijadu 1987. bilo lakše, ali su ga mladi ipak izvrsno svladali. Hvala njima i njihovim učiteljima.

Ovo je gradivo prvenstveno namijenjeno mladim vjeroučenicima, ali smo uvjereni da će se njim moći okoristiti svi koji ga budu proučavali.

Na sastavljanju ovog gradiva radilo je više svećenika-pastoralaca. Za to im hvala. Konačnu redakciju učinio je fra Ignacije Vugdelija i fra Bernardo Dukić. Uz gradivo, otisnuto najčešće na dva stupca, donesena su i pitanja koja će biti postavljana i na samom kvizu znanja. Odgovori nisu doneseni, ali se nalaze tik uz pitanje. Kažu da je tako bolje, jer to potiče na samostalnost i kreativnost u odgovaranju.

Ovo gradivo o Mariji i Crkvi treba gledati i pod vidom doprinosa iseljene Hrvatske Crkve u Njemačkoj proslavi Marijine godine koja završava 15. kolovoza 1988., na svetkovinu Marijina uznesenja.

IV.

A) Učenje II. vatikanskog sabora o Mariji

Drevni kršćanski nauk o Mariji, Majci Isusovoj, utemeljen na Sv. pismu, predaji i učiteljstvu Crkve ukratko je ponovio II. vatikanski sabor u osmom poglavlju dogmatske konstitucije „Lumen gentium” (Svjetlo naroda) o Crkvi. Taj naročito važni dokumenat II. vatikanskog sabora objavljen je na blagdan Prikazanja Blažene Djevice Marije, 21. studenoga 1964. godine. Donosimo u cijelosti osmo poglavlje spomenute dogmatske konstitucije, jer se u njemu nalazi sve ono što kršćanin-katolik treba znati i vjerovati o Kristovoj Majci, najdivnijem članu Crkve.

Blažena Djevica Marija Bogorodica u miseriju Krista i Crkve

I. Uvod

Predobri i premudri Bog, hoteći izvršiti otkupljenje svijeta, „kad je došla punina vremena, poslao je svoga Sina rođena od žene... da primimo posinjenje” (Gal 4, 4–5). „Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebasa, i utjelovio se po Duhu Svetomu od Marije Djevice”. Taj nam je božanski misterij spasenja objavljen i nastavlja se u Crkvi, koju je Gospodin ustanovio kao svoje tijelo i u kojoj vjernici, koji pristaju uz Krista Glavu i koji su u zajednici sa svim Njegovim svecima, treba da štuju i uspomenu „prije svega slavne vazda Djevice Marije, Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista”.

Marija i Crkva

Djevica Marija koja je po anđelovu navještenju primila u srce i u tijelo Božju Riječ i svijetu donijela Život, priznaje se i časti kao prava Majka Boga i Spasitelja. Na uz-

Kako se zove konstitucija II. vatikanskog sabora u kojoj se donosi učenje Katoličke Crkve o Blaženoj Djevici Mariji? U kom je poglavlju te konstitucije to učenje objavljeno i kada?

Kako se Djevica Marija priznaje i časti u Crkvi?

višen način otkupljena s obzirom na zasluge svoga Sina i s njim sjedinjena tijesnom i nerazrješivom vezom, odlikovana je velikom ulogom i dostojanstvom da bude Majka Božjega Sina, i zato premila kći Oca i svetište Duha Svetoga, po kojemu daru odlične milosti daleko nadvisuje sve druge stvorove, nebeske i zemaljske. Ujedno je pak združena u Adamovu rodu sa svim ljudima koji trebaju spasenje, dapače je „uistinu majka udova (Kristovih)...jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi one Glave". Zato se ona pozdravlja i kao preodlični i sasvim osobiti ud Crkve i njezin tip i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi, te je Katolička Crkva, poučena od Duha Svetoga, s djetinjom ljubavlju štuje kao preljubeznu majku.

Nakana Koncila

Zato Sveti Sabor, izlažući nauku o Crkvi, u kojoj božanski Otkupitelj izvodi spasenje, namjerava pažljivo osvijetliti i ulogu Blažene Djevice u misteriju Utjelovljene Riječi i Mističnog Tijela, i dužnosti otkupljenih ljudi prema Bogodrođici, majci Kristovoj i majci ljudi, osobito vjernika, a da ipak nema namjere izložiti potpunu nauku o Mariji niti riješiti pitanja koja teolozi još nisu potpuno rasvijetlili. Zato ostaju u svom pravu mišljenja koja se u katoličkim školama slobodno iznose o Onoj koja u Svetoj Crkvi zauzima poslije Krista najviše i nama najbliže mjesto.

II. Uloga Blažene Djevice Marije u ekonomiji spasenja

Mesijina Majka u Starom zavjetu

Svete knjige Staroga i Novoga zavjeta i časna Predaja pokazuju na sve jasniji način ulogu Majke Spasiteljeve u ekonomiji spasenja i stavljaju nam je gotovo pred oči. Knjige Staroga zavjeta opisuju povijest spasenja, u kojoj se polagano pripravlja Kristov dolazak na svijet. I ti prvi dokumenti, kako se čitaju u Crkvi i kako se shvaćaju u svjetlosti daljnje i potpune objave, malo-pomalo sve jasnije iznose na svjetlost lik žene, Spasiteljeve Majke. Ona je pod tom svjetlošću već proročki označena u obećanju, danom prvim roditeljima pošto su sagriješili, o pobjedi nad zmijom (usp. Gen 3, 15).

Isto tako ona je ona Djevica koja će začeti i roditi Sina, kojemu će biti ime Emanuel (usp. Iz 7, 14; Mih 5, 2-3; Mt 1, 22-23). Ona ima prvenstvo među poniznima i siromasima Gospodinovim, koji s pouzdanjem od Njega očekuju i primaju spasenje. Napokon, s Njom, uzvišenom kćeri sionskom, poslije dugog čekanja obećanja, ispunjaju se vremena i ustanovljuje se nova Ekonomija, kad je Sin Božji od Nje uzeo ljudsku narav, da misterijima svoga tijela oslobodi čovjeka od grijeha.

Marija kod Navještenja

Otac milosrđa je htio da predodređena majka prije utjelovljenja dade pristanak, da kao što je žena sudjelovala u davanju smrti, tako žena sudjeluje i u davanju života. To izvanredno vrijedi o Isusovoj Majci, koja je svijetu dala sam Život koji sve obnavlja, i od Boga je bila nadarena darovima koji su u skladu s tako uzvišenom ulogom. Stoga nije čudo da je kod svetih Otaca nastao običaj po kojemu su Bogorodicu nazivali svu svetom i slobodnom od svake grešne ljage, oblikovanu od Duha Svetoga i učinjenu novim stvorenjem. Urešena već od prvog časa začeca sjajem sasvim osobite svetosti, nazaretska je Djevica po Božjoj zapovijedi bila pozdravljena od anđela navještenja kao „milosti puna" (usp. Lk 1, 28), a ona je odgovorila nebeskom glasniku: „Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj" (usp. Lk 1, 38). Tako je Marija, kći Adamova, pristajući na božansku riječ, postala Isusova majka, i prihvaćajući Božju spasiteljsku volju svim srcem i nezapriječena nikakvim grijehom potpuno se posvetila kao Gospodinova službenica osobi i djelu svog Sina, pod Njim i s Njime po milosti svemogućega Boga služeći misteriju otkupljenja. Stoga s pravom sveti Oci drže da Marija nije bila potpuno pasivno oruđe u Božjim rukama, nego da je sudjelovala slobodnom vjeron i poslušnošću u ljudskom spasenju. Jer je ona, kako kaže sv. Irenej, „slušajući postala uzrok spasenja i sebi i svemu ljudskom rodu". Zato brojni stari Oci u svojem propovijedanju rado s njim tvrde da je „uzao Evine neposlušnosti bio razriješen Marijinom poslušnošću; što je svezala djevica Eva svojom nevjerom, da je to Djevica Marija razriješila vjerom", i učinivši usporedbu s Evom, Mariju zovu „majkom živih" i češće tvrde: „Smrt po Evi, život po Mariji".

Kako se Blažena Djevica pozdravlja u Crkvi?

Da li je Koncil imao namjeru izložiti potpunu nauku o Mariji? Kaži to svojim riječima!

S kime i kada se ustanovljuje nova ekonomija spasenja?

Kako su sveti Oci nazivali Bogorodicu?

Da li je Marija bila potpuno pasivno oruđe u Božjim rukama?

Što brojni stari Oci rado tvrde o Mariji?

Marija i Isusovo djetinjstvo

To sjedinjenje Majke sa Sinom u djelu spasenja očituje se od časa Kristova djevičanskog začeća pa sve do Njegove smrti; prije svega kad je Marija, pohitavši u pohod Elizabeti, bila od nje proglašena blaženom radi njezine vjere u obećano spasenje i Preteča se uzigrao u krilu majčinu (usp. Luk 1, 41–45); kod rođenja pak, kad je Bogorodica radosna pokazala pastirima i mudracima svoga prvo-rođenoga Sina, koji njezinu djevičansku netaknutost nije umanjio nego posvetio. Kad ga je prikazala Gospodinu u hramu, prinesavši dar siromašnih, čula je od Simeona proročanstvo da će joj Sin biti znak protuslovlja i da će majci kroz dušu proći mač, da se otkriju misli mnogih srca (usp. Lk 2, 34–35). Nakon što su izgubili dječaka Isusa i sa žalošću ga tražili, nađoše ga njegovi roditelji u hramu zabavljena stvarima koje su Njegova Oca, i ne razumješe riječi Sina. A njegova je Majka sve te stvari čuvala u svome srcu i o njima razmišljala (usp. Lk 2, 41–51).

Marija i javni Isusov život

U javnom Isusovu životu njegova se Majka značajno pojavljuje odmah na početku, kad je na svadbi u Kani Galilejskoj, potaknuta milosrđem, svojim zagovorom izazvala prvo čudo Isusa Mesije (usp. Iv 2, 1–11). Za vrijeme njegova propovijedanja primila je riječi kojima je Sin, uzvisujući Kraljevstvo nad odnošaje i veze tijela i krvi, proglasio blaženima one koji slušaju i čuvaju Božju riječ (usp. Mk 3, 35 par.; Lk 11, 27–28), kako je ona to vjerno činila (usp. Lk 2, 19 i 51). Tako je i Blažena Djevica napredovala na putu vjere i vjerno je sačuvala svoje sjedinjenje sa Sinom sve do križa, gdje je, ne bez Božjega nacrt, stajala (usp. Iv 19, 25), sa svojim Jedino-rođencem mnogo trpjela i s materinskim se srcem pridružila njegovoj žrtvi, pristajući s ljubavlju na žrtvovanje Žrtve koju je sama rodila; i napokon ju je sam Krist Isus, dok je na križu umirao, kao majku dao učeniku ovim riječima: „Ženo, evo ti sina” (usp. Iv 19, 26–27).

Marija poslije Uzašašća

Budući da se Bogu svidjelo da tajnu ljudskoga spasenja ne očituje prije negoli izlije od Krista obećanoga Duha, vidimo Apostole prije dana Pedesetnice kako „jednodušno ustrajno mole sa ženama i s Marijom, Isusovom majkom, i s njegovom braćom” (Dj ap 1, 14), i kako Marija svojim molitvama moli dar Duha, koji ju je već kod navještenja bio osjenio. Napokon je Bezgrešna Djevica, sačuvana čista od svake ljage istočnoga grijeha, ispunivši tok zemaljskog života, s dušom i tijelom bila uznesena u nebesku slavu, i od Gospodina bila uzvišena kao kraljica svih stvari, da bude potpunije u skladu sa svojim Sinom, Gospodarom gospodara (usp. Otkr 19, 16) i pobjednikom nad grijehom i smrću.

III. Blažena Djevica i Crkva

Marija i Krist, jedini posrednik

Jedini je naš Posrednik prema riječima Apostolovim: „Jedan je Bog i jedan Posrednik između Boga i ljudi, čovjek Krist Isus, koji je dao sebe kao otkup za sve” (1 Tim 2, 5–6). Marijina pak materinska uloga prema ljudima nikako ne potamnjuje i ne umanjuje to Kristovo jedino posredništvo, nego pokazuje njegovu snagu. Jer sav spasonosni utjecaj Blažene Djevice na ljude ne nastaje iz neke nužde, nego iz Božje dobrohotnosti, te izvire iz preobilja Kristovih zasluga, temelji se na Njegovu posredništvu, potpuno zavisi od njega i iz njega crpe svu snagu; a nikako ne priječi neposredno sjedinjenje vjernika s Kristom, nego ga olakšava.

Suradnja u otkupljenju

Blažena Djevica, zajedno s utjelovljenjem božanske Riječi predodređena od vječnosti kao Božja Majka, po odluci božanske Providnosti bila je na ovoj zemlji slavna Majka božanskog Otkupitelja, i posebno ispred drugih plemenita druga-rica i ponizna službenica Gospodinova. Time što je Krista začela, rodila, hranila, u hramu ga Ocu prikazala, i sa svojim Sinom, dok je na križu umirao, trpjela, na sasvim je osobit način sudjelovala u Spasiteljevu djelu, poslušnošću, vjerom, ufanjem i žarkom ljubavlju, da obnovi vrhunaravni život duša. Radi toga nam je postala majkom u redu milosti.

Kako se sjedinjenje Marije s Isusom pokazuje u Isusovu djetinjstvu? Kaži tu ukratko svojim riječima?

Kako se Marijino sjedinjenje s njezinim Sinom pokazuje i očituje u javnom Isusovu životu i poslije Uzašašća. Kaži to svojim riječima.

Što kaže Prva poslanica Timoteju tko je naš Posrednik? Reci te riječi naizust.

Radi čega nam je Marija postala Majkom u redu milosti?

Pomoćnička spasiteljska uloga

I to Marijino materinstvo u ekonomiji milosti neprekidno traje, od časa pristanka, koji je vjerno dala kod navještenja i koji je nepokolebljivo održala pod križem, sve do trajnog proslavljenja svih odabranih. Jer nakon uznesenja na nebo nije napustila tu spasonosnu ulogu, nego nam mnogostrukim svojim zagovorom i dalje pribavlja milosti vječnoga spasenja. Materinskom ljubavlju brine se za braću svoga Sina koji još putuju i nalaze se u pogiblima i tjeskobama, dok ne budu dovedeni u sretnu domovinu. Zato se Blažena Djevica u Crkvi zaziva imenima Odkupiteljica, Pomoćnica, Pomagačica, Posrednica. Ipak se to tako shvaća, da ništa ne oduzima niti dodaje dostojanstvu i moći Krista, jedinoga Posrednika.

Nijedan se naime stvor nikada ne može usporediti s utjelovljenom Riječi i Otkupiteljem; nego kao što u Kristovu svećeništvu na različite načine učestvuju i sveti službenici i vjerni narod, i kao što se jedna Božja dobrotu na različite načine stvarno razlijeva u stvorove, tako i jedino posredništvo Otkupitelja ne isključuje, nego pobuđuje kod stvorova različitu suradnju koja zahvaća iz jednoga izvora.

Tu podređenu ulogu Marije Crkva bez kolebanja priznaje, neprestano je doživljuje i preporučuje srcu vjernika, da se poduprti tom materinskom pomoći jače sjedine s Posrednikom i Spasiteljem.

Marija Djevica i Majka, model Crkve

Blažena je Djevica darom i ulogom božanskog materinstva, koje je sjedinjuje sa Sinom Otkupiteljem i svojim osobitim milostima i ulogama tijesno spojena i s Crkvom: Bogorodica je tip Crkve, kako je učio već sv. Ambrozije, tj. u redu vjere, ljubavi i savršenog sjedinjenja s Kristom. Jer u misteriju Crkve, koja se također s pravom naziva majkom i djevicom, Blažena Djevica Marija je išla naprijed dajući odlično i osobito primjer i djevice i majke. Jer je vjerujući i slušajući rodila na zemlji samoga Sina Očeva, i to ne poznajući muža, osjenjena od Duha Svetoga, kao nova Eva, vjerujući ne staroj zmiji nego Božjem glasniku, nimalo ne sumnjajući. A rodila je Sina kojega je Bog učinio prvorođencem među mnogom braćom (usp. Rim 8, 29), tj. među vjernicima, za kojih rođenje i odgoj ona surađuje materinskom ljubavlju.

Crkva djevica i majka

Crkva promatrajući njezinu tajanstvenu svetost i nasljeđujući njezinu ljubav, i vjerno izvršujući Očevu volju, po vjerno primljenoj Božjoj riječi i sama postaje majkom: jer propovijedanjem i krštenjem rađa na novi i besmrtni život djecu, začetu po Duhu Svetomu i od Boga rođenu. Ona je i djevica koja potpuno i čisto čuva vjeru danu Zaručniku, i nasljeđujući Majku svoga Gospodina, krepošću Duha Svetoga djevičanski čuva potpunu vjeru, čvrstu nadu i iskrenu ljubav.

Crkva mora nasljedovati Marijinu krepost

Dok je Crkva u Blaženoj Djevici već došla do savršenosti, po kojoj je bez ljage i nabora (usp. Ef 5, 27), kršćani se još trude da rastu u svetosti pobjeđujući grijeh; i zato dižu svoje oči k Mariji, koja sja kao uzor kreposti pred svom zajednicom odabranih. Crkva pobožno misleći o njoj i promatrajući je u svjetlu Riječi, koja je postala čovjekom, s poštovanjem dublje prodire u veliki misterij utjelovljenja i sve više postaje slična svome Zaručniku. Marija, koja po svom tijesnom učestvovanju u povijesti spasenja, u sebi na neki način sjedinjuje i odražuje najveće istine vjere, i dok se o njoj propovijeda i dok joj se iskazuje štovanje, ona vjernike zove k svom Sinu, k Njegovoj žrtvi, i k ljubavi Oca. Crkva pak, dok širi Kristovu slavu, postaje sličnija svome uzvišenom Uzoru, neprestano napredujući u vjeri, ufanju i ljubavi, i u svemu tražeći i vršeći Božju volju. Zato i u svom apostolskom radu Crkva opravdano gleda na Onu koja je rodila Krista, začeta po Duhu Svetom i rođena od Djevice, da se on po Crkvi rađa i raste i u srcima vjernika. Ta je Djevica u svom životu bila uzor onoga materinskog osjećaja kojim treba da budu prožeti svi koji rade u apostolskoj misiji Crkve na preporodu ljudi.

IV. Štovanje Blažene Djevice u Crkvi

Značaj i temelj štovanja

Crkva s pravom štuje posebnim štovanjem Mariju, koja je po Božjoj milosti uzvišena poslije Sina iznad svih anđela i ljudi, kao presvetu Božju Majku, koja je ima-

Koja je pomoćnička spasiteljska uloga Blažene Djevice Marije?

Po čemu je Marija model ili tip Crkve?

Kako je Crkva majka i djevica? Protumači to ukratko?

Zašto Crkva treba nasljedovati Marijine kreposti? Ispriopovjedi to ukratko svojim riječima?

la dio u Kristovim misterijima. Već od najstarijih vremena Blažena Djevica se štuje pod nazivom „Bogorodice“, pod čiju se zaštitu vjernici molitvama utječu u svim pogiblima i potrebama. Osobito od Efeškog sabora štovanje Božjeg naroda prema Mariji divno je poraslo u iskazivanju časti i u ljubavi, u zazivanju i nasljedovanju, prema njezinim proročkim riječima: „Blaženom će me zvati svi narodi, jer mi je učinio velike stvari onaj koji je moćan“ (Lk 1, 48). Ovo štovanje, kakvo je uvijek u Crkvi postojalo, iako je sasvim posebno, ipak se bitno razlikuje od poklonstvenog štovanja koje se iskazuje utjelovljenoj Riječi jednako kao Ocu i Duhu Svetomu, i njega upravo podupire. Jer različni oblici pobožnosti prema Božjoj Majci, koje je Crkva odobrila u granicama zdrave i pravovjerne nauke, i prema prilikama vremena i mjesta i prema čudi i značaju vjernika, čine to da se, dok se Majka časti, Sin, radi kojega je sve (usp. Kol 1, 15–16) i u kojemu je vječni Otac „htio da stanuje sva punina“ (Kol 1, 19), pravo upoznaje, ljubi, slavi i da se vrše Njegove zapovijedi.

Pastoralne norme

Sveti Sabor izrijeком uči tu katoličku nauku i ujedno opominje sve sinove Crkve da plemenito promiču štovanje prema Blaženoj Djevici, osobito liturgijsko, i da uvelike cijene praksu i pobožne vježbe prema njoj što ih je tokom vjekova preporučilo učiteljstvo Crkve, i neka savjesno vrše ono što je u prošlim vremenima bilo odlučeno o štovanju slika Kristovih, Blažene Djevice i svetaca.

Također živo opominje bogoslove i propovjednike božanske riječi da se u promatranju posebnog dostojanstva Bogorodice brižljivo čuvaju i od svakog krivog pretjerivanja i od prevelike umne skučenosti.

Gajeći pod vodstvom Učiteljstva proučavanje Svetoga pisma, svetih Otaca i crkvenih Učitelja te crkvenih liturgija neka ispravno osvjetljaju uloge i povlastice Blažene Djevice, koje uvijek imaju za svrhu Krista, vrelo sve istine, svetosti i pobožnosti. Neka marljivo odbijaju sve što bi, bilo u riječima, bilo u činjenicama, moglo odijeljenju braću ili bilo koga drugoga navesti u zabludu s obzirom na pravu nauku Crkve. Dalje, neka se vjernici sjete da prava pobožnost nije u neplodnom i prolaznom osjećaju ni u nekoj ispraznoj lakovjernosti, nego da izlazi iz prave vjere, koja nas vodi do toga da priznajemo uzvišenost Majke Božje i da se potičemo na sinovsku ljubav prema svojoj Majci i na nasljedovanje njezinih kreposti.

V. Marija, znak pouzdane nade i utjehe putujućem Božjem Narodu

Marija, znak Naroda Božjega

Međutim, Isusova Majka, kao što je, tijelom i dušom već proslavljena na nebu, slika i početak Crkve kakva ima biti u budućnosti, tako i na ovoj zemlji, dok ne dođe dan Gospodnji (usp. 2 Petr 3, 10), svijetli putujućem Božjem Narodu kao znak pouzdane nade i utjehe.

Marija zagovornica jedinstva kršćana

Ovom svetom Saboru velika je radost i utjeha da i među odijeljenom braćom ima onih koji iskazuju čast Majci Gospodina i Spasitelja, osobito kod Istočnjaka koji se žarkim oduševljenjem i pobožnim srcem natječu u štovanju Bogorodice vazda Djevice.

Neka svi kršćani upravljaju vruće molitve Majci Božjoj i Majci ljudi, da ona koja je svojim molitvama pomagala Crkvu u početku i sada na nebu uzvišena nad sve blažene i anđele, u zajednici sa svim svetima posreduje kod svoga Sina, dok se sve obitelji naroda, bilo one koje nose kršćansko ime, bilo one koje još ne znaju za svoga Spasitelja, sretno ne sjedine u miru i slozi u jedan Božji Narod, na slavu presvetog i nerazdijeljenog Trojstva.

Zašto Crkva Mariju štuje posebnim štovanjem? Objasni to svojim riječima.

Na što Koncil upozorava i opominje sve sinove Crkve. Reci svojim riječima barem neke od saborskih opomena.

Što Sabor želi od drugih kršćanskih zajednica s obzirom na štovanje Marije i čemu se od svih tih zajednica nada? Reci to ukratko.

B) Marija u Svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta

Prije nego prijeđemo na tekstove Sv. pisma koji direktno ili indirektno govore o Mariji, donosimo jedno kratko izlaganje o objavi.

OBJAVA

Iz iskustva znamo da nam je nutarnjost nekog čovjeka, njegovo mišljenje i osjećanje sakriveno. Koliko nam je neki čovjek naklonjen, to nam on treba otkriti, „objaviti”; i ne samo onim što kaže, nego još više onim što čini.

Kad je to tako s čovjekom, koliko li je više Bog za nas nedokučiva tajna. Objava je Božji put do čovjeka. Bog se objavljuje od početka svijeta: po svojim djelima (po svijetu koji je stvorio) i preko savjesti. To je **opća Božja objava**.

Ali postoji i **posebna Božja objava**. To je objava kad se Bog objavljuje ne pojedincu kao pojedincu, nego pojedincu kao socijalnom i društvenom biću. On želi ljude sakupiti kao narod, da taj narod postane svjetlo narodima (usp. Iz 42, 6). U toj posebnoj povijesti Božje objave Bog se objavljuje na poseban način u određenom vremenu, na određenom mjestu, određenim ljudima. Takva posebna Božja objava, makar bila upućena preko pojedinaca, povezana je s pozivom navještanja Božje riječi svim ljudima. Ta posebna objava počinje s Abrahamom (praocem vjere), nastavlja se preko patrijarha, u Egiptu preko Mojsija i za vrijeme Izlaska, a kasnije preko proroka. Preko proroka ulazi Izabrani narod (Židovi) u dublju povezanost s Bogom i priprema se na konačnu Božju objavu (potpunu) u Isusu Kristu. Objava u Starom zavjetu završava s Ivanom Krstiteljem. Ova OBJAVA Starog zavjeta bila je **djelomična**. Božje lice nitko nije vidio u Starom Zavjetu.

Sv. Pavao kaže u poslanici Hebrejima: „Više puta i na više načina Bog nekoć govorao je očima u prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu” (1, 1). Što u prošlosti nije bilo moguće Mojsiju i prorocima, naime, vidjeti Boga, to je postalo moguće rođenjem, dolaskom Sina Božjega na svijet. Po Isusu Bog je postao vidljiv, opipljiv. Isus kaže Filipu apostolu, kad ga je zamolio da mu pokaže Oca: „Tko je vidio mene, vidio je i Oca” (Iv 14, 9).

Isusovo uskruće

Uskrsnućem od mrtvih Isus se objavljuje kao gospodar života i smrti. Poslije uskruća Isus se pokazuje svojim učenicima gdje hoće i kad hoće. On više nije bio vezan ni na prostor ni na vrijeme. On je dao jamstvo apostolima, a to se odnosi i na nas: „Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.” A apostolu Tomi je rekao: „Jer si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne videše a vjeruju!” (Iv 20, 29).

Čudesne pojave kod Pracrkve

Djela Apostolska govore o događajima koji nadilaze naravne sile: silazak Duha Svetoga (2, 8–11), ozdravljenje hromog od rođenja (3, 1–10), oslobađanje apostola iz zatvora (5, 19), Kristovo ukazanje Pavlu (9, 1–19). Sv. Pavao će kasnije reći, kad nabroja ukazanja koja su se dogodila poslije Isusova uskruća: „A poslije sviju javio se i meni kao nedonoščetu.”

Privatna objava

Postoji javna i privatna objava. Javna objava je završena s Isusom Kristom i apostolima. Privatna objava ne dodaje ništa novoga pokladu vjere. Njen karakter je praktične naravi. Kad se radi o privatnoj objavi, onda treba dobro ispitati 3 stvari:

1. osobu vidioca; 2. sadržaj poruke i 3. učinak takve objave. Osoba: Ona mora biti duševno i čudoredno zdrava, uravnotežena, poštena;

Sadržaj poruke: On mora biti u skladu s javnom objavom i naukom Crkve;

Učinak takve objave: On mora biti pozitivan, tj. takav da posvećuje vidioca, da ga čini boljim.

STARI ZAVJET

Ni u jednoj od knjiga Staroga zavjeta nemamo direktnog spominjanja Majke Isusove Marije. U svijesti pak svetih starozavjetnih pisaca i čitavog naroda živjela je nada u dolazak Mesije, Spasitelja. I kad god sveti pisci spominju ili najavljuju Mesijin dolazak, spominju indirektno i njegovu Majku. Posebno su značajna u tom smislu tri teksta Staroga zavjeta: knjiga Postanka, prorok Izaija i prorok Mihej.

1. Knjiga Postanka

Prve tragove starozavjetnih mesijanskih proročanstava nalazimo u ovoj knjizi u kojoj se opisuje stvaranje čovjeka, njegov grijeh i njegova sudbina. Radi se tu za-

Što je to opća, a što posebna Božja objava? Reci to svojim riječima.

S kojom osobom Staroga zavjeta započinje, a s kojom završava posebna objava?

Prva Crkva je poznavala čudesne pojave. Ako danas pojedinci govore o objavi i ukazanjima, što treba ispitati?

pravo o proroštvu kojim Bog obećava da će poslati ženu i da će njezino sjeme nadvladati „zmiju”: „**Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između tvog i roda njezina: On će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu**” (Pos 3, 15).

U ovom proročanstvu naziremo, kao u sjeni, lik Marije, majke budućeg Mesije. Prema tom opisu koji potječe iz 9. stoljeća prije Krista, Bog je iz svoje neizmjerne ljubavi stvorio ljude kao razumna bića „na svoju sliku i priliku”. Ti prvi ljudi uživali su Božje savezništvo i prijateljstvo: imali su sve što im je bilo potrebno, pa i ono na što nisu imali pravo. Sotona, čovjekov neprijatelj, bio im je na tom zavidan pa ih je odlučio upropastiti i svesti u stanje u kojem se i sam nalazio. Lukavim obećanjem da će biti „kao Bog” zaveo ih je na grijeh neposlušnosti i otpad od Boga Stvoritelja. No, Bog u svojoj dobroti ne ostavlja ljude na milost i nemilost. Obećaje da će ženino potomstvo zadati smrtni udarac sotoni.

Novi zavjet smatra da se to proročanstvo, to obećanje, ispunilo u Isusu Kristu koji je svojom smrću i uskrsnućem od mrtvih izvojevao za sve ljude pobjedu nad sotonom. A Isusa je rodila Marija.

Iz ovog teksta knjige Postanka možemo zaključiti slijedeće: kao što je prva žena (Eva) bila tijesno povezana s čovjekom grijeha i propasti (Adamom), tako je druga žena (druga Eva – Marija) tijesno povezana s Mesijom (drugim Adamom), pobjednikom „zmije”, đavla. Tako u ovom starozavjetnom tekstu nalazimo prvi indirektni govor o Mariji, Mesijinoj majci.

2. Prorok Izaija

Da bismo razumjeli čuveno Izaijino proročanstvo o *Emanuelu* (to ime znači: „**Bog s nama**”) koga će začeti i roditi djevica, moramo znati povijesni okvir u kom je to proročanstvo nastalo.

Sirijska i Sjeverno kraljevstvo (Izrael) stupili su u 8. stoljeću prije Krista u savezništvo da bi se oslobodili asirskih okupatora. Traže i savezništvo s judejskim kraljem Ahazom koji to odbija. Zato 734. godine prije Krista navaljuju na Judeju da bi svrgli Ahaza i na vlast doveli svoga saveznika. Ahaz je na mukama, u opasnosti je Davidova dinastija. I kralj i narod judejski su u strahu. Ahaz sa savjetuje s prorokom Izaijom. Prorok moli kralja da traži od Boga „znak”, ali kralj to ne čini, jer se više pouzdaje u svoju politiku i pomoć asirskoga kralja nego u providonosni Božji zahvat. Uvjerivši se u nevjeru judejskog kralja Ahaza, Izaija proglašava Božju riječ: „**Evo, začeti će djevica i roditi sina, i nadjenut će mu ime Emanuel!**” Tako sam Bog daje znak spasenja za Judejce. Bit će to Emanuel kojega će roditi djevica.

To se proročanstvo savršeno ostvarilo na Blaženoj Djevici Mariji koja je cijelom svijetu rodila Emanuela, „Boga s nama”.

3. Prorok Mihej

Mihej, čovjek koji je svoju proročku službu vršio za vrijeme judejskih kraljeva Jotama, Ahaza i Ezekije, izrekao je dragocjeno proročanstvo: „**A ti, (Betleheme) Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati Izraelom; njegov je iskon od davnina, od vječnih vremena. Zato će ih Jahve ostaviti dok ne rodi ona koja ima roditi.**”

U tom proročanstvu je spomenuta Mesijina majka koja će u Efrati, Betlehemu, roditi budućeg kralja, idealnog Davidova potomka. On će dovesti narod do pobjede i uspostaviti mir među svim narodima.

Židovski je narod željno očekivao dolazak Mesije, Spasitelja, a s Mesijom, njegovim dolaskom, najuže je povezana i njegova majka.

NOVI ZAVJET

O Marijinim roditeljima, o njezinu djetinjstvu, mjestu rođenja, eventualnoj braći i sestrama i o njezinu zaručniku Josipu i njegovoj obitelji Sveto pismo Novoga zavjeta gotovo i ne govori. Sve je to premalo važno za svete pisce koji u svojim spisima svu svoju pozornost usredotočuju na istinu da je s Isusovim, Mesijinim dolaskom na svijet došlo Kraljevstvo Božje. Krist, njegov nauk, njegova djela, njegova smrt i uskrsnuće potpuno zaokupljaju pisce Novoga zavjeta. Ipak, iz evanđeoskih izvještaja, apokrifnih spisa i predaje doznajemo neke stvari koje su vrlo zanimljive za osvjetljivanje Marijina podrijetla.

Izpripovjedi svojim riječima što se zbilo u počecima ljudske povijesti, kako to opisuje knjiga Postanka. Kojim je riječima najavljen Mesijin dolazak? Reci te riječi naizust.

Kojim riječima najavljuje prorok Izaija dolazak Emanuela? Reci te riječi naizust i kaži što znači židovska riječ Emanuel.

O čemu govori proročanstvo proroka Miheja? Kaži to svojim riječima.

Njezino ime **Marija** pojavljuje se dosta često u svetim novozavjetnim knjigama. Stariji oblik toga imena glasi Mirjam ili Marjam. Najstarija poznata osoba koja je to ime nosila bila je sestra Mojsija i Arona. Samo ime u prijevodu znači: „Ljubljena od Boga Jahve“.

U apokrifnom spisu „Jakovljevo protoevanđelje“, iz 2. stoljeća, stoji zabilježeno da su se Marijini roditelji zvali **Joakim** i **Ana**. Crkva u liturgiji njihov blagdan slavi 26. srpnja.

Ne znamo točno gdje je Marija rođena, iako se u Jeruzalemu nalazi crkva posvećena sv. Ani, za koju predaja tvrdi da je rodno mjesto Isusove majke. Ne znamo kojemu je izraelskom plemenu pripadala (a bilo ih je dvanaest, prema broju Jakovljevih sinova!); ne znamo uopće da li je imala braće i sestara. Za njezina zaručnika Josipa, Isusova zakonitog oca, znamo da potječe iz Davidova plemena koje je stanovalo u Judeji. Sv. Luka evanđelist to izriječno kaže: „Poslije šest mjeseci posla Bog anđela Gabrijela u galilejski grad imenom Nazaret, k djevici zaručenju s mužem iz Davidove kuće, komu je bilo ime Josip.“

Ipak na temelju gospodarskih, socijalnih i kulturnih okolnosti u kojima je Marija živjela možemo stvoriti kakvu-takvu sliku o njezinu djetinjstvu.

Sigurno je da su ona i Josip pripadali sloju siromašnih ljudi. To se vidi po daru koji su prinijeli u hramu u prigodi Marijina očišćenja. Prema propisu Mojsijeva zakona taj se dar za žrtvu paljenicu, kad se rodi muško dijete, trebao sastojati od jednogodišnjeg janjeta i golubice. Zakon je predviđao da siromašni roditelji, umjesto toga, mogu prinijeti dvije grlice ili dva golubića. To se Josip i Marija i prinijeli.

Vjerojatno je da je Davidov potomak Josip bio siromašan čovjek, jer je iz Betlehema (središta Davidova plemena!) išao tražiti kruha u bogatijem Nazaretu (oko 150 km udaljenom od Betlehema!), u Galileji.

Ne znamo pravo u kojoj se godini Marija udala za Josipa. No, na temelju važećeg židovskog običajnika u to vrijeme, možemo zaključiti kada je to moglo biti.

U židovskim obiteljima Isusova vremena djevojke su, već prema svojoj dobi, pomagale u kućnim poslovima i u poslovima na polju, ako je obitelj posjedovala zemlju. Jedna od glavnijih dužnosti Isusove Majke Marije bila je, da kao djevojčica donosi vodu za kućne potrebe s jedinog izvora u Nazaretu, koji se i danas naziva „Marijinim zdencem“. Prema općem, tisućgodišnjem običaju donosila je ona s toga izvora vodu u vrču na glavi. Bila je prava, marljiva i radina djevojka među svojim vršnjakinjama.

Židovske su obitelji u Marijino vrijeme brižno pripremale svoje kćeri za udaju. Djevojke su se, zbog tadašnjeg ranijeg fiziološkog i psihološkog sazrijevanja, udavale vrlo rano, već s trinaest godina. Ako se djevojka nije udala do petnaeste godine života, smatralo ju se manje vrijednom od drugih. Marija se prema tome udala za Josipa u svojoj trinaestoj ili četrnaestoj godini.

U to vrijeme, u vrijeme naglašenog patrijarhata, djevojke nisu išle u školu. Tu povlasticu su imali samo dječaci koji su učili Mojsijev zakon, što djevojkama nije bilo dozvoljeno. Iz Marijina hvalospjeva „Veliča duša moja“ možemo zaključiti da je Marija dobro poznavala Sveto pismo, osobito psalme, koje je naučila kod svojih roditelja i u nazaretskoj sinagogi, koja i danas postoji i u kojoj je Isus održao nadasve značajni nastupni mesijanski govor.

U Evanđeljima sv. Luke i sv. Mateja, i to samo u njima, nalazi se nekoliko vrlo važnih tekstova koji opisuju Isusovo začecje i djetinjstvo, Mariju i Josipa, a evanđelisti Marko i Ivan donose neke zgode iz Isusova javnog djelovanja u koje je uključena i njegova majka Marija.

1. Navještenje

Ovaj nadasve važni događaj za Marijin život i za život čitavoga čovječanstva – utjelovljenje druge Osobe Presvetog Trojstva – zabilježio nam je sv. Luka u prvom poglavlju svoga Evanđelja. On kaziva kako je, šest mjeseci nakon što je Elizabeta začela Ivana Krstitelja, Bog poslao anđela Gabrijela u galilejski grad Nazaret k djevici Mariji koja je bila zaručena s mužem Josipom. Kad je anđeo ušao k njoj rekao je: „**Zdravo, milosti puna, Gospodin je s tobom.**“ Te su riječi Mariju preplašile i ona je razmišljala što bi mogle značiti. Na to joj je anđeo rekao: „**Ne boj se, Ma-**

Što znači ime Marija i kada se prvi put pojavljuje u Starom zavjetu?

Kako su se prema predaji zvali roditelji Blažene Djevice Marije?

Odakle znamo da su Josip i Marija pripadali sloju siromašnih ljudi?

Kako se zovu evanđelisti koji opisuju Isusovo djetinjstvo?

rijo, jer si našla milost kod Boga. Evo, ti ćeš začeti i roditi Sina komu ćeš nadjenuti ime Isus." Marija to ne shvaća, pa pita: „Kako će to biti, kad ja muža ne poznajem?" Anđeo joj odgovara: „Duh Sveti sići će na te i sila će te Svevišnjega osjetiti. Zato će čedo i biti sveto, Sin Božji." Marija prihvaća Božju ponudu riječima: „**Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj.**" Toga trenutka, zahvaljujući Marijinu slobodnu pristanku, Bog je postao čovjekom, druga Osoba Presv. Trojstva počela je živjeti svoj ljudski život u Marijinu krilu.

2. Pohod Elizabeti

Odmah poslije navještenja poslala je Marija iz Nazareta u planinski kraj u Judeji, najvjerojatnije u mjesto Ain Karem, k rodici Elizabeti koja je bila u blagoslovljenom stanju. Marija je poslala k Elizabeti da joj bude pri ruci kod porođaja. Susret dviju majki – Marije i Elizabete – zabilježio je i opisao sv. Luka. Na Marijin pozdrav zaigrao je Ivan u Elizabetinoj utrobi, a Elizabeta je, napunjena Duhom Svetim izrekla riječi koje molimo u molitvi Zdravomarije: „**Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje!**" Mariju ju je proglasila blaženom, jer je povjerovala Gospodinu. „**Blažena ti što povjerova**", bilo je geslo pod kojim su se odvijala velika slavlja trinaeststoljetnog kršćanstva u Hrvata. Na Elizabetin pozdrav Marija je odgovorila divnim hvalospjevom koji se zove „Veliča" ili, latinski, „Magnificat":

„Veliča duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu mome Spasitelju. Što pogleda na neznatnost službenice svoje: odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom.

Jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je Ime njegovo. Od koljena do koljena dobrota je njegova nad onima što se njega boje.

Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene.

Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne.

Gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne.

Prihvati Izraela, slugu svoga, kako obeća ocima našim:

Spomenuti se dobrote svoje prema Abrahamu i potomstvu njegovu dovijeka."

Marija je kod Elizabete ostala tri mjeseca, a potom se vratila kući u Nazaret.

3. Isusovo rođenje

Evandelist Luka povezuje Isusovo rođenje s velikom poviješću svijeta: „U ono vrijeme iziđe zapovijed cara Augusta da se provede popis pučanstva u svoj zemlji." Time želi reći da događaj Isusovo rođenja u Betlehemu, premda se odigrao na rubu svjetskih zbivanja, postaje središnjim događajem svijeta. Popis pučanstva obavljao se radi poreskih obaveza, a i radi novačenja u vojsku. Da bi se popis mogao izvršiti, svatko je morao poći u svoje mjesto. Tako je Josip, jer je bio iz Davidova plemena, a Davidovo pleme imalo svoje središte u Betlehemu, pošao s Marijom u svoj betlehemijski grad. I kad su se našli u Betlehemu, Mariji je došlo vrijeme da rodi. Bilo je to devet mjeseci poslije navještenja u Nazaretu. Josip i Marija nisu u Betlehemu imali svoje kuće. Njihova je kuća bila u Nazaretu, udaljenom 150 km. U Betlehemu, Davidovu gradu, bilo je kuća za prenoćište prolaznika. No, za Mariju i Josipa nije u tim kućama bilo mjesta, jer su sobe bile popunjene. Zato oni odlaze u spilju, prirodno udubljenje u stijeni, gdje su se pastiri običavali sklanjati sa svojim stadima. Tih spilja ima u Betlehemu i danas. I tu u spilji rađa Marija Bogočovjeka Isusa Krista, povija ga u pelenice i polaže u jaslje. Čudo neviđeno! Veliki Bog postaje malim čovjekom u – spilji. Kad je anđeo na Pastirskim poljima navijestio pastirima da se u Betlehemu rodio „Spasitelj-Krist, Gospodin", oni su pošli u spilju i našli „*Mariju i Josipa s Djetetom gdje leži u jaslama*". U tu istu spilju doći će mudraci s Istoka da se poklone „*novorođenom kralju židovskom*". Osam dana poslije rođenja Isus je bio obrezan i dobio ime „*Isus*". Tako ga je nazvao anđeo još prije nego se začeo u Nazaretu.

4. Prikazanje u hramu

Poslije Isusova rođenja njegovi su ga roditelji ponijeli u jeruzalemski hram da ga prikažu Gospodinu, kako je to i tražio Mojsijev zakon. Svako se prvorođenče (muško) moralo posvetiti Gospodinu, a roditelji su uz to morali prinijeti i žrtvu. Josip i Marija prinijeli su „*par grlica ili dva golubića*", jer je Zakon to tražio od siromašnijih roditelja.

Ispripovjedi svojim riječima događaj navještenja. Kojim je riječima Marija izrekla svoj pristanak da bude Majka Božja? Reci ih naizust.

Kamo je Marija poslala poslije navještenja, komu je poslala. Reci svojim riječima susret dviju majki.

Marija je za vrijeme posjeta Elizabeti izrekla hvalospjev „Veliča". Kaži ga naizust.

Ispripovjedi svojim riječima Isusovo rođenje. Ne zaboravi spomenuti gdje se rodio i tko mu se prvi došao pokloniti.

Mnogi Izraelci očekivali su u to vrijeme Mesijin dolazak. Jedan od njih bio je i starac Šimun. On je u Isusu, koga su njegovi roditelji donijeli u hram, prepoznao Mesiju, uzeo ga na ruke, dao hvalu Bogu i rekao:

„Sad otpuštaš slugu svoga, Gospodaru, po riječi svojoj u miru. Ta vidješe oči moje spasenje tvoje, koje si priprazio pred licem sviju naroda.

Svjetlost na prosvjetljenje naroda, i slavu puka svoga izraelskoga.”

5. Bijeg u Egipat

Kad se Isus rodio u Betlehemu, u Judeji je, u ime rimskog upravitelja, vladao kralj Herod. Kad je on čuo od mudraca s Istoka da se rodio novi kralj, jako se uplašio da će izgubiti vlast. Naredio je da se u Betlehemu i okolici poubijaju sva muška djeca do dvije godine starosti, nadajući se da će tako ubiti i Isusa. Međutim, anđeo se Gospodnji ukazao Josipu i rekao mu da bježi u Egipat s malim Isusom i njegovom majkom. To je Josip i učinio i ostao u Egiptu sve do smrti kralja Heroda. Poslije Herodove smrti Josip se s obitelji vratio u Nazaret, u grad u kom je Isus živio sve do početka svoga javnog djelovanja, do tridesete godine otprilike. Zato se i zvao Nazarećanin, zato mu je natpis krivnje na križu i glasilo: „Isus Nazarećanin, kralj židovski”.

6. Dvanaestogodišnji Isus u hramu

Već kod poklona pastira evanđelist Luka bilježi: „A Marija je pamtila sve te događaje i razmišljala o njima u srcu svome.” To znači da Mariji nije bilo potpuno jasno tko je zapravo Isus. O tome je razmišljala i sazrijevala u vjeri. Jedan začuđujući događaj u to će je još više uvjeriti. Naime, Marija, Josip i mali Isus kome je bilo dvanaest godina hodočastili su u jeruzalemski hram. To su pobožni Židovi činili (a i danas čine!) najmanje jedanput godišnje. Na hodočašće u hram išlo se u skupinama: muškarci s muškarcima, žene sa ženama, a djeca su mogla putovati s očevima ili majkama. Kad su se Marija i Josip vraćali iz Jeruzalema u Nazaret, poslije hodočašća u hram, i već prevalili jedan dan hoda (četdesetak kilometara!) primijetili su da nema Isusa. Brzo su se vratili natrag u Jeruzalem i našli ga u hramu gdje sjedi među učiteljima, „sluša ih i postavlja im pitanja”. Marija je predbacila Isusu to što im je učinio, a on joj je, na njezino veliko iznenađenje, odgovorio: „Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?” Ni ovoga odgovora Marija nije razumjela, ali ga je „brižno čuvala u srcu” i rasla u vjeri.

7. Čudo u Kani Galilejskoj

Veliko iznenađenje doživjela je Marija, kako izvješćuje evanđelist Ivan, u Kani Galilejskoj, koja se nalazi petnaestak kilometara daleko od Nazareta. Na jednoj svadbi našla se Marija, Isus i njegovi učenici. Za vrijeme pira nestalo je vina. Marija je to opazila i rekla Isusu: „Vina nemaju”. Na to joj je Isus, na veliko začuđenje, odgovorio: „Što hoćeš ti od mene, ženo?” Marija je ipak rekla slugama da učine što god im Isus rekne. Tako je i bilo. Isus je vodu koja se nalazila u šest kamenih sudova pretvorio u vino i tako nemalo doprinio radosti okupljenih svatova. To je bilo prvo Isusovo čudo. Njegovi su učenici u nj povjerovali.

8. Marija u javnom Isusovu djelovanju

Marija je, kako izvješćuje evanđelist Marko, doživjela veliko iznenađenje i za vrijeme jedne Isusove propovijedi. Dok je on govorio, bilježi sv. Marko, stigla je k njemu njegova majka i braća. Ostali su vani i poslali neke k njemu da ga zovnu. Kad su ti prenijeli poruku Isusu, on im odgovori: „Tko je moja majka i moja braća?” Zatim je pogledom zaokružio one koji su sjedili unaokolo i slušali ga, te rekao: „Evo moje majke i moje braće. Jer tko god vrši volju Božju, on mi je brat, sestra i majka.” Time je svoju majku vjerojatno iznenadio, ali je nije uvrijedio. Kazao je samo da je čovjekova veličina, a prema tome i veličina njegove majke, u vršenju Božje volje.

Jednom drugom zgodom, bilježi sv. Luka, Isus je zanosno propovijedao. Jedna slušateljica, zanesena njegovom propovijedi, reče: „Blažena utroba koja te nosila i prsi koje si sisao!” Isus, ne niječući te istine naglašava drugu: „Još su blaženi-

Kojim je riječima starac Šimun, kad je u Isusu prepoznao Mesiju, dao hvalu Bogu. Reci te riječi naizust.

Zašto je sveta obitelj morala bježati u Egipat? Ispričaj to svojim riječima.

Što znadeš reći o dvanestogodišnjem Isusu u hramu. Što je rekao svojim roditeljima kad su ga našli?

Što znadeš kazati o prvom Isusovu čudu koje je učinio u Kani Galilejskoj?

Ispričaj svojim riječima jedan od dva događaja iz Isusova javnog djelovanja u kojima je govor o Mariji.

ji koji slušaju riječ Božju i koji je opslužuju!" Nije on iz toga isključio svoje majke, ali je htio naglasiti da je veličina svakoga ljudskoga stvorenja u opsluživanju Božje riječi.

9. Marija pod križem

Pri svršetku svoga Evanđelja bilježi sv. Ivan jedan potresni događaj. Osuđen od Pilata, odbačen od velikog dijela izraelskog naroda, napušten od svojih učenika, Isus je bio razapet na Kalvariji, u Jeruzalemu. Uza nj je i njegova majka. Kad je opazio majku i učenika kojega je osobito ljubio uz svoj križ, reče majci svojoj: „Ženo, evo ti sina!" Zatim je rekao učeniku: „Evo ti majke!" Od toga časa uzeo je učenik Mariju u svoju kuću. Isus, dakle, u svojim posljednjim zemaljskim časovima sinovski brine za svoju majku koja ostaje sama. Josip je u to vrijeme sigurno već bio mrtav. Inače bi on vodio brigu o Mariji. S križa je pokazao da je svoju majku silno volio. I ne može biti čovjeka koji se u ljubavi prema majci može usporediti s Isusom. Ta, on je najveći i najbolji!

Što znadeš reći o Mariji pod križem. Kojim je riječima predao učenika majci, a kojima svoju majku učeniku. Reci obje kratke rečenice naizust.

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Ženo, evo ti sina; sine, evo ti majke (Iv 19,26)

Ali

Ona nije stajala podno tvoga križa smo kao majka osamljene boli...

Ona je stajala i u naše ime

Ona je stajala ondje kao majka svih živih

Ona je za nas žrtvovala sina

Ona je za Gospodinovu smrt u naše ime rekla svoje „neka mi bude"

Ona je bila Crkva pod križem, rod Evine djece

Ona se borila u borbi svijeta između Zmije i Sina Žene.

Pa ako si zbog toga ovu majku dao ljubljenom učeniku, onda si svima nama dao svoju majku...

Ako me povjeriš srcu svoje majke, onda tvoja smrt za me neće biti uzalud, nego ću biti nazočan kad svane dan tvoje vječne gozbe, kad se sva stvorenja zauvijek preobražena vječno združe s tobom.

Karl Rahner

10. Marija u molitvi s apostolima

U Djelima apostolskim, koje je napisao evanđelist Luka, nalazimo jedan vrlo lijepi spomen na Mariju, Majku Isusovu. Naime, dok su apostoli, sabrani u zajednicu, očekivali obećanje Duha Svetoga, kako je Isus i najavio, s njima je, uz druge, bila i Isusova majka. Evo, kako je evanđelist Isusova djetinjstva to izrazio: „Svi su ovi bili jednodušno sabrani u molitvi zajedno s nekim ženama, Isusovom majkom Marijom i braćom njegovom." U nastajanju Crkve, dakle, bila je nazočna i njegova majka Marija.

Marija je s apostolima očekivala silazak Duha Svetoga. Kako to opisuju Djela apostolska? Reci to svojim riječima.

11. Marija u drugim svetopisamskim spisima

Izuzmemo li Evanđelja i Djela apostolska koja izvješćuju o Isusu, njegovu spasiteljskom djelu i njegovoj majci, ni jedan drugi novozavjetni pisac, osim apostola Pavla, najvećeg učenika Kristova i najefikasnijeg širitelja Blage vijesti, ne govori o Mariji niti jedne jedine riječi. Pavao je to učinio u poslanici Galaćanima, kad je, između ostalog, napisao: „Ali kada dođe punina vremena, posla Bog svoga Sina, rođena od žene, rođena pod Zakonom, da otkupi podložnike Zakona, da primimo posinjenje." Žena koja je rodila i svijetu darovala Sina bila je tjelesna majka Isusa Krista, jedinog Posrednika između Boga i ljudi, jedinog čovjekova Spasitelja.

Da li sveti Pavao spominje Isusovu majku? U kojoj poslanici i kojim riječima?

C) Temeljne vjerske istine o Mariji

Sve vjerske istine o Mariji, njezina svetost i odlike, proistječu, kao s izvora, iz činjenice da je ona Bogorodica, tj. da je Majka Božja, Majka Sina Božjega.

1. Bezgrešno začeće

Marija je na svijet došla kao i drugi ljudi. Ali, od prvog trenutka njezina života, tj. od samog časa začeća u krilu njezine majke, Marija je bila čista od svake ljage istočnoga grijeha (zato izraz bezgrešno ili čisto začeće!), i to na temelju zasluga buduće otkupiteljske smrti njezina božanskog Sina. Marija je odmah na početku svoga života bila otkupljena i u prvom trenutku svoga začeća ona je posjedovala onu posvetnu milost Božjeg posinaštva koja je prvobitno bila namijenjena cijelom ljudskom rodu poteklom od Adama i Eve, koji su je izgubili, a Krist je svojim otkupiteljskim djelom zaslužio i pribavio za sav ljudski rod.

Tako po prilici uči katolička teologija o istini Bezgrešnog začeća Bl. Djevice Marije. Ta je istina, kao u klici, sadržana u Sv. pismu i u Marijinu Bogomajčinstvu. Tijekom stoljeća bila je rasvjetljavana i produbljivana. Na Istoku se blagdan Bezgrešnog začeća slavio već prije 9. stoljeća. U Zapadnoj Crkvi taj se blagdan počeo slaviti početkom tog stoljeća. U Srednjem vijeku, najviše zaslugom franjevačkog teologa Ivana Duns Scota, čiji se posmrtni ostaci nalaze u minoritskoj crkvi u Kölnu, vjerovanje u Marijino bezgrešno začeće postaje teološkom istinom Katoličke Crkve. Čuvene su njegove tri riječi: „Potuit, decuit, ergo fecit”, što znači: Bog je **mogao** očuvati Mariju od ljage istočnoga grijeha, **dolikovalo je** da to učini, dakle, i **učinio je**.

Papa Pijo IX proglasio je 8. 12. 1854. godine bulom „Ineffabilis Deus – Neizrecivi Bog” člankom vjere da je Marija začeta bez istočnoga grijeha. U toj buli se nalaze ove posebno važne riječi:

„Od Boga je objavljeno i stoga svi vjernici moraju čvrsto i neokrnjeno vjerovati da je Blažena Djevica u prvom času svoga začeća, po jedinstvenoj milosti i povolastici koju je udijelio svemogući Bog, predviđajući zasluge Isusa Krista, Spasitelja ljudskoga roda, bila očuvana čistom od svake ljage istočnoga grijeha”.

Niti pune četiri godine kasnije objavljuje se Blažena Djevica Marija djevojčici Bernardici Soubiroux u Lurdu i kaže joj: „Ja sam Bezgrešno začeće.”

2. Marijino djevičanstvo

Već od svojih početaka Crkva ispovijeda kao istinu vjere da je Marija kao djevica začela i rodila Isusa. Marija nije polagala zavjet djevičanstva; to nije bio običaj u Židova, ali se slobodno i potpuno opredijelila za Boga, želeći samo njemu pripadati. To njezino djevičansko raspoloženje izraz je posebne milosti koju je primila radi uzvišene tajne utjelovljenja Sina Božjega.

Marija je, po učenju Katoličke Crkve, **djevica prije poroda, u porodu i poslije poroda**.

a) **djevica prije poroda**. Evanđelisti Matej i Luka jasno govore da je Isus djevičanski začet po Duhu Svetom u Marijinu krilu. To djevičansko začeće ukazuje na Božje očinstvo. Kod Isusova začeća Josip nema očinske uloge. Ono što je u Mariji začeto „od Duha je Svetoga”. Marija je Isusa začela, a da nije „poznala muža”, začela ga je snagom Duha Svetoga.

b) **djevica u porodu**. Marija je i u porodu ostala djevica. O tome kaže II vatikanski sabor u konstituciji „Svjetlo naroda”, br. 37: „Kod rođenja, kad je Bogorodica rado pokazala pastirima i mudracima svoga prvorodenoga Sina, koji njezinu djevičansku netaknutost nije umanjio nego posvetio...” Sabor je tako samo potvrdio ono što svjedoče sveti oci, predaja i učiteljstvo, da je Marija, naime, i u porodu bila djevica. „Prvorodenac” se zove i jedino muško dijete svojih roditelja.

c) **djevica poslije poroda**. Novozavjetni spisi ne govore izričito o Marijinu trajnom djevičanstvu. Ipak nalazimo neke indicije koje govore da je Marija trajno ostala djevica. Prema Lukinu izvještaju o navještenju Marija pokazuje namjeru da želi ostati djevica. Isusove riječi na križu „Ženo, evo ti sina” pretpostavljaju da Marija nije imala druge djece. Za neke predstavlja poteškoću spominjanje Isusove „braće” i „sestara”. Na Zapadu se ovi izrazi upotrebljavaju u vrlo određenom

Odakle proistječe Marijina svetost i sve njezine druge odlike?

Što znači vjerska istina da je Marija bezgrešno začeta? Kaži to svojim riječima.

Tko je, kada i kojim riječima proglasio člankom vjere istinu da je Marija bezgrešno začeta. Reci te riječi proglašenja naut.

Što znadeš kazati o Marijinu djevičanstvu? Ispripovjedi to svojim riječima.

smislu. No, kod Istočnjaka ti izrazi imaju širok smisao. Za rođaka se kaže kod Istočnjaka da je brat, za rođicu da je sestra. Dakle, kad je u Evanđelju govor o Isusovim „sestrama“ ili „braći“, to znači da se radi o njegovim rodicama i rođacima. Stara kršćanska tradicija ili predaja, koja je bila vrlo bliza evanđeoskim poimanjima, ne nalazi u spominjanju Isusove braće i sestara nikakvih poteškoća. Marija je djevica i poslije poroda.

3. Marijino uznesenje na nebo

U Svetom pismu ne nalazimo nikakvih podataka o Marijinu uznesenju na nebo. Posljednje svetopisamsko spominjanje Marije nalazimo u Djelima apostolskim, koja izvješćuju kako je ona zajedno s apostolima iščekivala dolazak Duha Svetoga, koji se zbio na Pedeseticu, pedeset dana poslije Isusova uskrsnuća. Drevna predaja (1. stoljeće) zna za Marijin grob u Jeruzalemu (u vrtu Getsemani), dok druga predaja mjesto njezina preminuća smješta u Efez, kamo je navodno pošla s učenikom Ivanom koji ju je pod križem uzeo za majku. No, već u 6. stoljeću crkveni oci govore da je Marija dušom i tijelom uznesena na nebo da sudjeluje u slavi proslavljenoga Krista. U Srednjem vijeku cijela zapadna Crkva vjeruje u Marijino uznesenje na nebo. Teološkim razlučivanjem i razmišljanjem postao je svršetak Marijina života člankom vjere u Katoličkoj Crkvi. Marijino uznesenje na nebo odmah nakon smrti, svečano je proglasio istinom vjere, 1. 11. 1950. godine, papa Pijo XII. Na kraju bule „Munificentissimus Deus“ Pijo XII svečano izjavljuje: „*Autoritetom našega Gospodina Isusa Krista, blaženih apostola Petra i Pavla i našim, izjavljujemo i definiramo kao od Boga objavljenu istinu da je na koncu svog zemaljskog života Marija, Bezgrešna Majka Božja vazda Djevica, uzeta dušom i tijelom u nebesku slavu.*”

U Papinu tekstu se ne kaže uopće gdje se to uznesenje dogodilo i kada se dogodilo. Ne kaže se da je uzdignuta na nebo, nego se upotrebljava izraz „uzeta“, koji podsjeća na svršetak nekih starozavjetnih osoba. Bog je Mariju uzeo sa sobom. Ona je tijelom i dušom u slavi. **Tome je razlog njezino majčinstvo i bezgrešno začće.** Marijino tijelo, koje je Duh Sveti sačuvao od svake ljage grijeha, nije ostalo u vlasti smrti, nego je, sjedinjeno s dušom, pridružilo se Kristu u slavi. Nebo, gledano iz ljudske perspektive, nije samo boravište vječnoga Boga: u njemu je već dušom i tijelom Isus Krist i njegova majka. Malo nam koja vjerska istina, osim Isusova uskrsnuća, tako divno otkriva Božju nakanu s ljudima. Isusovo uzašašće i Marijino uznesenje predkazuju i sudbinu onih koji su povjerovali Kristu.

Svetkovina Marijina uznesenja slavi se u Katoličkoj Crkvi 15. kolovoza. Vjernički puk tu svetkovinu zove i „Velikom Gospom“ ili jednostavno „Gospojinom“.

Tko je, kada i kojim riječima proglasio člankom vjere istinu da je Marija dušom i tijelom uznesena na nebo? Reci te riječi proglašenja naizust.

Kada se slavi svetkovina Marijina uznesenja i kako tu svetkovinu narod još zove?

D) Štovanje Marije u Crkvi

Dok Crkva kroz liturgijsku godinu razvija i slavi Kristova vazmena otajstva, s osobitom ljubavlju štuje Mariju Bogorodicu koja je nerazrješivo združena s otkupiteljskim djelom svoga Sina Isusa. U Mariji gledamo i imamo najizsvrsniji plod otkupljenja i svetosti. Marija je najčistija slika što Crkva ovdje na zemlji želi postati i što se nada jednom u vječnosti biti. Crkva dakle s osobitom ljubavlju štuje i časti bl. Djevicu Mariju zato što je ona Bogorodica, naša duhovna majka, naš model i uzor i konačno ostvarenje onoga što svi želimo postići, tj. proslavljenje u vječnoj domovini.

Mnogo ima Gospinih blagdana koji se slave u pojedinim crkvenim pokrajinama i biskupijama. Mi ovdje donosimo najpoznatije blagdane koji se slave u općem kalendaru Katoličke Crkve:

a) blagdani Bl. Dj. Marije

1. Svetkovina Svete Bogorodice Marije (1. siječnja – januara)

Ovaj je Marijin blagdan jedan od najstarijih blagdana. Na Istoku se već slavio, 26. 12., u V. stoljeću, kao spomen „Svete Bogorodice“, a u Rimu 1. 1. pod imenom „Rođenje Marijino“.

Djevica Marija koja je po anđelovu navještenju primila u srce i u tijelo Božju Riječ, začela je i rodila Isusa. Tim se priznaje i časti kao Majka Boga. Dakle od časa sa-

Otkada Crkva slavi svetkovinu Svete Marije Bogorodice, kada je slavi i koji je odnos te svetkovine prema drugim Marijinim blagdanima?

mog Isusova utjelovljenja ona je prava Majka Božja – Bogorodica. Sve ostale Marijine svetkovine dobivaju svoju vrijednost na temelju biblijske činjenice da je Marija Bogorodica.

2. Prikazanje Gospodinovo (2. veljače – februara)

Ovaj se blagdan slavio u Jeruzalemu početkom 5. stoljeća „jednakom radošću kao Uskrs“, kako izvješćuje hodočasnica Eterija. Za cara Justinijana (527 – 565) poznat je u cijelom rimskom carstvu kao zapovjedni blagdan.

Prema izvještaju blagdanskog Evanđelja to je (na Istoku) blagdan Susreta Gospodnjeg: Isus – Mesija dolazi u svoj hram i susreće izabrane predstavnike naroda Staroga zavjeta, Šimuna i Anu. Marija donosi Isusa u hram, donosi ga Crkvi, donosi ga nama u pričesti! Na Zapadu je taj blagdan postao Marijin blagdan, prema Sv. pismu Starog zavjeta (Lev. 12) blagdan „Marijina očišćenja“. Već od 5. stoljeća poznata je na taj dan procesija sa svijećama jer je starac Šimun nazvao Isusa „svjetlo na prosvjetljenje (poganskih) naroda“. Nakon 10. stoljeća uveden je i blagoslov svijeća, zato se blagdan zove još i SVIJEČNICA. Dok za vrijeme liturgije nosimo svijeće u procesiji, slavimo KRISTA koji je naše svjetlo i koji je „sagorio“ iz ljubavi prema nama i time nama dao primjer!

3. Navještenje Gospodinovo, Blagovijest (25. ožujka – marta)

Devet mjeseci prije Božića Crkva nas poziva da proslavimo otajstvo utjelovljenja Isusa Krista u krilu Djevice Marije. Na blagdan Navještenja upravljamo svoj pogled na čin ljubavi Sina Božjega prema nama. U anđelovoj je riječi zazvonilo prvo evanđelje – prva radosna vijest, navještaj spasenja. Sve se to dogodilo po Djevici Mariji. Kad je Marija rekla anđelu „Neka mi bude po riječi Tvojoj“, tada se Isus, Sin Božji začeo po Duhu Svetom u krilu Marije. Od toga je časa „Riječ (Isus) tijelom postala i nastanila se među nama“. A Izaija je preorekao da će biti EMANUEL, to jest S NAMA BOG!

Marija je prva od Boga primila poruku spas i prva joj je vjerom odgovorila. Svaki je kršćanin čovjek koji vjerom prima poruku spasa!

4. Blagdan pohoda blažene Djevice Marije (31. svibnja – maja)

Ovaj se Marijin blagdan temelji na izvještaju Lukina Evanđelja (Lk 1, 39) gdje evanđelist opisuje susret dviju majki: Marije, Majke Isusove i Elizabete, majke Ivana Krstitelja.

Blagdan se najprije počeo slaviti na Istoku u 7. stoljeću. Franjevci su ga prenijeli na Zapad.

5. Blagdan Blažene Djevice Marije od brda Karmela (16. srpnja – jula)

Ovaj blagdan ima svoje porijeklo na brdu Karmelu na kojem je živio i sv. Ilija. Blagdan je povezan s redom Karmelićana. General reda Simon Štok imao je viđenje Majke Božje (16. 7. 1251.) koja mu je navodno predala škapular (duguljasti dio odjeće koji se prebacuje preko ramena). Čašćenjem Gospe Karmelske pučka pobožnost isključivo gleda Mariju kao zaštitnicu, pomoćnicu i zagovornicu.

6. Uznesenje Blažene Djevice Marije, Velika Gospa (15. kolovoza – augusta)

Glavna poruka ovog Marijina blagdana najljepše je izražena u samoj Misi u predslavlju: „Danas je na nebo uznesena Djevica Marija Bogorodica – početak i slika budućeg savršenstva Crkve – i putokaz sigurne nade i utjehe nama putničkom Božjem narodu“. Bog je u Marijinu uznesenju izrekao ono što prema svakom čovjeku i cijelom čovječanstvu – „uskrsnuće tijela i život vječni“. Ona je odmah nakon završetka svoga zemaljskog života i tijelom i dušom uznesena u nebesku slavu. Stoga je blagdan Velike Gospe – na sliku Kristova Uskrsa – blagdan našega vječnoga života. Njzino pravo blaženstvo, kao i naše, temelji se na njezinoj vjeri u riječ Gospodnju. Blizabeta hvali Marijinu vjeru: „Blago tebi što si vjerovala“. Ovaj se blagdan slavio već u ranom kršćanstvu, najprije u Jeruzalemu. Na Istoku se slavio već u 6., a u Rimu u 7. stoljeću.

Što znaš reći o blagdanu Prikazanja Gospodinova u hramu?

Koja je pouka i poruka procesije sa svijećama na blagdan Sviječnice?

Što zapravo znače riječi: „Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama?“

Koja je glavna poruka svetkovine Uznesenja Blažene Djevice Marije i gdje je naročito lijepe izražena? Reci to svojim riječima.

Papa Pijo XII. proglasio je 1950. g. vjerskom istinom učenje da je Marija dušom i tijelom uznesena na nebo!

7. Blagdan blažene Djevice Marije Kraljice
(22. kolovoza – augusta)

Ovaj je blagdan novijeg datuma, a ustanovio ga je papa Pijo XII. 1954. g., na kraju Marijanske godine. Nadopunjuje blagdan uznesenja Marijina u nebesku slavu.

8. Blagdan rođenja Marijina
(8. rujna – septembra)

Svi su ljudi očekivali spasenje. Ono dolazi na svijet po Mariji. Bog je nju imao od početka u svojoj zamisli. Kad se rodilo dijete Joakimu i Ani, nitko nije slutio da će to biti ONA o kojoj će vjekovi pjevati najljepše pjesme i stvarati Njoj u čast najdivnija djela i pred kojom će milijuni ljudi padati na koljena upirući čeznutljive oči u njezin lik, najdivniju među ženama. Blagdan se slavi na Istoku već u 5. st., a u Rimu od 7. stoljeća.

9. Blagdan Blažene Djevice Marije žalosne
(15. rujna – septembra)

Korijeni ovog blagdane leže u posebnom štovanju žalosne Majke Božje. Kada je Marija stajala pod križem, ispunila se riječ starog proroka Šimuna: mač je mukom i smrću njezinog Sina probo njezinu dušu. Blagdan je nastao u srednjem vijeku, a Pijo VII uvodi ga za cijelu Crkvu 1814. godine. U čast Majke žalosne ispjevavana je i molitva-pjesma „Stala plačući tužna mati“, koja se redovito pjeva za vrijeme molitve Kižnog puta.

10. Blagdan Kraljica Krunice
(7. listopada – oktobra)

Kad su kršćani 7. listopada 1571. g. u pomorskoj bitci kod Lepanta izvojevali značajnu pobjedu nad turskom vojskom papa Pijo V. u znak zahvalnosti za pobjedu uvodi blagdan Kraljica Krunice. Papa Klement XI. proširuje ga 1716. g. na cijelu Crkvu.

11. Prikazanje Blažene Djevice Marije u hramu
(21. studenog – novembra)

Svetkovina koju i Istočna i Zapadna Crkva slave 21. studenoga zove se „Prikazanje BDM u hramu“ ili „Uvod presvete Bogorodice u hram“. Stara predaja, koja nije zabilježena u Svetom Pismu, spominje da su roditelji Mariju kao malu djevojčicu doveli u hram da ondje raste i odgaja se u Božjoj prisutnosti. I ta predaja svjedoči da su kršćani od početka znali da je Marija bila izvanredno dijete. Mogli bismo reći da je i taj Marijin blagdan samo jedan odjek vjerske istine koja kaže da je Marija odmah čim je začeta bila ispunjena Božjom milošću, da je od prvog časa svoga života presveta i prečista. Zanimljivo je da baš tu misao kazuju i misne pjesme koje se toga dana pjevaju na kršćanskom Istoku:

„Raduj se, ispunjenje Stvoriteljeva spasiteljskog plana“.

„Prečisti Spastitelj hram, dragocjena palača, sveta riznica Božje slave, Djevice, uvodi se danas u Dom Gospodnji prinoseći sa sobom milost božanskog Duha, anđeli Božji je slave i kliču: Gle! Ona je Šator nebeski!“

„Tebe kao duhovno Božje svetohranište, neka se ne usudi dotaknuti ruka nečistih. Ali usta vjernih neka radosno pjevaju Bogorodici, kličući sveudilj anđeoskim pozdravom: Doista od sviji si uzvišenija, Djevice pečista!“

12. Bezgrešno začće Bl. Djevice Marije
(8. prosinca – decembra)

Marijina posebna uloga u tajni spasenja i otkupljenja uključuje i posebne darove i milosti Božje. Marijina bezgrešnost od prvog časa njezina začća čisti je Božji dar i povlastica. Ona je od prvog trenutka svoga postojanja živjela kao otkupljeno stvorenje. Ona je od početka bila očuvana od istočnoga grijeha radi Onoga koga je trebala roditi.

Sveti Joakim i Ana darovali su joj zemaljski život. A Bog sam – Otac, Sin i Duh Sveti, darovao joj u tom prvom trenu dušu punu milosti, prepunu Božje ljubavi.

Koji je glavni sadržaj blagdana Prikazanja Blažene Djevice Marije u hramu?

Reci barem jednu od navedenih pohvala koje uzvisuju dostojanstvo Blažene Djevice Marije, a koje pjeva Istočna Crkva?

Što Crkva slavi na svetkovinu Bezgrešnog začća Blažene Djevice Marije? Recite to svojim riječima.

O toj Marijinoj povlastici Biblija nam govori anđeoskim pozdravom: „Zdravo, milosti puna”. Bog jedini mogao je to ostvariti.

Ovaj se blagdan na Istoku slavio već u 8. stoljeću, a na Zapadu u 9. stoljeću. Papa Pijo IX. proglasio je 8. 12. 1854. ovaj blagdan dogmom, člankom vjere.

b) Molitve i pohvale Majci Božjoj

1. Zdravo Marijo

Zdravo Marijo, milosti puna.
Gospodin s Tobom,
Blagoslovljena Ti među ženama;
i blagoslovljen plod utrobe Tvoje Isus.
Sveta Marijo, Majko Božja,
moli za nas grješnike
sada i na času smrti naše. Amen.

2. Anđeoski pozdrav

Katolici običavaju ujutro, u podne i navečer spomenuti se tajne Kristova utjelovljenja molitvom:

Anđeo Gospodnji navijestio Mariji.
I ona je začela po Duhu Svetom.
Zdravo Marijo ...
Evo službenice Gospodnje.
Neka mi bude po riječi tvojoj.
Zdravo Marijo ...
I Riječ tijelom postala.
I prebivala među nama.
Zdravo Marijo ...
Moli za nas, sveta Bogorodice.
Da dostojni postanemo obećanja Kristovih.

Pomolimo se. Milost svoju, molimo te, Gospodine, ulij u duše naše, da mi koji smo po anđelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po mucij njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

3. Kraljice neba

U uskrsno vrijeme, tj. od Velike subote navečer do Duhova (uključivo), mjesto Anđeo Gospodnji moli se stojeći:

Kraljice neba, raduj se, aleluja,
Jer koga si bila dostojna nositi, aleluja,
Uskrsnu kako je rekao, aleluja,
Moli za nas Boga, aleluja,
Veseli se i raduj, djevice Marijo, aleluja,
Jer uskrsnu Gospodin uistinu, aleluja!

Pomolimo se: Bože, koji si se dostojao razveseliti svijet uskrsnućem svoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista, daj, molimo te, da po njegovoj majci djevici Mariji postignemo radosti vječnoga života. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

4. Pod tvoju se obranu

utječemo, sveta Bogorodice, ne odbij nam molbe u potrebama našim, nego nas od svih pogibli uvijek oslobodi, Djevice slavna i blagoslovljena, Gospođo naša, posrednice naša, zagovornice naša! Sa svojim nas Sinom pomiri, svojem nas Sinu preporučiti, svojem nas Sinu izručiti.

5. Zdravo Kraljice,

Majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše zdravo! K tebi vapijemo prognani sinovi Evini. K tebi uzdižemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, zagovornice naša, one svoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagoslovljeni plod utrobe tvoje. O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Tko je Mariju obdario, od prvog trenutka njezina začeca, milošću i povlasticama i zašto?

Reci naizust molitvu Zdravo-marije!

Reci naizust „Anđeo Gospodnji” s „Pomolimo se”!

Reci naizust „Kraljice neba”!

Reci naizust starodrevnu molitvu „Pod tvoju se obranu”!

Reci naizust „Zdravo Kraljice”!

6. O moja Gospođo i Majko Marijo!

Ja ti se sav darujem, i da ti potvrdim svoju ljubav, darujem ti danas: svoje oči, svoje uši, svoja usta, svoje srce i svega sebe. Budući da sam, dakle, sav tvoj, o dobra Majko, čuvaj me i brani kao dijete svoje. Amen.

7. Spomeni se, o predobrosvita Djevice

Marijo kako se još nikada nije čulo da si ti ikoga zapustila koji se je tvojoj zaštiti utekao, tvoju pomoć zatražio, tvoj zagovor zaprosio!

Ovim pouzdanjem utječem se ja k tebi, Djevice djevičā, k tebi, Majko, dolazim ja grešnik i uzdišem:
nemoj, Majko Riječi Božje, prezreti riječi mojih, nego ih milostivo poslušaj i usliši. Amen.

8. Slavna Majko Spasitelja

Slavna Majko Spastelja,
Rajska dveri milostivna,
Koja vjerne vodiš k sreći
Iznad mora zvijezdo divna!

O pomoz palom svijetu,
Koji želi ozdravljenje,
Ti, što rodi Stvorca svoga
Prirodi na udivljenje,

Čuvši pozdrav Gabrijela
Donesi nam život svima,
Djevom začu, Djevom osta:
Smiluj nam se grješnicima!

9. Zdravo, nebeska Kraljice
Rajska kruno, rajska slavo,
Anđeoska Gospo, zdravo!
Ti si korijen, ti si vrata,
S kojih sinu svjetlost zlata;
Ti si ljiljan djevičanstva,
Ti si nakit čovječanstva.
Zdravo puna svih milina,
Moli za nas svoga Sina!

...I porodi sina svoga
Stvorodenca, povi ga
i položi u jasele.

Reci naizust jednu od pjesama Gospi: „Slavna Majko Spasitelja” ili „Zdravo, Kraljice nebesa”!

10. Krunica (RUŽARIJ) blažene Djevice Marije

Razmišljanje o najvažnijim otajstvima našega spasenja

Mjesec listopada u Katoličkoj je Crkvi posvećen pobožnosti prema Majci Božjoj posebno po krunici koja se tijekom ovog mjeseca moli po našim crkvama.

Krunica spada među omiljene oblike marijanske pobožnosti. Nije tako davno vrijeme kad se činilo da je ta pobožnost došla u krizu. Neki su se kršćani bojali da bi nam ona mogla zastrti središnje istine i otajstva naše vjere.

Danas ta pobožnost doživljava novi provcat. Ponovo je snažno uočena potreba religioznog doživljaja, osjećaja – a ne samo hladne razumske spoznaje. Crkva je osjetila da u svom životu treba majčinsko srce i toplinu. Nema obitelji bez majke – a o Mariji, Isusovoj Majci, prošli je koncil progovorio kao o Majci Crkve.

Stoga pobožnost prema Mariji ne zastire središnja otajstva naše vjere, nego k njima vodi, otkriva ih. To vrijedi i za krunicu. Ona je meditativna molitva koja nam pruža kratki oris cijeloga evanđelja. Molitelj prolazi, tako reći, najvažnije postaje i raskršća Isusova života. Doživljava da je taj život tako protekao radi nas i radi našega spasenja. A i vlastiti život vidi u Isusovu životu kao u ogledalu. Marija nas kroz tu molitvu poput zlatne niti vodi k Isusu, k Bogu.

Krunica

- je molitva utemeljena na Bibliji
- govori o bitnim događajima povijesti spasenja

Da li danas opada moljenje krunice? Što nam krunica pruža?

- obraća se po Mariji Isusu
- poziva na razmišljanje i meditaciju.

I. oblik

Najprije se prekriži i izmoli:

Isuse, to je tebi za ljubav, za obraćenje grešnika i kao naknada za uvrede koje se nanose svetom i bezgrešnom Srcu Marijinu. Zatim se izmoli Vjerovanje (držeći križić krunice); onda se moli Očenaš (na veće zrno) i tri Zdravomarije (na tri manja zrna).

Slijedi 5 desetica, a svaka se desetica sastoji od 1 Očenaša i 10 Zdravomarija. Kod svake Zdravomarije dodaj iza riječi „Isus” ono otajstvo koje spada na tu deseticu. Poslije svake desetice iza Slava Ocu moli se:

Moj Isuse, oprosti nam naše grijehе, očuvaj nas od paklenoga ognja, dovedi u raj sve duše, osobito one, kojima je najpotrebnije Tvoje milosrđe

Na tri manja zrna:

1. Koji neka nam umnoži vjeru.
2. Koji neka nam utvrdi ufanje.
3. Koji neka nam usavrši ljubav.

Na destke:

Radosna otajstva

1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela.
2. Koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila.
3. Koga si, Djevice, rodila.
4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala.
5. Koga si, Djevice, u hramu našla.

Žalosna otajstva

1. Koji se za nas krvavim znojem znojio.
2. Koji je za nas bičevan bio.
3. Koji je za nas trnjem okrunjem bio.
4. Koji je za nas teški križ nosio.
5. Koji je za nas raspet bio.

Slavna otajstva

1. Koji je od mrtvih uskrsnuo.
2. Koji je na nebo uzašao.
3. Koji je Duha Svetoga poslao.
4. Koji je tebe, Djevice, na nebo uzeo.
5. Koji je tebe, Djevice, na nebu okrunio.

II. oblik

U ime Oca...

Bože u pomoć mi priteci.
Gospodine, pohiti da mi pomogneš.
Slava Ocu...

Radosna otajstva

1. U prvom otajstvu radosnom razmišljat ćemo, kako je arkanđeo Gabrijel najavio blaženoj Djevici Mariji da će začeti i roditi Sina Božjega po Duhu Svetom.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

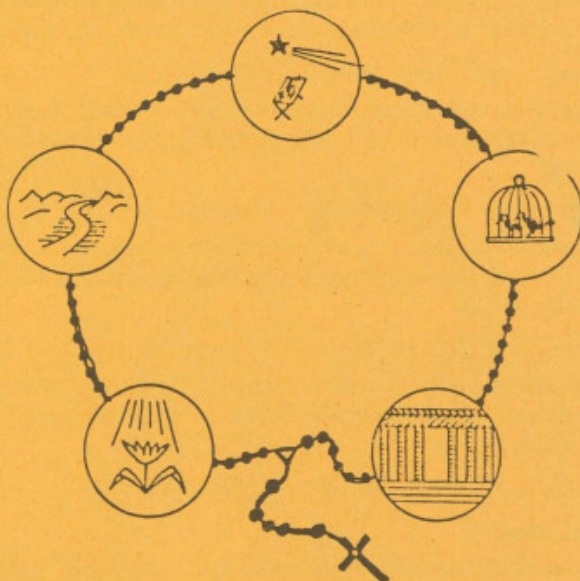
2. U drugom otajstvu radosnom razmišljat ćemo, kako je blažena Djevica Marija pohodila svoju rodicu, svetu Elizabetu, i ostala s njome tri mjeseca.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

3. U trećem otajstvu radosnom razmišljat ćemo, kako je blažena Djevica Marija rodila Gospodina našega Isusa Krista u špilji u Betlehemu i postavila ga u jasle.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

Objasni, svojim riječima, kako se moli lijepa i drevna molitva krunice ili ružarij!

O koliko otajstava našega spašavanja razmišljamo dok molimo krunicu?

4. U četvrtom otajstvu radosnom razmišljat ćemo, kako je blažena Djevica Marija četrdeseti dan poslije porođaja prikazala Ocu nebeskom svoga Sina u hramu i kako ga je starac Šimun primio na ruke.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

5. U petom otajstvu radosnom razmišljat ćemo, kako je blažena Djevica Marija našla svoga Sina treći dan u hramu gdje se razgovara s učiteljima, a bilo mu je tada 12 godina.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

Žalosna otajstva

1. U prvom otajstvu žalosnom razmišljat ćemo kako se Gospodin naš Isus Krist molio svome nebeskom Ocu i znojio krvavim znojem u Maslinskom vrtu.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

2. U drugom otajstvu žalosnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist bio privezan uz kameni stup i nemilo bičevan u dvoru Pilatovu.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

3. U trećem otajstvu žalosnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist bio osuđen na smrt, pa je put gore Kalvarije nosio na svojim ramenima preteški križ.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

4. U četvrtom otajstvu žalosnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist bio osuđen na smrt, pa je put gore Kalvarije nosio na svojim ramenima preteški križ.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

5. U petom otajstvu žalosnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist bio propet na tvrdom križu između dva razbojnika, a gledala ga njegova žalosna Majka Marija.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

Slavna otajstva

1. U prvom otajstvu slavnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist treći dan po svojoj Muci i smrti slavno uskrsnuo od mrtvih, da više nikada ne umre.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

2. U drugom otajstvu slavnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist četrdeset dana poslije svoga uskrsnuća uzašao na nebo i sjedi o desnu nebeskog Oca.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

3. U trećem otajstvu slavnom razmišljat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist poslao Duha Svetoga nad apostole u prilici ognjenih jezika.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

4. U četvrtom otajstvu slavnom razmišljat ćemo kako je blažena Djevica Marija priminula s ovoga svijeta, te kako je dušom i tijelom uznesena na nebo.

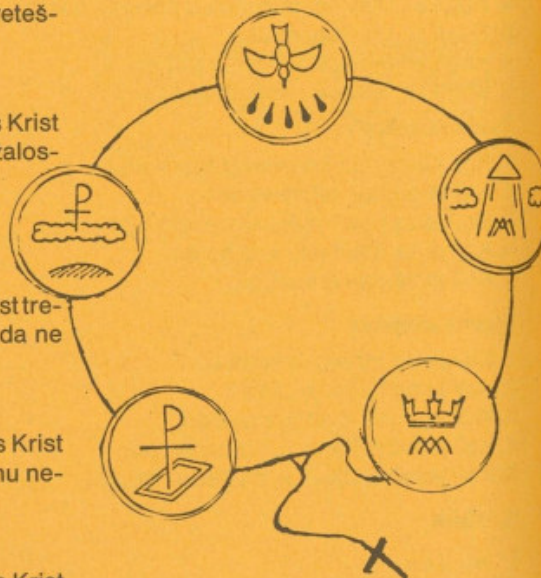
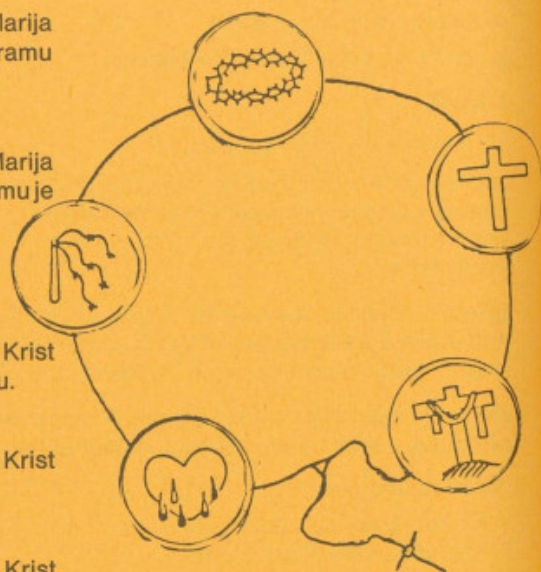
Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

5. U petom otajstvu slavnom razmišljat ćemo kako je blaženu Djevicu Mariju okrunilo Presveto Trojstvo za kraljicu neba i zemlje, i razmišljat ćemo rajsko uživanje svih svetih.

Oče naš... 10 Zdravo Marijo... i Slava Ocu...

Pohvale Bl. Djevici Mariji

Istočna Crkva u liturgijskom bogoštovlju prekrasnim himnima veliča Mariju Djevicu i Bogorodicu. Ti su hvalospjevi nastali već u 6. stoljeću u raznim povijesnim uvjetima i situacijama, a nikli su iz duše i srca naroda. Donosimo samo nekoliko

Na koliko je glavnih dijelova podijeljeno moljenje krunice?

akatista – najljepših i najuzvišenijih marijanskih pjesama i hvalospjeva, iz knjižice „Pohvale Bogorodici i Isusu čovjekoljupcu“, Zgb. 1986.

11. Blagovijest utjelovljenja

Anđeo prvak bi poslan s neba
da reče Bogorodici: „Raduj se!“
I promatrajući tebe kako se utjelovljuješ
na njegov netjelesan pozdrav,
Gospode,
stade u zanosu,
kličući joj ovako:

Raduj se, jer po tebi nas radost obasjava;
Raduj se, jer po tebi iščezava prokletstvo.

Raduj se, uzdignuće palog Adama;
Raduj se, izbavljenje od suza Evinih.

Raduj se, visino nedostupna
čovjekovu umu;

Raduj se, dubino nedokučiva
i anđeoskim očima.

Raduj se, jer si odvijeka prijestolje
Kralja mironosca;

Raduj se, jer nosiš onoga
koji sve uzdržava

Raduj se, zvijezdo, koja Sunce objavljuje;
Raduj se, krilo božanskoga utjelovljenja.

Raduj se, jer se po tebi obnavlja stvorenje;
Raduj se, jer po tebi Stvoritelj postaje dijete.

Raduj se, Zaručnice djevičanska!

12. Rođenje Utjelovljenoga

Pastiri su začuli anđele
kako pjesmom slave
Kristov dolazak u tijelu.
Pohitješe k njemu kao k Pastiru,
vidješe ga kao Jaganjca
neporočna

kako se hrani na grudima Djevice
kojoj pjevajući rekoše:

Raduj se, Majko Jaganjca i Pastira;
Raduj se, obore duhovnih ovaca.

Raduj se, obrano od nevidljivih neprijatelja;
Raduj se, jer otvaraš rajska vrata.

Raduj se, jer se zbog tebe nebesa raduju
zajedno sa zemljom;

Raduj se, jer tebi zemlja kliče
zajedno s nebom.

Raduj se, neušutljiva usta
apostola;

Raduj se, nepobjediva odvažnosti
mučenika.

Raduj se, čvrsto uporište vjere;

Raduj se, jer smo po tebi obučeni u slavu.

Raduj se, Zaručnice djevičanska!

13. Marija – Majka Crkve

Pjevajući Sinu tvomemu,
sav te svijet slavi
kao živi hram, Bogorodice.

Isus je Mariju posvetio i proslavio kao svoju Majku, kao Majku Crkve i kao našu Majku. O tome lijepo govori ova njoj ispjevana pohvala. Reci barem dva retka iz te pohvale!

Jer, nastanivši se u tvome krilu Onaj
koji cijeli svijet drži u svojoj ruci,

Gospod,

On te je posvetio, proslavio
i naučio sve da ti kliču:

Raduj se, prebivalište Božje Riječi;
Raduj se, jer si veća od Svetišta nad Svetištima.

Raduj se, škrinjo Duhom pozlaćena;

Raduj se, neiscrpiva riznica života.

Raduj se, dragocjena kruno
vjernih vladara;

Raduj se, časni ponose
bogobojaznih svećenika.

Raduj se, nepokolebljiva utvrdo
Crkve;

Raduj se, nerazrušivi bedeme
carstva.

Raduj se, po kojoj se razvijaju zastave pobjede;

Raduj se, po kojoj se neprijatelji pobjeđuju.

Raduj se, ozdravljenje mogega tijela;

Raduj se, spasenje moje duše.

Raduj se, Zaručnice djevičanska!

c) Marija u protestansko – evangeličkoj Crkvi

Odijeljene kršćane, koji su po vjeri i krštenju uključeni u Kristovo tijelo, Katolička Crkva priznaje braćom u Gospodinu. Neke odijeljene Crkve ne časte Bogorodicu onim poštovanjem kojim ih časti Katolička i Istočna Crkva. Dva glavna reformatora: Martin Luther i H. Zwingli, na temelju Biblije, divno su pisali o Majci Božjoj.

Ništa uzvišenijega

Nitko od anđela Gabrijela ne može nešto uzvišenijeg o Njoj ili Njoj kazati, pa makar imao toliko jezika koliko ima lišća i trave, zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj!

(Martin Luther)

Majka Božja

Zadovoljit ću se time da pobožnim jednostavnim kršćanima izložim svoje jasno mišljenje o Majci Božjoj: vjerujem, po riječima svetoga Evanđelja, da nam je ona kao čista djevica rodila Sina Božjega i da je u rođenju ostala čista i nepovrijeđena djevica. Također se uzdam da ju je Bog uzvisio iznad svih stvorova, blaženika i anđela u vječnu radost.

(H. Zwingli, reformator, 1484–1531)

E) Marija u umjetnosti

Umjetnost i vjera posebno su bliske. Sve što je lijepo, odraz je vječne Ljepote. Marija je odraz posebne Božje dobrote i ljepote. Mnogi su stihovi u prozi napisani o njoj. Majstori i klasici glazbe posvetili su joj mnoga svoja djela. Najveći kipari i slikari posvetili su svoja najljepša djela Najljepšoj! Iz svjetske i naše hrvatske umjetnosti donosimo samo nekoliko imena i tekstova kojima je Bogorodica bila nadahnuće!

I. SVJETSKA UMJETNOST

a) glazbenici

Kompozicije-skladbe svjetskih umjetnika koji su komponirali „AVE MARIA – ZDRAVO MARIJO”, za solo pjevanje, su brojne. Navodimo samo neke skladatelje:

1. Charles Gounod – J. S. Bach
2. Franz Schubert

Kaži svojim riječima što je protestantski reformator Martin Luther rekao o Balženoj Djevici Mariji!

Što je o Mariji rekao reformator H. Zwingli? Kaži to svojim riječima.

Nabroji nekoliko svjetskih glazbenika koji su komponirali molitvu „Ave Maria – Zdravo, Marijo” za solo-pjevanje!

3. Luigi Cherubini
4. César Franck
5. Ruggero Leoncavallo

Kompozicije „AVE MARIA” za zbornu pjevanje:

1. Giovanni da Palestrina
2. Luis Tomas da Vittora
3. Johannes Magnon
4. Ludovico Grossi
5. Jakob Arcadelt
6. Giuseppe Verdi
7. Anton Bruckner
8. Igor Stravinski

b) slikari i kipari

Mnogi su slikari i kipari posvetili svoja djela Bogorodici. Navodimo samo neke:

1. Rafaelo Santi
2. R. Rembrandt
3. El Greco
4. Buonarroti Michelangelo
5. Bartolome Murillo
6. Vecellio Tizian

c) pjesnici i književnici

koji su pjevali i pisali o Mariji:

1. Dante Alighieri
2. Paul Claudel
3. Victor Hugo
4. Charles Peguy

*Djevice Majko, Kćeri Sina svoga,
čedna i silna više od ikoga,
uporna meto nauma vječnoga!*

(Dante Alighieri)

Nabroji nekoliko poznatih svjetskih slikara ili kipara koji su svoja djela posvetili Bogorodici, Majci Božjoj!

Jedan od najvećih pjesnika svijeta, Dante Alighieri, počinje u trideset i trećem pjevanju svoje „Božanske komedije” svoj hvalospjev Mariji. Reci ta tri retka naizust!

II. HRVATSKA UMJETNOST

a) glazbenici

Mnogi su hrvatski glazbenici komponirali „AVE MARIA” i VELIČA” u čast Bogorodici. Navodimo samo neke:

1. Ivan Zajc
2. Ivan Muhlić
3. Jakov Gotovac
4. Blagoje Berša
5. Božo Krnić
6. Krsto Odak
7. Bernardo Sokol
8. Kamilo Kolb
9. Fra Petar Knežević
10. Anđelko Klobučar
11. Mato Leščan

b) slikari i kipari

Brojni su hrv. slikari i kipari posvetili svoja djela Bogorodici:

Ivo Dulčić (**Bijeg u Egipat** – Vatikan;
Marija Kraljica Hrvata – Essen)
Ivan Meštrović (**Gospa Petropoljska** – Biskupija)
Ivan Lacković-Croata (**lik Marije**)

Nabroji nekoliko hrvatskih glazbenika koji su napisali svoje skladbe za „Ave Maria – Zdravo, Marijo” ili „Veliča”!

Koji je hrvatski slikar naslikao „Bijeg u Egipat” i gdje se ta njegova slika nalazi?

Kako se zove hrvatski umjetnik koji je naslikao „Mariju Kraljicu Hrvata” i gdje se to njegovo djelo nalazi?

Ivan Večenaj (lik Marije)

Josip Bifel (Gospa u slavi, Rama – Ščit)

Bogorodica s Djetetom

U knjizi BOGORODICA S DJETETOM, serija HRVATSKI SPOMENICI, Grgo Gamulin piše: Iz umjetničke baštine primorskih krajeva naše domovine odabiremo antologiju ove velike teme kršćanstva: temu Bogorodice s djetetom. U kamenitim crkvama hrvatske obale, na otocima Jadrana i u Boci Kotorskoj visile su ove slike naslikane na drvenim pločama, na triptisima i poliptisima, **kao žarišta i simboli kulta Marije Djevice Bogorodice**. Bile su to uzvišene slike najviše ljepote koju su umjetnici tada mogli izmaštati; prikazivale su ne samo **majku bogočovjeka, Dei Genitrix**, sveto biće posvećeno stoljetnom vjerom velike civilizacije Sredozemlja nego i uzvišenu predodžbu iz svakidašnjice: sliku majke i djeteta, ljubavi najprirodnije i najživotnije. Uz prikaz Krista na križu što je na slikanim raspelima sve do kraja srednjeg vijeka dominirao crkvama s ograde kora ili s visine trijumnog luka, ikonografska tema Bogorodice s djetetom bila je, kao drugi pol **duboke pobožnosti puka, najjednostavniji prikaz Marijina kulta sveden na bitne oznake Svete Djevice koja je prodila Boga: agia kai Theotokos**, Panagia bizantskog Istoka, Mater Dei latinskog Zapada. Za moreplovce s naših obala bila je to Zvijezda morska, Maris stella, koju se zazivalo u brodolomima, i kojoj su se, za oluja, u dugim danima neizvjesnosti i čekanja, utjecale žene ostavljene u gradovima i selima. Bilo je to u stoljećima naše teške prošlosti, čak do nedavnih vremena. Samo neke od ovih slika ostale su na svojim posvećenim mjestima **kao predmeti pobožnosti i kulta**; druge su sklonjene u riznice katedrala ili u zbirke samostana, gotovo nepoznate našoj sadašnjosti. Znanost ih našeg doba i promatra kao umjetnička djela, ali naše Bogorodice još uvijek, čak i u profanim muzejskim prostorima, upravo kao svako izvorno umjetničko djelo, nose u sebi visoka značenja i osjećanja što su živjela u sredinama iz kojih su nikla, i dubinu nadahnuća koja su nadahnjivala njihove stvaraocce.

c) pjesnici

Mnogi su hrvatski pjesnici pjevali o Mariji. Evo nekih:

1. Marko Marulić
2. nepoznati pjesnik „Šibenske molitve“
3. Vladimir Nazor
4. Tin Ujević
5. Dragutin Domjanić
6. fra Petar Knežević
7. A. Gustav Matoš
8. Aleksa Kokić
9. Izidor Poljak
10. Mira Preisler
11. Jeronim Korner
12. Đuro Sudeta

ZDRAVO

Zdravo!

Ti puna radosti.

Ljudima jednom stajat ćeš pred očima,
Ko mira znak, ko izvor utjehe.

Imat ćeš mjesec pod nogama. Mlado
Sunce će tebi sijati u naručju.

A jutarnje će zvijezde
Nad tvojom glavom pjevati.

I bit ćeš vez,
Što zemlje dno i neba vrh
U jedno spaja.

I bio bit ćeš most,
Od molitava tkan,

...Duh Sveti sidi će
na te i sila će te
Svevišnjega osjeruti ...

Kako se zove poznato djelo hrvatskog slikara koje se nalazi u Rami, a kako slikar?

Prije nekoliko godina izišla je u Zagrebu knjiga „Bogorodica s Djetetom“. Tu su sabrane najljepše Bogorodičine slike iz naših crkava. Što je umjetnike-vjernike poticalo da stvaraju ta djela? Reci to svojim riječima.

Nabroji barem pet hrvatskih pjesnika koji su pjevali o Mariji, Majci Isusovoj.

Kaži svojim riječima o čemu Vladimir Nazor pjeva u ovoj pjesmi „Zdravo“.

Od suza miš, i u lûk svit,
Nad jazima i crnim vodama,
Što čovjeka će dijeliti
Od Boga.

– Nek je Gospodu
Slava! Nek volja njegova se vrši.

(Vladimir Nazor, 1876.–1949.)

***

MAJCI ČOVJEČANSTA

O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti zvijezdo stara nad kolijevkom ubogara,
otvori vjeđe nad ponorom naše tmine
i pogledaj,
koliko bijednika ide svijetom
bez Boga,
bez istine...
O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti oko patnje i nevolje naše
prospi srebro milosrđa svoga!
I vrati nam svjetlo,
vrati nam ljubav,
vrati nam Boga!

(Jeronim Korner)

***

PJESMA MARIJI

– Ja sam obolio teško, Marijo, Majko moja,
i ne znam, da li će ikada bolovi moji proći.
Mnogo je bilo dana, mnogo je bilo noći
Što čekah, da me opet molitva ozdravi Tvoja.

I nisi – nisi došla u odaje moje mrtve,
da čudo na meni stvoriš sa moći dobroga Sina,
s riječi Onog, što stvori iz vode žarka vina,
sa strahom nevine djece, s krvi Božanske žrtve.

Nikoga nije bilo, da nada mnom svijeće pali
i moli za srce moje, za dušu, što nevina vene.
Nikoga, majko, ne bješe – osim smrti i mene,
svi su me prezreli tada, što uvijek su laskat mi znali.

– Umoran, nijem i strven ko ratnik s krvava boja
vraćam se natrg k Tebi: pred vrata samotnog grada.
Dok sve se oko mene ruši, Ti si tek jedina nada.

Znadem –
Ti me tek prezreti ne ćeš,
Marijo,
Majko moja

(Đuro Sudeta)

***

POMILUJ, MAJKO

Pomiluj, Majko, tvoga grešnog sina,
jer je veliki luđak!
Podragaj, Majko, vragoljasto dijete,
jer je željno lijeka i oprostjenja
vradžbinama mirisnog Srca.
Pocjeluj! Dodirni! Oprosti!

(Tin Ujević, Pet st. knj. 87,225)

*Reci naizust pjesmu „Majci
čovječanstva” koju je napisao
Jeronim Korner!*

*O čemu zapravo pjeva pjesnik –
Đuro Sudeta u svojoj pjesmi
„Pjesma Mariji”?*

*Reci naizust pjesmu „Bezgreš-
noj” koju je spjevao veliki hr-
vatski pjesnik Tin Ujević.*

O BLAŽENA

O blažena, o prislavna,
o prisvitla svrhu svih blaženih.

Gospoje, ti si blaženih mučenikov moć
i vse potkripljenje i pomoženje.

Gospoje, ti si blaženih pustinikov pića
i vsako slatko nasićenje.

Gospoje, ti si blaženih div i mučenic krana
i vse urešenje.

Gospoje, ti si vsega dvora nebeskoga čast,
slava i sve počenje.

Gospoje, an'jelska, o zvizdo morska,
o odvitnice krstjanska!

Gospoje, ti si mati nevoljnih sirot,
Gospoje, ti si utišenje žalostnih udovic.
Gospoje, ti si veselje dreselih mužatic
i udovic i divic.

O blažena, o prisvećena, umiljena,
o pričista divo Marije!
Viruju, Sinu Božji, da si hotil
blaženu plt tvoju ožalostiti,

A vernih tvojih slatkim darom
milosti tvoje utišiti.

Viruju, Sinu Božji, da si hotil
sa svom pltju tvojom –

za ljubav života našeg umriti,
a veličanstvom boštva tvoga
paklena vrata razbiti...

(Šibenska molitva, XIV st.)

DIVICI MARIJI

Zdravo Marijo, zdravo ljiljane pribili,
ki u prsi krije Tvoj Sinak primili;
na grišne se smili, puna si milosti,
duša k Tebi cvili, čuvaj nas žalosti.

Da nam Tvoj Sin prosti, moli Ga, Kraljice
sunčene svitlosti, prisvitla Danice;
Božja zaručnice u Trojstvu Božjemu,
dobra odvitnice pri Sinku Tvojemu.

Uzdahu mojemu prikloni uši Tvoje
u grihu mojemu gdi cvilim, Gospoje;
neka srce moje vazda želi k Tebi,
gdi no sveti stoje, da nađem stan sebi.

(Marko Marulić)

... Nato
Marija reče:

„Evo službenice Gospodnje
neka mi bude po
tvojoj riječi.“

F) Glavna Marijina svetišta

I. Najpoznatija Marijina svetišta u svijetu

1. NAZARET u Izraelu
2. LURD u Francuskoj
3. FATIMA u Portugalu
4. LORETTO u Italiji
5. COMPOSTELA u Španjolskoj
6. MARIAZELL u Austriji
7. ČENSTOHOVA u Poljskoj
8. EINSIEDELN u Švicarskoj
9. BANNEUX u Belgiji
10. SANTA MARIA MAGGIORE – Sveta Marija Velika u Rimu

II. Marijina svetišta kod Hrvata

Među katoličkim narodima Hrvati se odlikuju po štovanju Gospe. Majka Božja bila je posebno prisutna u hrvatskoj povijesti. Iz Marijine splitske stolnice u 7. st. počinje službeno pokrštenje Hrvata. U 10. st. hrvatska kraljica Jelena gradi crkvu Gospe od Otoka u Solinu, nacionalno marijansko prาสvetište, a u Biskupiji (kod Knina) dižu u 11. st. hrvatski kraljevi „hrvatskom biskupu“ katedralu sv. Marije. Stavljen smo pod Gospinu zaštitu.

Kroz povijest hrvatski je narod dosta patio. Stenjao je pod jarmom tuđina. Ubijali su u njemu vjeru, gazili osnovna ljudska prava, rušili dostojanstvo i poštenje. A Hrvati se tome opirali i tražili pomoć od drugih. Uvidjeli su da je pomoć s neba najsigurnija. „Pomoćnici kršćana“ pripisivali su stoga naši stari znamenite pob-

*Nabroji nekoliko, najmanje
pet, poznatih svjetskih Mariji-
nih svetišta.*

*Već od svog pokrštenja Hrvati
časte Blaženu Djevicu Mariju.
Tko joj je i gdje sagradio prvo
poznato svetište?*

*Kome su hrvatski kraljevi u 11.
stoljeću podigli katedralu? Gd-
je su je podigli i kome je bila
posvećena?*

jede. U znak zahvalnosti njoj su podizali svetišta i crkve. A ona je uvijek stajala pokraj njih, s njima plakala, tješila ih, molila im pomoć s neba. Tako je ostalo do dana današnjega.

Marijanska svetišta u Crkvi među Hrvatima ostaju i dalje svjetionici vjere i „svratišta“ u koja najradije pobožni puk zalazi. Te „tvrđave vjere“ osobito su pune vjernika u dane proštenja. Marijini sveti likovi obaraju na koljena, a glave prigibaju k srcima, ne bi li iz njih izmamili ono što se nikome i ne usuđuje otkriti. Ispunja Ona ta srca utjehom, snagom za život i hrabrošću. Zato joj svi vole doći, njoj se povjeriti, i zamoliti je za vodstvo.

***

... U našem povijesnom hodu, u životu hrvatskoga naroda stupala je i Majka našega Gospodina. Utkana je u naš duhovni život, u naše srce i u našu povijest. Zato pjesnik reče o njoj: „Dušo duše Hrvatske, – Isusova Mati, – Zvijezdo naših stradanja, – ne prestani sjati!“

Zašto su naši hrvatski pređi gradili crkve i svetišta u čast Gospe?

Marija je utkana u život hrvatskih vjernika. Reci naizust riječi jednog pjesnika koji je to posebno lijepo izrazio.

a) Marijina svetišta u domovini

Marija je prisutna i danas živi u brojnim svetištima međ u hrvatskim vjernicima u domovini:

MARIJA BISTRICA

(nacionalno hrvatsko svetište)

SINJ

(okuplja vjernike Južne Hrvatske i dijelove Bosne i Hercegovine)

OLOVO

(u nj dolazi „Bosna ponosna“)

TRSAT

(okuplja Istru, Primorje i Gorske Kotar)

ŠIROKI BRIJEG

(sabire Hercegovinu)

MEĐUGORJE

(okuplja narode iz raznih zemalja svijeta)

GOSPA OD ŠKRPJELA

(biser Jadrana u Boki Kotorskoj)

GOSPA OD OTOKA U SOLINU

(najstarije hrvatsko svetište)

ALJMAŠ I VOČIN

(žarište vjere i pobožnosti ravne Slavonije)

TEKIJE

(u nj dolaze Nijemci, Mađari i Hrvati)

MAJKA BOŽJA LETNIČKA

(okuplja katolike, pravoslavne i muslimane)

KRASNO

(u Lici ispod Velebita)

GOSPA OD MILOSRĐA

(u biskupiji Dubrovnik)

GOSPA OD KONDŽILA

(dolaze boasanski i ini katolici)

VEPRIC

(kod Makarske)

REMETE

(Gospa nazvana odvjetnica Hrvatske)

Nabroji barem osam Marijinih svetišta u Domovini.

b) u inozemstvu

Marijina svetišta u SR Njemačkoj u koja Hrvati svake godine hodočaste:

1. **Altötting** u Bavarskoj
2. **Birna** u Baden Württembergu
3. **Deggingen** u Baden Württembergu
4. **Hildesheim** u Niedersachsenu
5. **Kevelaer** u Vestfaliji
6. **Marienthal** u Hessenu
7. **Neviges** u Vestfaliji
8. **Weingarten** u Baden Württembergu

Hrvati u Njemačkoj rado i u velikom broju hodočaste u njemačka Marijina svetišta. Nabroji ih barem šest.

---

*Literatura kojom smo se služili za gradivo
Biblijske olimpijade za 1988. godinu:*

Sv. Pismo Staroga i Novoga Zavjeta, Stvarnost, Zagreb
Dokumenti II vatikanskog sabora, Kršćanska sadašnjost, Zagreb
Pastoralna teologija liturgijskih slavlja, J. Gelinau, KS, Zagreb
Rječnik Biblijske teologije, KS, Zagreb
Novi katekizam, KS, Zagreb
Pastoralni listić, KS, Zagreb
Crkveni himni, M. Pavelić, Zagreb
Časoslov, KS, Zagreb
Pohvala Bogorodici i Kristu čovjekoljupcu, KS, Zagreb
Marija u Bibliji, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1970.
Marija u vjeri kršćana, „Ad experimentum”, Sarajevo 1987.